

II: Det samfundsvidenskabelige Fakultet

På de følgende sider redegøres for hovedtræk af forskningsvirksomheden i 1983 ved institutterne inden for det samfundsvidenskabelige fakultet. Som indledning til institutternes beretninger skal der gøres nogle generelle bemærkninger om forskningen og dens organisering og om forskningsvilkårene inden for det samfundsvidenskabelige fakultet.

Forskningen og dens organisering:

Forskningen inden for det samfundsvidenskabelige fakultet foregår ved institutterne inden for de 4 faggrupper, den retsvidenskabelige, den statsvidenskabelige og den antropologisk-sociologiske faggruppe samt faggruppen for samfundsfag.

En undtagelse er Indre by terminalen, som er direkte underlagt fakultetet. Indre by terminalen råder over fakultetets edb-kapacitet og betjener med hensyn til anvendelse af edb i forskning og undervisning samtlige faggrupper og fag inden for fakultetet.

Under fakultetets juridiske faggruppe hører de 3 retsvidenskabelige institutter A, B og C samt Det kriminalistiske Institut; under den statsvidenskabelige faggruppe hører Økonomisk Institut og Det statistiske Institut; under den antropologisk-sociologiske faggruppe hører Institut for Etnologi og Antropologi, Institut for Kultursociologi og Sociologisk Institut, og under faggruppen for samfundsfag hører Institut for Samfundsfag.

Faget samfundsfag blev overført fra det humanistiske til det samfundsvidenskabelige fakultet pr. 1. september 1980, hvorefter fagrådet etableredes d. 1. december 1980.

Efter denne og tidligere overflytninger af fag og institutter fra andre fakulteter til det samfundsvidenskabelige fakultet må de egentlige samfundsvidenskabelige fag og langt hovedparten af den samfundsvidenskabelige forskning nu siges at være samlet inden for fakultetet. Der kan dog være grund til at henlede opmærksomheden på, at der fortsat inden for de andre fakulteter i enkelte fag og især på grænseområder mellem disse fag og samfundsvidenskaberne foregår en ikke uvæsentlig samfundsvidenskabelig eller samfundsvidenskabeligt præget forskning.

Det gælder f.eks. litteratursociologi inden for litteraturvidenskab og nordisk filologi samt økonomisk historie ved det humanistiske fakultet, socialmedicin ved det lægevidenskabelige fakultet og kulturgeografi ved det naturvidenskabelige fakultet.

Inden for et flertal af institutterne inden for det samfundsvidenskabelige fakultet foregår forskningen typisk i en række forskellige emner eller discipliner under de pågældende fagområder. Der er således en vis og forstærket tendens til, at forskningen inden for de meget brede områder samles omkring et mindre antal kerneområder eller -emner; en tendens der er forstærket i de seneste år. Det er dog ikke normen, at forskning drives i form af institutplanlagte projekter. Enkeltmandsforskningen er dominerende, selvom team-work forekommer inden for alle faggrupper.

Kontraktforskning eller rekvireret forskning er endnu ikke blevet udført af fakultetets institutter. Derimod påtager mange medarbejdere, især under den juridiske og statsvidenskabelige faggruppe, sig udarbejdelse af responsa til brug for offentlige myndigheder eller private virksomheder, af kommissionsbetænkninger, lovkommentarer m.v., og mange medarbejdere inden for alle faggrupper er engageret i konsulentopgaver og i gennemførelse af udredningsarbejde, undersøgelser og analyser for offentlige og private institutioner, organisationer m.fl.

Enkelte medarbejdere hørende til institutter under alle faggrupper deltager i internationale eller udefra initierede eller støttede danske forskningsprojekter, ligesom enkelte medarbejdere har modtaget støtte fra Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd til egne projekter. Ved fakultetets institutter arbejder et stigende antal medarbejdere ved projekter aflønnet af internationale organisationer, af forskningsråd og fonds m.v.

Specielt vedrørende forskningen under den antropologisk-sociologiske og den samfundsfaglige faggruppe bemærkes, at man bestræber sig på at udvikle en mere tværvenskabelig forskning, ligesom en del forskning her baseres på primærdata indsamlet under feltarbejde uden for Danmark, især fra samfund i Den tredje Verden.

En internationalisering af forskningen inden for

det samfundsvidenskabelige fakultet viser sig ikke alene i projekter og forskningsemner, men også i deltagelse i internationale seminarer, konferencer m.m. og gennem publicering i internationale tidsskrifter m.m. Det er ikke urimeligt – måske snarere en forpligtelse – at dansk samfundsforskning tager udgangspunkt i og beskæftiger sig med danske samfundsforhold. Som værn mod den heraf følgende risiko for selvoptagethed og provinsialisme er det tilfredsstillende at konstatere en øget tendens til internationalisering af forskningen inden for fakultetet.

Forskningsvilkårene:

Vilkårene for forskningen inden for fakultetet er i 1983 blevet yderligere forringet og må i dag give anledning til stærk bekymring.

For det samfundsvidenskabelige fakultet betød ekspansionen i 60'erne og begyndelsen af 70'erne kun en meget beskeden vækst i faste stillinger med forskningsforpligtelse. I udgangssituationen, ved budgetmodellens indførelse, var fakultetets forskningskapacitet således meget begrænset. Efter budgetmodellens indførelse er dette forskningsvolumen blevet holdt konstant, hvorved de senere års stigende optagelsestal og forøgede undervisningsbelastning har medført en yderligere udtynding af forskningsressourcerne. Hertil kommer, at de planer for styrkelse af forskningen, som for tiden drøftes og iværksættes, ikke synes at komme den samfundsvidenskabelige forskning til gode (f.eks. apparaturplanen), eller udformes således, at de ikke vil virke efter hensigten inden for det samfundsvidenskabelige område (f.eks. forskerrekutteringsplanen). Mellem de helt rimelige, økonomisk begrundede forsøg på at styrke den teknisk-naturvidenskabelige forskning og de ligeså rimelige, nationalt og kulturelt begrundede forsøg på at redde den humanistiske forskning synes samfundsvidenskaberne og deres problemer at blive glemt. Det tidspunkt, hvor særlige planer og retningsforsøg for den samfundsvidenskabelige grundforskning bliver nødvendige, nærmer sig med betænkelig hast.

Fremfor en nærmere redegørelse for de forringede forskningsvilkår og en karakteristik af forskningsvirksomheden inden for fakultetet, skal der her gøres nogle bemærkninger om et par tendenser i den samfundsvidenskabelige forskning som endnu kun svagt kan spores i forskningen inden for fakultetet, således som den er beskrevet i det følgende.

Ved adskillige lejligheder, bl.a. i indledningen til beretningerne for 1981, har fakultetet påpeget den stadige forringelse af forskningsvilkårene for det samfundsvidenskabelige fakultet. Trods disse forringelser, som har kunnet konstateres i det daglige i form af mindre bevillinger og mindre tid til forskning, så har fakultetet dog samtidig – med glæde og

nogen forbløffelse – ved årets udgang kunnet konstatere, at det alligevel har været muligt at opretholde en forskningsvirksomhed af samme omfang og på samme niveau som i tidligere år.

Nu synes udviklingen imidlertid at vende og fakultetets bekymringer at vise sig berettigede. For første gang kunne der i beretningerne for 1982 for de fleste institutter spores en stagnation eller mindre tilbagegang i forskningsindsatsen, således som denne kommer til udtryk i antal og omfang af publikationer. At en forringelse af forskningsvilkårene først et eller flere år senere slår igennem i en nedsat publikationsvirksomhed måtte af flere grunde forventes. Forsinkelsen kan f.eks. skyldes, at aften-, nat- og weekendforskning i en periode kan kompensere for manglende forskningstid inden for normal arbejdstid, eller den kan bero på den almindelige tidsforskydning mellem gennemførelse af et forskningsprojekt og offentliggørelse af resultaterne.

Det er således forståeligt, at man måske nu må konstatere stagnation eller tilbagegang i forskningsindsatsen som følge af de forringede forskningsvilkår gennem en årrække.

For så vidt angår omfanget af forskningsvirksomheden i 1983 synes denne at kunne karakteriseres som fortsat stagnerende. Den ændrede fremgangsmåde ved indberetning og registrering af publikationer betyder dog, at der må tages forbehold overfor sammenligninger mellem publikationsvirksomheden i 1983 og i tidligere år.

Imidlertid må det understreges, at publikationsvirksomheden for de videnskabelige medarbejdere inden for fakultetet fortsat har et forholdsvis stort omfang, at der kun er tale om registrering af stagnation eller tilbagegang i et par år, og at publikationers antal og omfang i alle tilfælde er et forenklet og diskutabelt mål for forskningsindsatsen.

Udviklingen i forskningsvilkårene og i forskningsvirksomheden inden for det samfundsvidenskabelige fakultet bør på denne baggrund følges meget nøje i de nærmeste år og ikke blot forskningens kvantitative sider.

Under indflydelse af budgetmodellens indførelse, af diskussion om årsværk, ratio'er o.s.v. og senest overvejelserne omkring forskningsbudgettering, har debatten om forskningen ofte været koncentreret om de kvantitative sider af forskningen, om forskningskapacitet og forskningens omfang. Men der er også kvalitative eller indholdsmæssige aspekter af den videnskabelige udvikling som er nok så væsentlige. De senere års forringelse af forskningsvilkårene betyder ikke blot indskrænkninger i forskningens omfang, men kan også føre til ændringer i forskningens karakter og indhold.

Først og fremmest må man frygte en tendens til i valg af emner og metoder at betone det kendte og prøvede, det forudsigelige og mere sikre fremfor det

nye og originale, det forudsigelige og mindre sikre. Forskellige forhold i forbindelse med de forringede forskningsvilkår, som f.eks. arbejdspress samt uro og usikkerhed omkring de fremtidige arbejdsvilkår for den enkelte og for forskningsmiljøet betyder, at der bliver et mindre overskud til at formulere og eksperimentere med nye ideer og fremgangsmåder både i undervisning og forskning. Den nytænkning og fornyelse, som er vital for den videnskabelige eller faglige udvikling er truet. Denne trussel lever vi med i dag, mens konsekvenserne først for alvor vil kunne konstateres om en længere årrække.

Yderligere er der en tendens til, at den anvendte samfundsforskning, målforskning, udviklingsarbejde etc. bliver styrket på bekostning af grundforskningen. Hovedparten af forskningen inden for det samfundsvidenskabelige fakultet har traditionelt en værdifuld, stærk og direkte tilknytning dels til undervisningsvirksomheden, dels til anvendelsen af samfundsforskningen i det omgivende samfund. Da forpligtelserne overfor forskningens brugere – uanset om det er de studerende i undervisningen eller det er aftagerne af forskningen i offentlige og private institutioner, organisationer og bevægelser – ofte melder sig mere håndfast og uafviseligt, må det frygtes, at en

fortsat forringelse af vilkårene for forskningen inden for fakultetet alene eller især vil ramme de mere grundvidenskabeligt prægede opgaver, som universitetsinstitutterne netop antages at have et særligt ansvar for til forskel fra andre forskningsinstitutter, sektorforskning m.v.

Den betydningsfulde vekselvirkning imellem den mere videnskabsstyrede grundforskning og den mere brugerinspirerede, problemorienterede forskning er truet. Hvis man kan forestille sig en videnskabelig udvikling, der foregår afsondret fra omgivelserne og alene ledes af de enkelte forskeres nysgerrighed og interesser, så kan man sikkert også forestille sig, at en sådan videnskabelig udvikling kan blive hæmmet og skæv. På tilsvarende måde må en videnskabelig udvikling, hvor forskningen alene styres af mere specifikke, i nogle tilfælde begrænsede og kortsigtede brugerinteresser forventes at blive hæmmet og skæv. Følgen af en manglende balance mellem den s.k. grundforskning og målforskningen er m.a.o. en stagnation i den videnskabelige udvikling og en forringelse af det grundlag, hvorpå også målforskningen drives. På lidt længere sigt betaler således også målforskningen prisen for en kortsynet forskningspolitik.

Leif Christensen

Fakultetets fællesfaciliteter Indre By-terminal

Stab:

Teknisk-administrativt personale: 30 timer: 2 systemprogrammører, 10 timer: 1 medhjælp.

Forskningsvirksomhed:

Indre By-terminalen har ikke forskningsforpligtede medarbejdere, men udfører en del arbejde af udviklingsmæssig karakter.

Indre By-terminalen er en fællesfacilitet for det samfundsvidenskabelige fakultets brugere af edb med hensyn til forskning og undervisning.

Da det er første gang, at terminalen omtales i årbogen, gives her en mere udførlig beskrivelse af terminalens brugerreds og terminalens udstyr.

Indre By-terminalens brugerreds:

Indre By-terminalens brugere er det samfundsvidenskabelige fakultets studerende og lærere. Der er skønsmæssigt 150-200 studerende pr. semester, der anvender terminalens faciliteter i forbindelse med elementær edb-undervisning, og et tilsvarende antal, der benytter terminalen som led i fagligt orienteret edb-anvendelse, specielt inden for områderne statistik og økonomi.

En del forskere – og specielt en række beregnere, der arbejder for institutternes forskere – benytter ligeledes Indre By-terminalens udstyr.

Indre By-terminalens udstyr:

Indre By-terminalens hovedmaskiner er en PDP-11/34 og en Mikromux. PDP-11/34 blev bevilget af kapacitetsudvalget i 1978, sammen med en Dataproducts 2290 660 lpm linieskriver, en kortlæser og en konsol. PDP'en står sammen med mikromux'en for batch og demand transmission til RECKU via to 9600 bps faste kredsløb. Til PDP er endvidere tilsluttet en OKI printer, som hovedsageligt bruges til APL udskrifter og grafik.

I de senere år har Indre By-terminalen fået udskiftet sine gamle Uniscope 100 skærme med et antal mere moderne og driftsikre, og Indre By-terminalen råder nu over 22 skærmterminaler, hovedsageligt af mærket Teleray med både dansk og APL tegnsæt. En Pericom skærm haves med Tektronix 4014 kompatibel grafik, og en CIT skærm haves med 66 linier

og programmerbart tegnsæt. To skærme fra Statistisk Institut er opkoblet via IBTs udstyr. Desuden haves tre Diablo type skønskriftskrivere, der kan skrive hhv. 18, 30 og 80 tegn/s, og en Silent kuffert-terminal med APL-tegnset. Indre By-terminalen har et mikro-anlæg af typen Altos 68000, der kører operativsystemet UNIX. Til dette er tilsluttet 3 skærme og en mindre OKI matrixskriver. Altos'en er via mikromux'en forbundet til RECKU, så fil-overførsel kan finde sted. Indre By-terminalen har endvidere fire 1200 bps og to 300 bps modems samt fire gamle IBM hullemaskiner.

Foredrag efter invitation:

Systemprogrammør, cand.jur. Keld Jørn Simonsen har holdt foredrag om UNIX i Dansk Ingeniørforenings konference »Operativsystemer på mikrodata-mater«.

Formidling:

Simonsen, K. J., 1982: UNIX – fremtidens operativsystem? – ComputerWorld Danmark, nr. 22.

Øvrige aktiviteter:

Keld Jørn Simonsen: formand for Dansk UNIX-system Bruger Gruppe.

Udviklingsprojekter:

I samarbejde med Økonomisk Institut, Det regionale edb-center ved Københavns universitet (RECKU) og en række institutioner, der er brugere på RECKU, udvikles og vedligeholdes en række programprodukter til anvendelse i økonomiske beregninger og til dataudtræk fra tidsseriebanker fra f.eks. OECD og International Monetary Fund (IMF).

Indre By-terminalen har siden 1979 arbejdet med operativsystemet UNIX, udviklet af Bell Laboratories i USA. Terminalen har været med i opbygningen af UNIX datanettet, der via Datalogisk Institut og Mathematical Centre i Amsterdam har forbindelse til mange universiteter i den vestlige verden, og i samarbejde med Datalogisk Institut og Institut for Fonetik har terminalen hjemtaget en del programmel til universitetet – på meget gunstige universitetsvilkår. En dansk UNIX brugergruppe (DKUUG) er blevet etableret på initiativ fra Indre By-terminalen, og foreningen har også adresse på terminalen.

Retsvidenskab

1: Det retsvidenskabelige Institut A

Historie:

Det retsvidenskabelige institut blev oprettet i foråret 1964 i lokaler Krystalgade 16,2. sal. I 1967 erhverves nogle lokaler i Sct. Pedersstræde 19,2. sal, der året efter udvides med enkelte rum i Sct. Pedersstræde 21. I 1966 oprettes et institut for skatteret som en underafdeling under Det retsvidenskabelige institut i Krystalgadeafdelingen, og i 1968 oprettes et særskilt institut for international ret og europaret, der fik lokalfællesskab med afdelingen i Sct. Pedersstræde 19.

I 1972/73 deles Krystalgadeafdelingen i to afdelinger, hvoraf den ene flytter til Pilestræde 58 og den anden til Studiestræde 10. Pr. 1. april 1976 flytter de tre afdelinger sammen i Studiegården, Studiestræde 6, som Det retsvidenskabelige institut A (tidligere Sct. Pedersstræde 19-21), Det retsvidenskabelige institut B (tidligere Studiestræde 10) og Det retsvidenskabelige institut C (tidligere Pilestræde 58).

Indtil 1967/68 baseredes de retsvidenskabelige underafdelinger på en fællesbevilling, derefter sker en opsplitning af bevillingerne, således at hver afdeling, og efter 1976, hvert institut fremtræder som selvstændig administrativ enhed.

Stab:

Professorer: Bent Christensen, Hans Gammeltoft-Hansen, Bernhard Gomard, Mogens Koktvedgaard, Preben Stuer Lauridsen, Ditlev Tamm og Henrik Zahle. Lektorer: Inger Dübeck, Svend Gram Jensen og Lise Skovby. Adjunkt: Eva Smith. Seniorstipendiat: Roger Henriksen. Kandidatstipendiater: Jørgen Blomqvist, Gerda Rump Christensen, Holger Hansen. Videnskabelig assistent: Poul Boeg.

Eksterne lektorer: 7. Manuduktører: 29. Teknisk-administrativt personale: 2 heltid, 2 3/2 timer, 1 2/4 timer og 2 1/6 timer. (7 ansatte = 3/4 stillinger).

Symposier, seminarer m.v.:

Den 15. april 1983 fejrede Universitetet Danske Lovs 300 års dag. Ved festen talte fra instituttet professor Ditlev Tamm. Institutet var tillige vært for et symposium arrangeret af professor Ditlev Tamm den 14 og 15. april 1983, hvortil var indbudt gæster fra de øvrige nordiske lande. Symposiet var med til at markere Danske Lovs 300 års dag. Talere var professorerne Hans Thieme, Freiburg, Clausdieter Schott, Zürich og Michael Stolleis, Frankfurt. Professor Cseba Varga, Budapest har efter invitation fra Preben Stuer Lauridsen, holdt gæsteforelæsning.

Samarbejde med andre institutter/institutioner:

Professor Ditlev Tamm og lektor Inger Dübeck har været med til at arrangere udstillingen Danske Lov i 300 år på Det kongelige Bibliotek.

Forskningsvirksomhed:

Opdelingen af de retsvidenskabelige institutter i flere afdelinger er historisk begrundet og følger som hovedregel ingen særlig, faglig begrundet arbejdsdeling. Ingen af de tre afdelinger er knyttet til ét enkelt eller ganske få og sammenhørende fag. I konsekvens heraf foregår der ikke ved instituttet nogen samlet og målrettet forskning omfattende alle eller et flertal af instituttets videnskabelige medarbejdere. Som det fremgår af nedenstående oversigt er instituttets faglige bredde særdeles stor. Institutets fagområde omfatter både offentligtretlige fag, d.v.s. fag der beskriver offentlige organers virkemåde, og privatretlige fag, d.v.s. fag der beskriver retsforholdet mellem borgerne indbyrdes. Hertil kommer fag, der, som f.eks. procesretten, ligger mellem de offentligtretlige og de privatretlige, samt mere almene fag som retshistorien og den almindelige retslære. Endelig omfatter instituttets fagområde også helt nye discipliner som f.eks. EDB-retten. Nærmere bestemt hører følgende fag under instituttet: a) forvaltnings- og statsretten, der omfatter de almene principper i vor styreform og reglerne for den offentlige administration, b) dele af formueretten samt selskabs- og transportretten, c) procesretten, som omfatter både den civile og den strafferetlige proces, d) ophavsretten, EDB-retten og konkurrenceretten, e) retshistorien, som omfatter dansk og europæisk retsudviklingshistorie herunder romerret, og f) den almindelige retslære, hvori bl.a. juraens grundbegreber og grundtræk af juridisk fortolkningslære fremstilles.

Forvaltnings- og statsret:

Med henblik på en samlet fremstilling af forvaltningsretten arbejdes der fortsat på et bind, som angår forvaltningens organer, dens organisation og styring. En fremstilling af retsforholdet mellem politikere og embedsmænd (sammen med Preben Espersen) er færdiggjort i 1983. En bog om Nationalbankens retsstilling – Nationalbanken og Forvaltningsret – ventes udsendt i 1984 (Bent Christensen).

Der foretages studier i forskellige statsforfatningsretlige emner, herunder militær kommando, Folketingets beslutninger og ekspropriation. En bog – Udeblivelsesdomme – om parternes udeblivelse i civile dispositive retssager er færdiggjort i 1983 (Henrik Zahle).

Undersøgelsen vedrørende Folketingets stående udvalg fortsættes, herunder udvalgenes arbejdsom-

råder og metoder, deres forhold til ministre og administration og dermed spørgsmål om magtfordelingen mellem den lovgivende og den udøvende magt. Undersøgelsen angår såvel egentlig lovforberedende arbejde som udvalgenes øvrige virksomhed. (Holger Hansen).

En undersøgelse af en række problemer omkring grundlovens §§ 30 og 57 vedrørende Folketingets medlemmers immunitet og værdighed foretages. (Poul Boeg).

Formue-, selskabs- og transportret:

Der arbejdes med en sammenligning af kontraktsfriheden i dansk ret og kontraktsfriheden i andre lande. Arbejdet har foreløbigt resulteret i en afhandling i Festskriftet til Danske Lov, der samler sig om de grundlæggende forskelle mellem dansk ret på den ene side og tysk, fransk og engelsk ret på den anden side. Endvidere arbejdes der med bestyrelsesansvar i aktieselskaber. Det endelige resultat heraf vil foreligge i bogform på dansk i løbet af 1984 og i forkortet udgave på engelsk i *Scandinavian Studies in Law*. Forberedelsen af en fremstilling af forbrugerkontrakter med særligt henblik på at vise særegenheder i forhold til den almindelige kontraktsret fortsætter, en bog ventes i løbet af 1984-85. En systematisk fremstilling af obligationsretten er fortsat i 1983. 1. del udkom i slutningen af 1983, og 2. del ventes at kunne foreligge i slutningen af 1984. Endelig er en afhandling om letters of intent under forberedelse. Den skal præsenteres som referentindlæg på det nordiske juristmøde i Oslo i august 1984. (Bernhard Gomard).

Der arbejdes videre med Parternes misligholdelsesbeføjelser i henhold til standardiserede og individuelle klausuler i transportdokumenter og Vejfragtførerens Ansvar efter CMR-konventionen. (Lise Skovby).

Endelig arbejdes på et projekt om offentlige kreditorer og debitors retsstilling i forbindelse med den offentlige modregningspraksis overfor private. Projektet er hovedsaglig formueretligt orienteret, men også andre fagområder inddrages, f.eks. proces og forvaltningsret. (Gerda Rump Christensen).

Proces:

På grundlag af udlændingeloven af 1983 arbejdes der på en samlet fremstilling af flygtninges retsstilling i Danmark. Desuden arbejdes på en afhandling om »agent provocateur« som led i efterforskningen af straffesager og en revision af lærebog i strafferetspleje. (Hans Gammeltoft-Hansen).

Endelig arbejdes på en færdiggørelse af en afhandling om vidnebeviset. (Eva Smith).

Ophavs-, EDB- og konkurrenceret:

I forbindelse med formandsskabet for kulturministeriets lovudvalg arbejdes der med ophavsrettens tilpasning til den moderne teknologi og i forbindelse med formandsskabet for industriministeriets lovudvalg arbejdes der med den retlige regulering af andelselskaber. Endelig arbejdes med et projekt, som skal belyse, hvorvidt de europæiske patentloves og de internationale konventioners nyhedskrav er hensigtsmæssige, set i forhold til opfindernes behov for adgang til praktiske eksperimenter, drøftelser med fagfæller etc.: A novelty grace period for Patent Applications: Its Legal and Practical Consequences (Study Commissioned by the European Economic Community). (Mogens Koktvedgaard).

Der fortsættes med et projekt om betalingsformidling, særlig med henblik på elektronisk betalingsformidling. (Roger Henriksen).

Der foretages undersøgelser af gældende ret og kontraktspraksis ved overdragelser af ophavsrettigheder, nærtstående rettigheder samt rettigheder til fotografiske billeder i Danmark og udlandet. Analyse af de problemer der opstår ved kollisioner mellem forskellige nationale retsregler og kontraktspraksis, især i forholdet mellem Danmark og USA samt Storbritannien. Sigtet med undersøgelseerne er at tilvejebringe en dybere forståelse af samspillet mellem rettighedernes struktur og den påtænkte udnyttelse på den ene side og det typiske omfang af de overdragne rettigheder på den anden. Desuden undersøges i hvilket omfang aftalelovens og markedsføringslovens generalklausuler har indflydelse på rettighedsoverdragelseernes omfang. (Jørgen Blomqvist).

Retshistorie:

En omfattende undersøgelse af statens arkiver for tiden 1945-49 med henblik på udarbejdelse af en fremstilling af retsopgøret efter besættelsen er afsluttet og manuskriptet er ved at være klar. Bogen forventes udsendt i 1984. (Ditlev Tamm).

En undersøgelse af håndværksrettens historie under enevælden er bragt til afslutning med publikationen »Håndværket og Statsmagten. Perioden 1700-1862«, som bind 3 i *Håndværkets Kulturhistorie*. En undersøgelse af beslutningsprocessen i forbindelse med udstedelsen af industriprivilegier i Danmark 1730-60 i det nordiske fællesprojekt om forholdet mellem centralmagt og lokalsamfund er bragt til afslutning. En fælles introduktion om europæiske privilegier- og regaleretlige forhold er ligeledes afsluttet. Tilbage står udarbejdelsen af nogle komparative afsnit om manufakturprivilegier i Norden. Projektet skal udkomme i en nordisk fællespublikation. Undersøgelser om aktieselskabsrettens historie og om

islandsk lovgivning i det 19. århundrede fortsættes. (Inger Dübeck).

Almindelig retslære:

Undersøgelse af juridisk metode med udgangspunkt i en analyse af domspraksis fortsættes. Cirka 2000 domme fra perioden 1950-82 er udtaget og skrevet på kartotekskort. En nærmere systematisering af dommene forestår nu. Dommene kan bidrage til at belyse, hvorledes den juridiske fortolkning af love og andre retskilder foregår. I tilknytning hertil fortsættes undersøgelser af, hvad man skal forstå ved juridisk korrekthed f.eks. i forbindelse med beskrivelsen af det gældende retssystem. (Preben Stuer Lauridsen).

Studier over retsfilosofiens historie fortsættes. Endvidere er der foretaget undersøgelser af retssystemets struktur, herunder den indbyrdes sammenhæng mellem forholdsnormer og kompetencenormer. Der er foretaget studier i retskildelæren, specielt læren om retssædvaner. (Svend Gram Jensen).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Nordiskt Immaterielt Rättsskydd (Mogens Kockvedgaard). Scandinavian Studies in Law. (Bernhard Gomard), Ugeskrift for Retsvæsen, litterær afdeling (Mogens Kockvedgaard).

Andet:

Bent Christensen er formand for en af taksationskommissionerne efter statsekspropriationsloven, medlem af Valgretsævnet og formand for grundlovsudvalget under justitsministeriet.

Inger Dübeck er medlem af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (indtil 1. oktober 1983), af Statens udvalg for videnskabelig og teknisk Information og Dokumentation (DANDOK) og af Danske komité For Historikernes Internationale Samarbejde.

Hans Gammeltoft-Hansen er medlem af det retsvidenskabelige fagråd, retsplejerådet, strafferetsplejeudvalget, justitsministeriets forskningsudvalg, flygtningenævnet, formand for Dansk Flygtningehjælp og Statens Musikråd samt sekretær i Nordisk Forening for Procesret.

Bernhard Gomard er medlem af erstatningsudvalget, trafikerstatningsudvalget, forsikringsgarantiudvalget, betalingsstandsningensudvalget samt formand for industriministeriets selskabsretspanel.

Holger Hansen er medlem af mediekommissionen og formand for industriministeriets valglovsudvalg.

Mogens Kockvedgaard er medlem af det faglige landsudvalg for de samfundsvidenskabelige uddan-

nelser (FLUSA), af ankekommissionen vedrørende examensklager og formand for Monopolrådet, for Retsinformationsrådet (justitsministeriet), for Udvalget vedrørende revision af ophavsretslovgivningen (kulturministeriet), for Udvalget vedrørende lovgivning om andelsselskaber m.v. (Industriministeriet) og næstformand for Registerrådet (justitsministeriet).

Preben Stuer Lauridsen er institutbestyrer og medlem af fakultetsrådet og konsistorium.

Lise Skovby er medlem af Det retsvidenskabelige Studienævn, og af Fakultetsstudienævnet (Samfundsvidenskabelige fakultet).

Henrik Zahle er medlem af justitsministeriets retshjælpsudvalg, konsistoriums ligestillingsudvalg og formand for det retsvidenskabelige kursusudvalg.

Gæster og rejser:

Tor Holger Bertelsen har siden 1. august 1983 været tilknyttet institutet som licentiatstuderende.

Inger Dübeck har holdt gæsteforelæsnings i Lund i august 1983 og i Åbo december 1983.

Bernhard Gomard har deltaget i og holdt forelæsning ved et seminar om bestyrelsesansvar i Firenze, maj 1983, og har været gæsteprofessor ved Boalt Hall, Berkeley, University of California, fra 15. august til 1. november 1983, og gav her et kursus i comparative law og holdt enkelte forelæsninger om konkurrenceret i EF.

Roger Henriksen har været på studieophold ved Oslo Universitet, efteråret 1983.

Mogens Kockvedgaard har deltaget i konference om retsbeskyttelse af EDB-programmer i Geneve, juni 1983, ved Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle og i et møde i International Association for the Advancement of Teaching and Research in Intellectual Property i München, september 1983, og har holdt gæsteforelæsninger ved universiteter i Louvain og Bruxelles, marts 1983.

Preben Stuer Lauridsen har holdt gæsteforelæsninger ved universiteterne i München og Augsburg, december 1983.

Eva Smith har været på studierejse til USA i november og december 1983 og har holdt forelæsninger ved University of Washington.

Ditlev Tamm har holdt gæsteforelæsning ved American Society for Legal History's årsmøde i Baltimore i USA, oktober 1983.

Publikationer:

Christensen, B.: Offentligt ansattes medbestemmelse. Økonomi og Politik 2, s. 98-106, Odense 1983. - , Espersen, P.: Retsforholdet mellem politikere og embedsmænd. København 1983, 134 s.

- Dübeck, I.: Lensbesidderen som amtmand. Historie, Jyske Samlinger, Ny Række XV 1, s. 109–20, Århus 1983.
- , Dybdahl, V.: Håndværkets Kulturhistorie. Håndværket og Statsmagten Perioden 1700–1862. Håndværkets Kulturhistorie. Bind 3. Håndværket og Statsmagten Perioden 1700–1862, Vagn Dybdahl og Inger Dübeck, s. 119–262, København 1983.
- : Anmeldelse af: Rolf Nygren i subordination och enskild integritet. Studier kring ett militärt rätts-säkerhetskomples. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab Nr. 2, 1983, s. 119–21, København 1983.
- : Registerlovgivningen og forskningen. DDA-nyt 25, s. 42–44, Odense 1983.
- : Myndighederne og håndværket. Håndværkets kulturhistorie bd II Håndværket i fremgang. Perioden 1550–1700, Inger Dübeck, Ole Degn, Lars Dybdahl, s. 187–233, København 1983.
- : "Alt hvis Politien egentlig vedkommer..." Forholdet mellem Danske Lov og den såkaldte politiordning. Danske og Norske Lov i 300 år, Redigeret af Ditlev Tamm, s. 145–78, København 1983.
- Gammeltoft-Hansen, H.: Public Counsel for the Defense – The Danish System. The Defense Counsel, William F. Mc'Donald, s. 195–218, Beverly Hills/London/New Delhi 1983.
- : Retspleje og retsopgør. Tidsskrift for Rettsvitenskap Årg. 96, s. 305–23, Oslo 1983.
- : Ligestilling mellem forsvarer og anklagemyndighed. Juristen 5/2 1983, s. 43–57, København 1983.
- : Ligestilling i straffeprocessen – en replik. Juristen 5/9 1983, s. 233–38, København 1983.
- : Ny udlændingelov. "uddannelse" (Undervisningsministeriets tidsskrift) nr. 2, 1983, s. 91–102, 1983.
- : Flygtningehjælp. København 1983, 184 s.
- : Anmeldelse af Jürgen Baumann: Entwurf eines Untersuchungshaftvollzugsgesetzes. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 4, s. 256–59, København 1983.
- : Den nye tyrkiske forfatning. Mennesker og Rettigheder 3, 1983, s. 69–81, Oslo 1983.
- Gomard, B.: Kontraktfrihed i Danske Lov. Obligationsret, 1. del, s. 537–76, København 1983.
- Hansen, H.: Om de amtslige trafikelskabers mulighed for at pålægge kommunerne udgifter. Juristen 4, s. 123–27, København 1983.
- Jensen, S.G.: Hvad er retfærdighed? København 1983, 88 s.
- Koktvedgaard, M.: Retsbeskyttelse af EDB-programmer. Ugeskrift for Retsvæsen 39, s. 317–26, København 1983.
- : The Legal Position of the Performing Artist in Nordic Copyright Law. Gewerblicher Rechtsschutz und Urheberrecht, Internationaler Teil Heft 6/7, 1983, s. 422–24, München 1983.
- : When does the link between the artist and his work break? 3-year ART Book, s. 128–39, København 1983.
- Lauridsen, P.S.: Nogle bemærkninger om det juridiske og det politiske kompromis i lovgivning. Ugeskrift for retsvæsen s. 69–78, Gads forlag, København 1983.
- : Når fodboldlovene ikke rækker til. Fodbold. Hvem, hvad, hvor, Politikens forlag v. John Idorn, s. 104–07, København 1983.
- : Idrætsjura. København 1983, 135 s.
- : Om trykte lovforarbejder. Ugeskrift for Retsvæsen s. 338–39, Gads Forlag København 1983.
- : Anmeldelse af Ole Hasselbalch: Et Perspektiv. Arbejdsretligt Tidsskrift s. 190–91, Juristforbundets Forlag, Kbh. 1982.
- : Almen tolkning og subsumption i højesteretsdommen om arvelovens paragraf 44. Ugeskrift for retsvæsen s. 198–202, Gads forlag, København 1983.
- Tamm, D.: Strafferetten i Danske Lov. Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 70. årgang, nr. 2, maj 1983, s. 114–18, København 1983.
- : Majestætsforbrydelsen i Danske Lov. Danske og Norske Lov i 300 år, Ditlev Tamm, s. 641–75, København 1983.
- : Christian V's Danske Lov. Ugeskrift for Retsvæsen s. 189–92, København 1983.
- : Anders Sandøe Ørsted og den historiske skole i Danmark. Juristen 7, 1983, s. 253–66, København 1983.
- : Træk af dansk stiftelsesrets historie. Betænkning om fonde, justitsministeriet, Betænkning nr. 980, 1982, s. 9–23, København 1983.
- : Die juristische Person in der danischen Rechtswissenschaft des 19. Jahrhunderts. Quaderni Fiorentini 11/12, s. 475–501, Firenze 1983.
- : Kollaboration und ihre strafrechtliche Ahndung in Dänemark nach dem Zweiten Weltkrieg. Zeitschrift für neuere Rechtsgeschichte 5. årgang 1983, nr. 1/2, s. 44–73, Wien 1983.
- : Danske Lov i 300 år. Med særligt henblik på lovens erstatningsbestemmelser. Nordisk Forsikringstidsskrift 3, 83, s. 246–53, København 1983.
- : Nolo falcem in alienam messem mittere – Der dänische Theologe Niels Hemmingsen (1513–1600) aus juristischer Sicht. Gerichts-lauben-Vorträge., Karl Kroeschell, s. 47–56, Sigmaringen 1983.

Preben Stuer Lauridsen

2: Det retsvidenskabelige Institut B og Institut for Forvaltningslære

Historie:

Instituttet blev oprettet i 1976, da instituttet flyttede til sine nuværende lokaler i Studiegården, Studiestræde 6. Institutet udspringer af Retsvidenskabeligt Institut, der blev oprettet i 1964. I februar 1973 flyttede en del af instituttet til lokaler i Studiestræde 10 og i sommeren 1973 blev denne afdeling gjort til et selvstændigt institut.

Stab:

Professorer: Ole Espersen (orlov) og Ole Krarup. Lektorer: Henrik Bang, Peter Blume, Lars Busck (fratrådt maj 1983), Carsten Henriksen, Peter Møgelvang-Hansen og Steen Rønsholdt. Adjunkt: Frederik Harhoff. Kandidatstipendiat: Hanne Petersen. Eksterne lektorer: 2. Manuduktører: 27. Teknisk-administrativt personale: Mariann Helbrandt, Rut Hynne, Grethe Cramer Pedersen (alle heltidsansatte).

Igennem hele universitetsåret har Ole Espersen haft tjenestefrihed på grund af offentlige hverv.

Forskningsvirksomhed:

Instituttets undervisning dækker årsprøvefagene Indledning til formueretten (1. årsprøve), stats- og forvaltningsret, folkeret (2. årsprøve) og juridisk informationsøgning samt en række kursusfag (Arbejdsmarkedets retsforhold, EF-ret, Forvaltningslære, kommunalret, socialret). Instituttets forskningstemaer falder i 3 hovedkategorier, nemlig for det første de retsforhold, der angår den statslige regulering og indgriben (intervention) på retsområder, der hidtil har været opfattet som privatretlige; baggrunden for denne problemstilling er, at den kapitalistiske produktionsmådes retsformer er under omdannelse som en mere eller mindre direkte følge af (krisebetingede) ændringer i de politiske og økonomiske forudsætninger for forholdet mellem statslig virksomhed og privat aktivitet. – Den anden gruppe forskningsprojekter angår den offentlige forvaltning, dels med henblik på en beskrivelse af de retlige krav der stilles til forvaltningen (forvaltningsret), dels om forholdet mellem forvaltning og samfundsstruktur (forvaltningslære). – Den tredje kategori angår endelig procesret, dvs. retsproblemer der specielt er knyttet til domstolens virksomhed.

I. Statslig intervention:

1. Arbejdsret:

Arbejdsretten rummer såvel privatretlige, offentlig-

retlige som internationalt retlige emner. Den private arbejdsret (individuel og kollektiv arbejdsret) er igennem en del år i stigende grad blevet præget af statsindgreb med socialpolitiske, arbejdspolitiske og/eller økonomisk-politiske formål. Samtidig er der sket en stærk udvidelse af det offentlige regulering af arbejdsmarkedsforholdene (arbejdsformidling, social sikring, beskæftigelsesforanstaltninger, arbejdsmarkedsuddannelser og arbejdsmiljø), som har virkninger for det individuelle og kollektive aftaleniveau. De nedenfor omtalte emneområder, der nogenlunde svarer til traditionel faginddeling, må forstås med disse forbehold.

a) Arbejdsmarkedsret:

Inden for den offentlige arbejdsret er der foretaget undersøgelser af de retlige rammer for statens og kommunernes foranstaltninger over for arbejdsmarkedet og af de beslutningsprocesser, der fører til iværksættelse og ændring af sådanne foranstaltninger. Mange både generelle og konkrete retsakter og andre beslutninger er henlagt til offentlige forvaltningsmyndigheder, som oftest under medvirken af arbejdsmarkedets hovedorganisationer. Denne formelle integration suppleres af reelle indflydelsesmuligheder. Det anses for en væsentlig opgave at udvide den traditionelle offentligretlige fremstillingsramme til at omfatte beskrivelser og forklaringer af regel- og organisationsudvikling under hensyn til såvel formelle som reelle indflydelsesmuligheder inden for reguleringsområdet. (Henrik Bang).

b) Fagbevægelsen og retten:

Under arbejdstitlen »Trade Unions and the Law in Scandinavia« forbereder en gruppe nordiske arbejdsretsforskere en fremstilling af nogle hovedprincipper i de nordiske landes arbejds- og socialret med sigte på at orientere fagforeningsmedarbejdere og andre interesserede uden for de nordiske lande om fagbevægelsernes placering i forvaltnings- og arbejdsretssystemet i disse lande (Henrik Bang).

c) Kollektiv arbejdsret:

Det retsområde der angår de kollektive overenskomstforhold er juridisk bygget op omkring en række vanskeligt gennemskuelige begreber. Kritisk analyse af disse begreber tjener til at afdække arbejdsrettens virkelige funktion. Der arbejdes særlig med begrebet arbejdsstandsning og de retlige og begrebsmæssige mekanismer der tages i anvendelse med henblik på at indordne arbejderklassen under et retsbegreb. Dette arbejde udføres i et vist omfang i samarbejde med dele af fagbevægelsen med henblik på en klar-

læggelse af det arbejdsretlige regelsystems klassefunktion. (Ole Krarup).

d) Afskedigelsesretten, eller lønarbejderens ret til sin stilling:

En analyse af de retlige omstændigheder der kommer i betragtning i forbindelse med afskedigelse af lønarbejdere. Studiet omfatter samtlige lønarbejdere, altså både offentligt og privat ansatte og indeholder således bl.a. en sammenligning af de traditionelle privatretlige udgangspunkter og de særlige begrænsninger der hviler på stat og kommune som indehavere af offentligretlige beføjelser. (Ole Krarup).

e) De offentlige overenskomstforholds retlige særpræg:

Undersøgelsen af de offentlige overenskomstforholds særpræg har til formål at beskrive og behandle disse forholds særpræg sammenlignet med forholdene på det private arbejdsmarked.

Der lægges vægt på at belyse det offentlige arbejdsmarkeds særlige struktur: arbejdsopgaverne er politisk indholdsbestemte; visse arbejdsopgaver udføres (næsten) udelukkende på det offentlige arbejdsmarked; arbejdsopgaverne udføres af lønmodtagere ansat i forskellige retlige ansættelsesforhold (tjenestemand-, overenskomstansatte); arbejdskonflikter er principielt udelukket på tjenestemandsområdet, og for overenskomstområdet løses konflikterne typisk ved faglige voldgifter og ikke i arbejdsretten.

Det skal undersøges, hvilken betydning der må tillægges de offentlige arbejdsgivers dobbelte funktion: på den ene side er de indehavere af offentlig myndighed og underlagt et legalitetsprincip, og på den anden side er de over for visse lønmodtagergrupper indehavere af privat kompetence og kan optræde som aftalepart i kollektive overenskomstforhold.

Instituttet indsamler fortsat løbende de offentlige voldgiftskendelser og foretager systematisk registrering og udarbejdelse af sagsregistre. (Hanne Petersen).

2. Socialret:

Der arbejdes løbende med såvel socialforvaltningsretlige som socialpolitiske spørgsmål. I årets løb er der udarbejdet oplæg til seminarer, konferencer m.v., ligesom der arbejdes med en lærebog om socialforvaltningsret og en håndbog i den nye lovgivning om førtidspensionering. En antologi om velfærds- og socialstatsstudier forventes færdig i 1984. Endvidere arbejdes der med et forsøgsprojekt om organisationen i de kommunale socialforvaltninger.

Instituttet er endvidere fortsat vært for en gruppe lærere og administratorer fra socialektoren, der afholder månedlige debatmøder om aktuelle retsspørgsmål. (Henrik Bang).

3. Forbrugerret:

Der arbejdes fortsat med et større projekt med arbejdstitlen »Civil- og offentligretlige sanktionsmekanismer på forbrugerrettens område«. Projektet tager sit udgangspunkt i den forbrugerpolitiske debat, der i de senere år er ført i de fleste vestlige industrialiserede lande, og som i Danmark foreløbig er mundet ud i en lang række forslag, hvoraf en del er gennemført. Den gennemførte lovgivning har i vidt omfang antaget form af civilretlig regulering til beskyttelse af individuelle forbrugere, som selv må håndhæve deres rettigheder ved forbrugerklagenævn og domstolene. Disse »mikroorienterede« beskyttelsesregler suppleres af »makroorienteret« offentligretlig regulering til beskyttelse af forbrugernes kollektive interesser, hvis varetagelse lovgivningen i alt væsentligt overlader til offentlige myndigheder som f.eks. forbrugerombudsmanden.

Projektet angår forbrugerretlige retshåndvelsesproblemer. Arbejdet sigter mod en fremstilling af den nærmere udformning af og samspillet mellem forskellige former for civil- og offentligretlig regulering samt en retspolitisk vurdering af de forskellige reguleringsformer. I projektet indgår emner som småsagers behandling ved forbrugerklagenævn og domstole, markedsføringslovens sanktionssystem, priskontrol og kollektiv privat retshåndhævelse. Udover dansk ret samler interessen sig om forskellige sanktioner og procedurer fastsat i forbrugerbeskyttende lovgivning i Sverige, Vesttyskland og USA.

Sideløbende med og til dels til brug for undersøgelsen af disse almene spørgsmål er der i årets løb arbejdet med civil- og markedsføringsretlige spørgsmål angående anvendelsen af garantier for varer og tjenesteydelser til forbrugere. (Peter Møgelvang-Hansen).

4. Det grønlandske hjemmestyre:

Der arbejdes med en afhandling om Det grønlandske Hjemmestyres statsretlige og folkeretlige status, samt Grønlands særlige stilling i EF-retten i lyset af forhandlinger om Grønlands udtræden af De europæiske Fællesskaber.

Siget med arbejdet er at bidrage til analysen af hjemmestyrets interne reguleringskompetence i samspillet med rigsmyndighederne og at forsøge en karakteristisk af de nordatlantiske og polare hjemmestyreordninger på baggrund af den internationale rets bestemmelser om selvbestemmelse.

De sagsområder, der er undergivet fælles regulering mellem hjemmestyret og staten, vil blive gjort til genstand for særskilt undersøgelse.

Grønlands udmeldelse af EF rejser en række retlige og praktiske problemer, som gøres til genstand for særskilt undersøgelse i afhandlingen med henblik på

en vurdering af hjemmestyrets retlige og politiske udvikling, og EF's associering af sine oversøiske besiddelser.

Endvidere vil det sikkerhedsmæssige aspekt i hele polarområdet blive inddraget som en væsentlig politisk faktor af betydning for Grønlands forhold til omverdenen.

På grundlag af den gennemførte fremstilling af enkelte, udvalgte hjemmestyreordningers materielle og politiske baggrund og retlige form, vil afhandlingens teoretiske sammenfatning forsøge at afdække sammenhængene mellem baggrund og form i området mellem national/kommunautær regional status og folkeretlig selvstyrende status.

Under arbejdet med afhandlingen er der etableret et samarbejde med Grønlands Hjemmestyre og Institut for Eskimologi ved Københavns Universitet. (Frederik Harhoff).

5. Offentligt ansattes ytringsfrihed:

Der arbejdes på en generel klarlæggelse af grænserne for offentligt ansattes ytringsfrihed under forskellige historisk specifikke stats- og forvaltningsformer. Projektet er et forsøg på at integrere rettssociologiske, -politiske og -dogmatiske aspekter i en samlet analyse af et forholdsvist, velfafgrænset emneområde: Grænserne for de offentligt ansattes adgang til at fremkomme med kritiske meningstilkendegivelser om tjenstlige forhold. (Carsten Henriksen).

II. Almen forvaltningsret og forvaltningslære:

1. Forvaltningslære:

Fortsatte studier i offentlig ledelse. Der har været arbejdet på et projekt med arbejdstitlen »Offentlig ledelse i et forandringssamfund«. Projektet indgår som en del af et større forskningsprojekt om vilkårene for omstilling og fornyelse i den offentlige sektor. Projektet, der udføres i samarbejde med forskere fra Handelshøjskolen, Forvaltningshøjskolen og Institut for Fremtidforskning, sigter mod en besvarelse af Dafolofondens prisopgave for 1983. Opgavens ordlyd er: »Den administrative offentlige leders muligheder for at forbedre samspillet mellem borgere, politikere, den offentlige administration, arbejdsmarkedet og erhvervslivet«. Det ovennævnte delprojekt har til formål at klargøre statsmagtens og den offentlige forvaltningens historisk specifikke særkende med henblik på dels en erkendelse af mulighederne for andre og – under kvalitativt nye samfundsforhold – mere effektive stats- og forvaltningsformer, og dels indkredsning og formulering af abstrakte kriterier, som forvaltningen og dens ledelse skal opfylde fremover.

Som et sideprojekt har der været arbejdet med

visse makroøkonomiske aspekter af den offentlige sektors virksomhed, herunder specielt den såkaldte »nye politiske økonomi« (public choice, monetarisme, etc.) og dens anvendelse i praktisk økonomisk politik. Projektet, der har arbejdstitlen »Økonomisk politik og politisk økonomi i 80-ernes Danmark«, har indgået som oplæg til Industrirådets konference: Forskning i virkeligheden' 83, august 1983. (Carsten Henriksen).

2. Kommunalret:

Arbejder med problemstillinger vedrørende statens kontrol med kommunerne. Som et vigtigt delproblem behandles kommunalbestyrelsesmedlemmers habilitet og de retsregler, der sigter mod at afskære usaglige interesser fra at få indflydelse på de afgørelser/beslutninger, der hidrører fra myndighederne.

Som baggrund for arbejdet peges der på den forvaltningsstruktur, hvis forhold habilitetsreglerne sigter mod at regulere. Traditionelt udøves forvaltningsvirksomhed typisk af hierarkisk opbyggede forvaltningenheder, som personelt er karakteriseret ved særlig sagkundskab, faglig uddannelse og fast ansættelse. Disse træk er ved at blive udvisket. Kommunaliseringen af dansk forvaltning vil – fuldt gennemført – få til resultat, at forvaltningsvirksomhed, der kan henføres til en enkelt kommunes geografiske afgrænsning, skal henlægges under kommunens kompetence. Det betyder, at forvaltningsmyndigheden udøves af personer, som ikke har et upolitisk forhold til deres arbejde, men som tværtimod er valgt bl.a. på grundlag af en erklæret politisk holdning til det system og de ordninger, de som kommunalbestyrelsesmedlemmer skal administrere. Hertil kommer, at hvervet som kommunalbestyrelsesmedlem for den enkelte har karakter af bibeskæftigelse, hvorfor vedkommende må forudsættes i fuldt omfang også at være engageret i erhvervsinteresser af privat karakter, tilmed i vidt omfang inden for den respektive kommunes relativt snævre geografiske grænser.

På baggrund heraf undersøges det, om – og i bekræftende fald i hvilket omfang og på hvilken måde – habilitetsgrundsætningernes indhold og kontrollen med deres overholdelse afspejler den stedfundne udvikling. (Steen Rønsholdt).

III. Procesret:

1. Gældssanering:

I løbet af kort tid forventes indført regler om almindelig gældssanering, dvs. regler der skal gøre det muligt at undgå uheldige sociale virkninger af permanent forgældelse, ved at give overbebyrdede skyldnere mulighed for at få deres gæld nedskrevet

til det realistiske i forbindelse med et samlet opgør mellem skyldner og samtlige fordringshavere. Der arbejdes på en fremstilling af forventede regler herom. (Peter Møgelvang-Hansen).

2. Retsplejelovens tilblivelse:

Med udgangspunkt i et studie af den i Rigsarkivet opbevarede ikke-offentliggjorte forhandlingsprotokol fra Proceskommissionen 1868, der udarbejdede de første egentlige forslag til retsplejeloven, undersøges for det første, hvilke inspirationskilder der reelt førte frem til disse forslag. For det andet undersøges kommissionens arbejdsgang med særlig henblik på at afdække de konflikter, der opstod under forslagernes udarbejdelse; konflikter der ikke i et særligt omfang fremgår af de offentliggjorte lovudkast. Formålet med undersøgelsen er at kaste nyt lys over udarbejdelsen af det vel nok mest enestående retspolitiske forslag i dansk retshistorie efter danske lov 1683. (Peter Blume).

IV. Andet:

1. Juridisk informationsøgning:

I takt med den stadig mere ekspanderende retlige regulering opstår der et stadig større behov for nemt og hurtigt at kunne finde frem til retlig information. Der arbejdes på et projekt, der skal resultere i en fremstilling af de forskellige kilder til retlig information. Fremstillingen vil omfatte både de traditionelle boglige medier og i oversigtsform – de elektroniske medier. Projektet er tænkt som indledningen til et videregående studium af retlig informationsøgning. (Peter Blume).

2. Atomoprustning og retsbegreb:

Atommagternes voksende oprustning gør det stadig mere påtrængende at analysere de retlige forudsætninger for gennemførelsen af denne oprustning. Det er den dominerende opfattelse i folkeretlig teori at anvendelse af kernevåben er i fundamental modstrid med folkeretten, ja kan ødelægge ethvert retsbegreb. I konsekvens heraf er det en af de vigtigste juridiske opgaver at analysere mulighederne for gennem atomvåbenfri zoner, afkald på førstebrug af atomvåben og andre tiltag at begrænse risikoen for krig med kernevåben. (Ole Krarup).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Instituttet har i 1983 påbegyndt udgivelsen af en studierie.

Hanne Petersen er redaktør af RETFÆRD, og

Steen Rønsholdt er redaktør af temanummer om Retten og atomvåbene.

Henrik Bang er redaktør af SOCIAL REVY's rubrik: Socialretligt set.

Rejser:

Peter Blume har været på studierejse til London (engelske forskningsbiblioteker).

Steen Rønsholdt har været på kort studieophold i England med henblik på indsamling af materiale vedrørende sit projekt.

Hanne Petersen har deltaget i et nordisk forskersymposium: »Arbetsrett i kvinnespektiv« i Lapland i september 1983.

Kollegiale organer:

Henrik Bang: Studienævn for retsvidenskab (til 30/11-83), Det samfundsvidenskabelige fakultetsstudienævn (fra 1/12-83), Biblioteksudvalget (retsvidenskab), Fællesudvalget mellem KU og forskningsbibliotekerne, Censorformand ved sociologi/RUC.

Peter Blume: Institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut B (fra 16/4-83), Studienævn for retsvidenskab (fra 1/12-83), Det samfundsvidenskabelige fakultetsråd (fra 1/12-83) samt Konsistoriums biblioteksudvalg (fra okt. 1983).

Carsten Henriksen: Institutbestyrer for Institut for Forvaltningslære, Det samfundsvidenskabelige fakultetsstudienævn (fra 1/12-83), Sikkerhedsudvalget for det samfundsvidenskabelige hovedområde (formand) samt universitetsudpeget medlem og næstformand for bestyrelsen for Nybrogårdkollegiet.

Ole Krarup: Institutbestyrer for Retsvidenskabeligt Institut B (til 15/4-83), Det retsvidenskabelige fagråd.

Steen Rønsholdt: Det retsvidenskabelige fagråd. Mariann Helbrandt: Det retsvidenskabelige fagråd (til 30/11-83).

Rut Hynne: Det retsvidenskabelige fagråd. Grethe Cramer Pedersen: Det samfundsvidenskabelige fakultetsråd (til 30/11-83). Bladudvalget (til 30/11-83), Ligestillingsudvalget (fra okt. 1983).

Publikationer:

Bang, H.: Den sociale slidske er genetableret. Om bistandslovens pgf. 37 stk. 4. Social Revy 7/8 1983, s. 38–39, København 1983.

– : Er cirkulærer bindende? Social Revy 2, s. 33–34, København 1983.

– : Materiel retssikkerhed i socialretten. Retsvidenskabeligt Institut B-Studier Nr. 1, s. 1–10, København 1983.

– : Intern kompetencedelegation i sociale sager.

Restvid. Inst. B.–Studier Nr. 2, s. 1–13, København 1983.

Blume, P.: Græsrodder og retssystem. Retfærd 23, s. 103–09, København 1983.

– : Et mørkt kapitel. Djøf–Bladet 3, s. 102, København 1983.

– : Adhæsion og genoptagelse. Ugeskrift for Retsvæsen 1983, 15, s. 133–40, København 1983.

– : Et uvurderligt og nødvendigt hjælpemiddel for enhver jurist. Djøf–Bladet 7, s. 236–37, København 1983.

– : Socialistisk retspolitik? Djøf–Bladet 16, s. 581–82, København 1983.

– : Anonyme vidner. Ugeskrift for Retsvæsen 47, s. 399–402, København 1983.

Harhoff, F.: Grønland og Færøerne i en nordisk atomvåbenfri zone. "Nordisk atomvåbenfri Zone" – Foredrag og diskussioner ved en nordisk juristmøde i juni 1982, Torstein Eckhoff og SteinOwe (red.), s. 12, Oslo 1983.

– : Greenland's Withdrawal from the European Communities. Common Market Law Review Vol. 20 No. 1 March 1983, s. 20, Haag 1983.

Henrichsen, C.M.: Økonomisk politik og politisk økonomi i 80-ernes Danmark – Oplæg til management Board Center konference, "Forskning i virkeligheden –83". Orientering om Fremtidsforskning 1983 nr. 5, s. 13–22, Institutet for Fremtidsforskning 1983.

– : Ytringsfriheden eksisterer, men for hvem? Ytringsfriheden eksisterer – men for hvem?, Poul Andersen, Carsten M. Henrichsen, komiteen mod Berufsverbot i Vesttyskland, s. 27–59, Landskomiteen mod Berufsverbot i Vesttyskland 1983.

Krarup, O.: Arkivering af retfærdigheden. Juristen nr. 3, s. 81–95, København 1983.

– : Krig og menneskeret. Israels krigsforbrydelser i Libanon, Dansk Komite til undersøgelse af krigsforbrydelser i Libanon, s. 9–16, København 1983.

– : Hvem har gavn af arbejdsretten? København 1983, 24 s.

– : Det arbejdsretlige ansvar – retsteoretisk set. Ugeskrift for Retsvæsen s. 168–72, København 1983.

– : Arbejdsret og korporativ retfærdighed. Ugeskrift for Retsvæsen s.303, s. 8–311, København 1983.

– : Konkurrerende lønarbejderorganisationers aktionsret. Juristen 10, s. 380–82, København 1983.

Møgelvang–Hansen, P.: Kommentar til retsplejens regler om umiddelbare fagedforretninger (§§609–611). Karnovs Lovsamling, Red. W.E. von Eyben og Henning Skovgaard, s. 3206–08, København 1983.

– : Anmeldelse af Finn Taksø–Jensen, Personretten. Juristen 6, s. 231–32, København 1983.

Rønsholdt, S.: Om Københavns Kommunes styrelsesordning. Juristen 6, s. 217–31, København 1983.

Peter Blume

3: Det retsvidenskabelige Institut C.

Historie:

Retsvidenskabeligt Institut C (samt A og B) opstod ved en deling af det tidligere Retsvidenskabelige Institut. Delingen blev tiltrådt af konsistorium d. 20/6 1973. Ved samme lejlighed blev institut for skatteret nedlagt og optaget i Retsvidenskabeligt Institut C – dengang kaldet: Retsvidenskabeligt Institut, Pilestræde 58.

Baggrunden for denne opdeling var, at medarbejderne på Retsvidenskabeligt Institut var placeret tre forskellige steder med et »hovedsæde« i Sct. Pederstræde 19 og to »afdelinger« i Studiestræde 10 og Pilestræde 58. Institutet havde én samlet bevilling, hvoraf hovedparten blev anvendt på »hovedsædet«, mens »afdelingerne« fik stillet et vist beløb til rådighed.

De tre geografiske enheder blev ved opdelingen til Retsvidenskabeligt Institut A, B og C. Ved opdelingen blev endvidere Institut for international ret og europaret nedlagt og optaget i Retsvidenskabeligt Institut, Sct. Pederstræde 19 (dvs. institut A). Medarbejderne ved dette institut flyttede imidlertid over til Pilestræde 58 og indgik derved i Retsvidenskabeligt Institut C.

I 1976 flyttede alle tre institutter sammen i Studiegården, Studiestræde 6. Opdelingen i tre selvstændige institutter blev imidlertid fastholdt. De hidtidige adressebetegnelser erstattedes med bogstaverne A, B og C.

Institutets medarbejdere er hovedsagelig beskæftiget med forskning og undervisning inden for formueret, folkeret og EF-ret samt skatteret. Siden oprettelsen har instituttet dog også fået medarbejdere, der er beskæftiget med andre retsvidenskabelige fagområder, især person-, familie- og arveret.

Institutets bestyrer var indtil 1979 professor A. Vinding Kruse og derefter lektor Bo von Eyben.

Stab:

Professorer: Isi Foighel (orlov), Claus Gulmann, A. Vinding Kruse, Lars Nordkov Nielsen, Erik Siesby, Henning Skovgaard (udnævnt pr. 1.11.) og Finn Taksø–Jensen. Lektor: Bo von Eyben. Adjunker: Joseph Lookofsky og Vibeke Vindeløv. Kandidatstipendiat: Erik Olsen.

Teknisk-administrativt personale: 23 t. ugl.: 3, 20 t. ugl.: 1, 17 t. ugl.: 2, 16 t. ugl.: 1.

Afholdte symposier, seminarer og kurser:

Bo von Eyben har deltaget i Lægeforeningens seminar om patient- og lægemiddelforsikring i maj 1983. Joseph Lookofsky har været leder af og lærer ved

Advokatrådets efteruddannelseskursus »Comparative Contract Law«. Vibeke Vindeløv har i april 1983 afholdt kursus på Den sociale Højskole om ugifte samlevende.

Forskningsvirksomhed:

Medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed ligger hovedsagelig – men ikke udelukkende – inden for følgende retsvidenskabelige fagområder: formueret, skatteret, folkeret og EF-ret samt person-, familie- og arveret. En væsentlig del af medarbejdernes forsknings- og undervisningsvirksomhed består i at tilvejebringe grundlag i form af lærebøger, materialsamlinger m.v. for undervisningen i en række hovedfag i det juridiske studium (person-, familie- og arveret på 1. årsprøve, folkeret og EF-ret på 2. årsprøve, obligationsret og ejendomsret på 4. årsprøve) samt bl.a. kursusfagene skatteret og international privatret.

Formueret:

I forlængelse af den retspolitiske undersøgelse af reglerne om erstatning for personskade, der er publiceret i den i 1983 forsvarede disputats: »Kompensation for personskade I – Reformering af ulykkeskompensationen«, er der udarbejdet en udtalelse til justitsministeriet som led i høringen over erstatningslovsudvalgets betænkning III (Bet. 976/1983), og en artikel om det forslag til lov om erstatningsansvar, der fremsattes i december 1983 på grundlag af betænkningen, er under udarbejdelse. En større artikel om forholdet mellem erstatning og kontanthjælp efter bistandsloven vil blive offentliggjort i begyndelsen af 1984. En retssociologisk undersøgelse af erstatningsrettens og andre kompensationsystemers funktion ved ulykker med personskade vil blive afsluttet i løbet af 1984. En delrapport om undersøgelsens foreløbige resultater er under offentliggørelse i Nordisk Forsikringstidsskrift (Bo von Eyben).

Retsvidenskabelig undersøgelse vedrørende sælgers og købers retsstilling, herunder internationalt køb. Undersøgelsen vil blive offentliggjort i bogform (herunder lærebogsform) og i en justitsministeriel betænkning. Retsvidenskabelig undersøgelse af interrelationerne mellem de privatretlige erstatningskrav, forskningsinstituttet, offentligretlige reguleringer og foranstaltninger, herunder straffestemmelser og sociale ydelser. Dele af undersøgelsen er offentliggjort i Betænkning nr. 976, 1983, om »Udmåling af erstatning ved personskade og tab af forsørger« (justitsministeriet). Betænkningen danner grundlag for et af regeringen fremsat forslag til »Lov om erstatningsansvar«. Retsvidenskabelig undersøgelse af erstatningsretlige problemer, herunder professionsansvaret og beskyttelsen af privatlivets fred. Der sig-

tes bl.a. mod en ny udgave af »Erstatningsretten« og »Advokatansvaret«. Retsvidenskabelig undersøgelse af ejendomsrådgiverens retlige stilling. Undersøgelsen vil blive offentliggjort, muligvis som en del af »Advokatansvaret« (A. Vinding Kruse).

Fortsat arbejde med en komparativ analyse af det kontraktsretlige misligholdelsesbegreb og misligholdelsesbeføjelserne i skandinavisk henholdsvis angloamerikansk ret med særlig vægt på erstatning. Undersøgelsen omfatter bl.a. internationalt løsøre køb, herunder erstatning i henhold til »United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods«. Endvidere arbejde med en komparativ analyse vedr. domstolsprøvelse af voldgiftskendelser i Danmark, England og U.S.A. (Joseph Lookofsky).

Har arbejdet på en fremstilling af »The Scandinavian Legal Systems« som led i en serie »Oxford Legal Systems«, der redigeres af professor D. M. Walker, University of Glasgow. Endvidere fortsætter arbejdet på en fremstilling af dansk international privatret i tilslutning til den i 1983 udkomne lærebog om den internationale privatrets almindelige del og formueret (Erik Siesby).

Arbejdet med det offentlige erstatningsansvar bragtes til en foreløbig afslutning i 1983 med disputatsen, »Offentlige myndigheders erstatningsansvar. En studie i statens og kommunernes almindelige erstatningsansvar for retmæssig/retsstridig skadeforvoldelse i professionelle forhold«. Sideløbende med færdiggørelsen af disputatsen er forestået redaktionen af 10. udgave af Karnovs Lovsamling (Danmarks love med kommentarer). Derefter er påbegyndt skrivningen af en helt ny fremstilling af pantretten, hvortil der er samlet materiale i en årrække. Dette værk forventes færdigt i 1984 (Henning Skovgaard).

Person-, familie- og arveret:

Der er arbejdet på en ny udgave af Familieret (ca. 300 sider, ventes udgivet i 1984) og på en fremstilling af Arveretten (ca. 400 sider, ventes udgivet i 1984) (Finn Taksø-Jensen).

Fortsat arbejde med afhandling om formueforholdene for ugifte samlevende. Sigtet med afhandlingen er at yde et bidrag til den retspolitiske debat om ligestilling af ægtefæller og ugifte samlevende. De ugifte samlevendes retsstilling belyses derfor dels ud fra en ægteskabsretlig, dels ud fra en rent formueretlig synsvinkel. Eksempelvis kan sameje om en enfamiliebolig mellem ugifte samlevende opløses enten ud fra lejelovens §§ 77/77a om fordeling af bolig mellem ægtefæller, ud fra tings- og selskabsretlige regler om opløsning af sameje, eller ud fra en kombination af disse to regelsæt. En artikel herom er under udarbejdelse. Retsstillingen vil blive belyst ud fra

studier af svensk, norsk, tysk, engelsk og østrigsk ret (Vibeke Vindeløv).

Folkeret og EF-ret:

Arbejdet har koncentreret sig om den almindelige folkeret med henblik på udarbejdelsen af en ny lærebog i faget (Claus Gulmann).

Skatteret:

Der er primært arbejdet på en afhandling om hjemmelskravet i skatteretten. Undersøgelsen vedrører især spørgsmålene om legalitetsprincippet, betydning for skatteretten, om der kan påvises særlige fortolkningsvarianter, specielt i forholdet mellem forvaltningens og domstolenes fortolkningsmåder, og de problemer, der knytter sig til den betydelige anvendelse af skøn ved forvaltningens afgørelser. Der er endvidere afsluttet to mindre projekter, dels om spørgsmålet om fradrag for sagsomkostninger set i forhold til begrebet gældende ret i skattesager, dels om de betingelser, der gælder for ændring af skatteansættelsen på skatteyderens initiativ (Erik Olsen).

Andet:

Arbejder fortsat på en fremstilling af regler m.v. om folketingets ombudsmand. Del heraf offentliggøres i kommende nr. af »The Ombudsman Journal« (International Ombudsman Institute). En mindre afhandling om nogle socialretlige spørgsmål omkring bistandsloven, set i lys af almindelige forvaltningsretlige principper, er udarbejdet og offentliggøres i Nordisk Administrativt Tidsskrift nr. 1/1984. Har arbejdet på en mindre afhandling om kontradiktion i forvaltningsprocesser – til optagelse i et festskrift (Lars Nordskov Nielsen).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Claus Gulmann er redaktør for Nordisk Tidsskrift for International Ret og for Justitia. Lars Nordskov Nielsen er redaktør af Juristen.

Rejser:

Vibeke Vindeløv har været på 4 ugers studieophold ved Max Planck-Institut für ausländisches und internationales Privatrecht, Hamburg.

Publikationer:

von Eyben, B.: Kompensation for personskade I – Reformering af ulykkeskompensationen. København 1983, 1098 s.

- : Forsørgertabserstatninger – et skridt på vej til ligestilling. Forsikring 18/1983, s. 328–29, København 1983.
- : Domstolene har spillet fallit ved erstatning for personskade. Forsikring 3/1983, s. 41–43, København 1983.
- : Kommentarer til §15 i lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov. Karnovs Lovsamling, 10. udgave, Karnovs Forlag, s. 2036–39, København 1983.
- Gulmann, C.: Kommentar til folkeretlige love m.v. i Karnovs lovsamling. København 1983.
- : Nye EF-regler og domme. Ugeskrift for Retsvæsen s. 379, København 1983.
- Lookofsky, J.M.: Mere om international voldgift. Ugeskrift for Retsvæsen nr. 25, 18. juni 1983, s. 236–44, København 1983.
- : Anmeldelse: Jahrbuch für afrikanisches Recht. Ugeskrift for Retsvæsen nr. 12, 19. marts 1983, s. 131–32, København 1983.
- : Fault and No-Fault in Danish, American, and International Sales Law. The Reception of the 1980 United Nations Sales Convention. Scandinavian Studies in Law Vol. 27, s. 107–38, Stockholm 1983.
- Siesby, E.: Nyt lys over lovvalget vedrørende ejendomsforbehold. Ugeskrift for Retsvæsen 1983, s. 272–73, København 1983.
- : Danske domstoles internationale kompetence i civile sager. København 1983, 23 s.
- : EF-Konventionen om lovvalget i Kontraktforhold, Bemærkninger til Bemærkninger til lovforslaget af 6. oktober 1983 om hvilken lov der skal anvendes på Kontraktlige forpligtelser m.v. Ugeskrift for Retsvæsen 1983, s. 429–33, København 1983.
- : Lærebog i international privatret, almindelig del og formueret. København 1983, 215 s.
- Skovgaard, H.: Kommentaren til Danske Lov 3–19–2. Karnovs Lovsamling, 10. udg., s. 2248–49, København 1983.
- : Offentlige myndigheders erstatningsansvar. – En studie i statens og kommunernes almindelige erstatningsansvar for retmæssig/retsstridig skadeforvoldelse i professionelle forhold. København 1983, 364 s.
- Vinding K.A.: Udmåling af erstatning ved personskade og tab af forsøger. København 1983, 345 s.
- : Danske Lov – 300 år efter. Ugeskrift for Retsvæsen 21, s. 3, København 1983.
- : Danske Lovs ansvarsregler om dyr set i et fremtidsperspektiv. Danske og Norsk Lov i 300 år, Professor Ditlev Tamm (redaktør), s. 19, København 1983.
- : Ny erstatningslov. Advokaten 13, s. 7, København 1983.
- : Anmeldelse af Bo von Eyben: Kompensation for

personskade I. Reformering af ulykkeskompensationen. Ugeskrift for Retsvæsen 41, s. 9, København 1983.

Bo von Eyben

4: Kriminalistisk Institut

Historie:

Instituttet, der er oprettet i 1957, dækker fagene strafferet og kriminologi. Medarbejdernes forskningsopgaver falder hovedsageligt, men ikke udelukkende, indenfor disse fagområder.

Stab:

Professorer: Ulla Bondeson og Knud Waaben. Lektorer: Flemming Balvig, Vagn Greve, Berl Kutchinsky og Jørn Vestergaard. Seniorstipendiater (i første del af 1983): Henning Koch og Beth Grothe Nielsen; (i anden del af 1983): Sysette Vinding Kruse og Annika Snare. Kandidatstipendiater: Britta Kyvsgaard og Henrik Stevnsborg. Forskningsstipendiat: Annalise Kongstad.

Eksterne lektorer: Michael Christiansen (indtil midten af 1983), Bjarne Christensen (fra midten af 1983) og Poul Lødborg. Teknisk-administrativt personale: 6 (deltidsansatte).

Strafferetten:

Strafferetten angår fastlæggelsen af det strafbares område samt brugen af strafferetlige sanktioner. Strafferetlig forskning vedrører fortolkning og analyse af straffeloven og af særlovgivningens straffebestemmelser. Fortolkningsvirksomheden sker blandt andet ud fra lovforarbejder samt retspraksis. Det undersøges hvordan de retsudøvende myndigheder anvender reglerne, når de skal afgøre hvorvidt en person har begået noget kriminelt og hvilken straf den pågældende i givet fald skal pålægges. Interessen kan også knytte sig til forholdene omkring straffuldbyrdelsen. Om denne indfaldsvinkel benyttes til tider betegnelsen kriminalpolitik, men dette udtryk har også en videre betydning, hvor det blandt andet omfatter de grundlæggende principper for kriminalisering. Strafferetlige studier kan også være af retshistorisk art, ligesom der kan foretages komparative undersøgelser af forskellige landes retstilstand på det strafferetlige område.

Kriminologi:

Kriminologi er studiet af kriminalitetens udbredelse, årsager og virkninger. Medens strafferetten beskæfti-

ger sig med kriminalitet ud fra en juridisk synsvinkel anlægger den kriminologiske forskning en psykologisk, sociologisk eller socialpsykologisk synsvinkel. Kriminalitet er resultatet af et samspil mellem en række faktorer: individet (som det har udviklet sig blandt andet gennem opdragelsen), de små og store grupper man vokser op i og lever i (f.eks. familie, kammerater, arbejdsplads, skole, bymiljø), den sociale position (bestemt især af uddannelse, erhverv og økonomi), love og andre regler, diverse institutioner (politi, domstole, fængsler, forsorg osv.), massemediernes (aviser og ugeblade, fjernsyn og film) og mange andre samfundsforhold. For at kunne beskrive, forstå og forklare kriminaliteten og hvilken rolle den spiller for borgerne i vort samfund er det derfor nødvendigt at studere andet og mere end blot de kriminelle handlinger og personer. Man må også inddrage alle de andre faktorer i samspillet. På samme måde må man studere kriminalitetens virkninger ikke blot på ofrene for kriminalitet, men også på de kriminelle selv og deres familier og på dem der ikke direkte er indblandet. Kriminologer nøjes ikke med at søge at konstatere hvorledes tingene forholder sig. Det hører også til deres opgave at søge at forudsige hvorledes tingene kan udvikle sig og at fremsætte begrundede forslag til løsning af aktuelle kriminalitetsproblemer. Først og fremmest interesserer man sig naturligvis for måder til bekæmpelse af kriminalitet (kriminalprævention). Et væsentligt led heri er at bidrage med forskningsresultater til den stadige åjourføring og revision af lovgivningen på det strafferetlige område.

Forskningsvirksomhed:

Flemming Balvig har deltaget i et fremtidsstudie, der er blevet til på initiativ af Egmont Fonden, og som også finansieres af denne fond. Studiets formål er at prognosticere kvantitative og kvalitative ændringer i samfundsforhold af betydning for sociale problemer og afvigelser inden for de kommende 20 år.

Herudover har Balvig udarbejdet en række analyser af kriminalitetens udvikling og omfang i det danske samfund.

Ulla Bondesons forskning omfatter både almene kriminologiske, kriminalpolitiske og retssociologiske problemer. I disse grænseområder arbejder hun bl.a. med et projekt om straffens virkninger. Undersøgelsen »Fången i fængselsmiljøet« følges således op med recidivoplysninger om ca. 1.000 tidligere interviewede indsatte. Disse oplysninger er indsamlet over en 10 års periode og kompletteres med tilgængelige registerdata af socio-økonomisk og medicinsk karakter. Formålet er at studere om den tidligere observerede prisonisering (specielt kriminalisering på anstalt)

har nogen betydning for den senere samfundstilpasning, og hvilke andre faktorer som kan påvirke tilbagefaldet (med støtte fra Länsförsäkringsbolagens forskningsfond og Brottsförebyggande rådet). Der er etableret et samarbejde med Statistisk Forskningsenhed med det formål at teste en overlevelsmodel i forbindelse med recidiv.

På det retssociologiske område har Bondeson flere empiriske og teoretiske studier i gang. Hun har udført interviewundersøgelser omkring den almene retsbevidsthed. Såvel et repræsentativt udvalg af Malmøs befolkning som et landsgennemsnit er blevet interviewet. En global beskrivelse af de retlige forestillinger og holdninger tilstræbes. Opfattelsen af den almene retsbevidsthed siges at være en legal fiktion. Forskellige determinanter af social, økonomisk og erfaringsmæssig karakter til den varierende struktur af retsbevidsthed udforskes.

Et sammenlignende studium af dommeres retsbevidsthed foretages parallelt hermed. Dommerne interviewes dels om deres egne retlige forestillinger, dels om deres opfattelse af befolkningens forestillinger i tilsvarende spørgsmål.

I forlængelse af retsbevidsthedsstudierne har Bondeson startet en arbejdsgruppe for at studere det moralske klima i Norden (med støtte fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi).

På sanktionsområdet arbejdes med et projekt om variationer i domstolspraksis, hvilket omfatter såvel sanktionsvalg som strafudmåling for forskellige forbrydelser ved samtlige svenske byretter, idet de enkelte domstole holdes konstant. Der gøres også forsøg på at forklare de variationer, som kan observeres dels mellem enkelte underretter, dels mellem forskellige landsretsområder. En foreløbig rapport er afleveret til Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

Sammen med Annika Snare har Ulla Bondeson endvidere udarbejdet en rapport om skandinavisk kriminologisk forskning til *Crime and Justice*.

Endelig arbejder Bondeson med at oversætte sine tidligere bøger til engelsk.

Vagn Greve har i 1983 udsendt to hæfter med en fremstilling af den danske fiskalstrafferets historie i 1732-1857, og en revideret udgave af kommentaren til straffelovens specielle del. I det forløbne år er der desuden blevet trykt artikler om behandlingen af psykisk afvigende i Skandinavien, hjemmebrænderiets historie i Danmark, kravene til forsæt og uagtsomhed indenfor strafferetten og om ændringer i normalpolitivedtægterne.

Endvidere en kommentar til politilovene m.m. i Karnovs lovsamling samt diverse boganmeldelser.

Under trykning ved årets slutning var en revideret udgave af bogen »Strafansvar«, en engelskproget introduktion til den danske strafferet, en opgavesam-

ling til brug i universitetsundervisningen og en artikel om hjemmebrænderi i Jylland. Ved årets afslutning var han ved at lægge sidste hånd på en revision af den kommenterede straffelovs almindelige del og på en bibliografi over nordiske kriminalvidenskabelige tidsskrifter.

Derudover falder hans forskning for tiden især inden for fiskalstrafferetten. Det er den del af strafferetten, der handler om de regler, der beskytter de offentlige kassers indtægter i form af skatter, told og afgifter. Der er tale om et juridisk område af største praktiske og politiske betydning. Til trods for dette har det aldrig været behandlet samlet. Formålet er dels at give en relativt indgående beskrivelse af gældende ret, dels at sammenligne enkeltreglerne inden for de nævnte områder med hinanden og med de regler der gælder i den såkaldte almindelige strafferet. I løbet af 1984 ventes den historiske del afsluttet.

Annalise Kongstad og *Beth Grothe Nielsen* arbejder med et projekt om strafferetlige og kriminologiske perspektiver ved forældres vold mod børn. (Beth Grothe Nielsen har siden midten af 1983 været ansat på Århus Universitet.) Det er undersøgelsens formål at finde frem til omfanget af politianmeldte sager, hvor forældre har udøvet vold mod deres børn, og – om muligt – hvad der er karakteristisk for netop de sager, som kommer til politiets og retsmyndighedernes kendskab. Sagerne vil blive analyseret efter de sædvanlige kriminografiske kategorier: Gerningspersonens alder, sociale status, uddannelse, boligforhold etc. Et omdiskuteret spørgsmål, som kun kan belyses ved en strafferetlig undersøgelse af vold mod børn, er revselsesretten. Et andet formål med undersøgelsen er at forsøge at fastslå, hvor retspraksis i dag sætter grænserne for forældres ret til straffrit at »opdrage« deres børn med voldelige metoder. *Annalise Kongstad* arbejder desuden med arkivering af afdøde professor Karl O. Christiansens tvillingmateriale med støtte fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Sysette Vinding Kruse har færdiggjort en afhandling om erhvervslivets kriminalitet. Afhandlingens indhold er beskrevet i redegørelsen i årbogen for 1982, hvortil henvises. Hun har herudover udarbejdet en rapport om bekæmpelsen af økonomisk kriminalitet i de skandinaviske lande til brug for Commonwealth landenes justitsministres 3-årige møde i februar 1983, anmeldt bogen *Strict and Vicarious Liability* af professor L. H. Leigh, offentliggjort en længere artikel på engelsk om erhvervslederens uagtsomhedsstrafansvar og et engelsk resumé af de vigtigste ændringer i aktie- og anpartsskabslovene.

Sysette Vinding Kruse arbejder med en undersøgelse af økonomisk kriminalitet med særligt henblik på mandatsvig og med en undersøgelse af effekten på kriminaliteten ved længerevarende metadonned-

trapning i forbindelse med lægelig og socialpædagogisk behandling af hårdt belastede narkomaner.

Berl Kutchinsky har fuldført udarbejdelsen af en artikel til en ny international kriminalvidenskabelig encyklopædi (*Encyclopedia of Crime and Justice*). Artiklen omhandler pornografi og kriminalitet og bygger på egen forskning såvel som en gennemgang af relevant tilgængelig forskningslitteratur. For at tilvejebringe et overblik over den særdeles omfangsrige litteratur på området er der udarbejdet et væsentligt større manuskript, som muligvis senere vil blive udgivet.

Undersøgelserne over seksualkriminalitet er blevet suppleret med nogle kritiske studier af kriminalstatistikken på dette område. Der er i årenes løb konstateret nogle påfaldende uregelmæssigheder i form af stærkt svingende tal for anmeldte forbrydelser i visse politikredse. Sådanne uregelmæssigheder er tidligere fundet på områderne blufærdighedskrænkelser og blodskam og har ved nærmere studier af anmeldelsesprotokoller i de berørte politikredse vist sig i alle tilfælde at bero på at enkelte gerningsmænd fejlagtigt er blevet noteret for sommetider op til 100 lovovertrædelser på en gang (fx en exhibitionist uden for en skole). Nye undersøgelser af denne art har sandsynliggjort at en tilsyneladende voldsom stigning i tilfælde af voldtægt i 1978 i forhold til de foregående år beror på en lignende fejlregistrering.

Kutchinsky har sluttelig påbegyndt indsamlingen af materiale til udarbejdelsen af et bind to i en lærebogsserie om parts- og vidneafhøring. Bindet skal især vedrøre de problemer, der knytter sig til afhøring af børn, men også andre former for særligt problematiske afhøringer vil blive berørt.

Britta Kyvsgaard har i 1983 arbejdet videre med en undersøgelse over unge i en forstadsbebyggelse. Undersøgelsen er primært baseret på deltagende observation og intensive interviews og omfatter oplysninger om unges hverdagsliv, kriminelle aktiviteter samt narkotika- og alkoholforbrug. Analysen og bearbejdningen af data er færdiggjort i 1983, og rapporteringen er nu i sin afsluttende fase.

Annika Snare er i startfasen af et forskningsprojekt om kontrolmæssige foranstaltninger overfor kvinders misbrug af alkohol og narkotiske stoffer på baggrund af de forbrugsændringer, som er sket de senere årtier. Indsamling af data omfatter bl.a. spiritus og promillekørsel.

I efteråret har Snare (i samarbejde med Ulla Bondeson) færdigskrevet en artikel om »Criminological Research in Scandinavia« til publicering i *Crime and Justice Annual Review*.

Henrik Stevnsborg har i 1983 færdiggjort dataindsamlingen til en sagtypologisk analyse af retsprotokoller

fra Helsingør og Falster. Projektet, der er finansieret af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd, sigter mod en systematisk udnyttelse af bevarede retsarkiver fra 17.-19. århundrede. Materialet nedbrydes til sin mindste udelelige enhed, den enkelte sag, der klassificeres efter type. Materialet er for tiden ved at blive endeligt overført til EDB i samarbejde med Dansk Data Arkiv.

Siden marts 1983 har Henrik Stevnsborg især beskæftiget sig med en undersøgelse af politiet under Besættelsen. Denne undersøgelse, der er blevet til på initiativ af Polithistorisk Selskab, bygger dels på den eksisterende litteratur og dels på en aktgennemgang af arkivalier fra Justitsministeriet, anklagemyndigheden og politiet i tiden 1938-47. Endvidere er undersøgelsen baseret på en række interviews med politifolk.

Jørn Vestergaard har foretaget en gennemgang af aktuelle forslag til reform af sindssygelovens regler om tvangsanbringelse og tvangstilbageholdelse og har om dette emne skrevet et par danske og et par engelske artikler. Vestergaard er desuden i færd med at afslutte bearbejdningen af et omfattende materiale om de senere års sammenstød mellem politi og husbesættere. Yderligere indsamles der materiale til belysning af erfaringerne med samfundstjeneste. Vedrørende et større projekt om straffastsættelse og kriminalpolitikken i halvårerne henvises der til redegørelsen i årbogen for 1981.

Knud Waaben har afsluttet en fremstilling af den strafretlige sanktionslære og har desuden publiceret en samlet og å jourført udgave af strafferettens specielle del. Han har desuden arbejdet med afsnit af den strafretlige ansvarslære som led i revision af lærebogsmateriale. Yderligere har han afsluttet et antal afhandlinger som bidrag til festskrifter.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Ulla Bondeson er medlem af redaktionerne af »Annales Internationales de Criminologie« og »Crime and Justice«.

Berl Kutchinsky er medlem af redaktionerne af *Victimology*, *An International Journal*, *Scandinavian Studies in Criminology*, *International Journal of the Sociology of Law* og *Nordisk Sexologi*.

Annika Snare er medlem af redaktionerne af *Contemporary Crises* og *Dei Delicti e Delle Pene*.

Andet:

Flemming Balvig er medlem af Udvalget under Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning samt af Danmarks Statistiks kriminalstatistikudvalg

og den af denne nedsatte arbejdsgruppe.

Ulla Bondeson er formand for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, medlem af Justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsudvalg, Udvalget under Statens samfundsvidenskabelige forskningsråd vedrørende kriminologisk og kriminalpolitisk forskning, Svenska kriminalistforeningens styrelse, Board of Research Committee for the Sociology of Deviance and Social Control, International Sociological Association, Commission Scientifique og Conseil de Direction (secrétaire général adjoint), Société Internationale de Criminologie samt Select Committee of Experts on the Relationship between the Public and crime Policy, Council of Europe.

Vagn Greve er formand for justitsministeriets kriminalpolitiske forskningsgruppe og medlem af justitsministeriets kriminalpolitiske udvalg, justitsministeriets udvalg vedrørende økonomisk kriminalitet, Danmarks Statistiks udvalg vedrørende den grønlandske kriminalstatistik, Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi, Det kriminalpræventive råd.

I 1983 har Henrik Stevnsborg undervist i faget retshistorie på det juridiske studium samt forelæst på såvel Danmarks Biblioteksskole ved et efteruddannelseskursus for folkebibliotekarer som ved Folkeuniversitetet i København.

Jørn Vestergaard er medlem af justitsministeriets arbejdsgruppe vedrørende forsøgsordningen med samfundstjeneste, af DJØFs repræsentantskab, af overenskomstforeningens repræsentantskab, af overenskomstforeningens uddannelses- og forskningsudvalg, af ACs forskningspolitiske udredningsgruppe, af bestyrelsen for Dansk Retspolitisk Forening, samt af styringsgruppen for komitén vedrørende politiet og sociale uroligheder.

Knud Waaben er formand for straffelovrådet samt af den nordiske strafferetskomité.

Rejser:

Bondeson var en af præsidenterne ved verdenskongressen i kriminologi organiseret af Société Internationale de Criminologie i Wien, september 1983. Hun har endvidere besøgt USA for at præsentere paper ved et internationalt symposium arrangeret af Social Deviance and Social Control og National Council of Crime and Delinquency i San Fransisco samt for at deltage i kongres organiseret af American Society of Criminology i Denver, november 1983.

Kyvsgaard har deltaget i den internationale kriminologikongres i Wien. Hun har i en periode været kontaktsekretær for Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi.

Snare har gæsteforelæst en uge ved Institut for kriminologi og strafferet, Universitetet i Oslo.

Vestergaard har holdt en gæsteforelæsning om forsøgsordningen med samfundstjeneste på Universite-

tet i Helsingfors. Han har desuden været arrangør af et tværfagligt seminar om revisionen af sindssygeloven og om samme emne deltaget med et paper i en international konference om retspsykiatri.

Publikationer:

Balvig, F.: Ungdomskriminalitet i en forstadskommune. En sammenfattende rapport. Gladsaxe Kommune 1983, 152 s.

-, Andersen, T.F.: Kriminalitet, arbejdsløshed og sygdom blandt voksne mennesker med en belastet opvækstbaggrund. En dansk forløbsundersøgelse fra 1948 til 1979 (I). Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 3, s. 218–24, København 1983.

–: Hvad koster tyverierne? Kriminalistisk Institut Årsberetning 1982, Kriminalistisk Institut, s. 41–68, Københavns Universitet 1983.

–: Crime and criminal policy in a pragmatic society: The case of Denmark and Christiania, 1960–1975. Criminal Justice in Denmark: A Reader, Vestergaard, Jørn (ed.), s. 322–32, København 1983.

–: Omfanget af fremmedgørelse og magteløshed i den danske befolkning, 1964–1983 I. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 6 s.

–: En kort orientering om en undersøgelse af børne- og ungdomskriminalitet i Gladsaxe kommune. Kriminalistisk Institut, Københavns Universitet 1983, 6 s.

–: En undersøgelse af ofre for tyveri og hærværk, angst for kriminalitet og oplevelse af magtesløshed og fremmedgørelse. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 15 s.

–: Omfanget af fremmedgørelse og magtesløshed i den danske befolkning, 1964–1983. II. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 12 s.

–: Angst for kriminalitet i den danske befolkning, 1976, 1977 og 1983. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 20 s.

–: Generelle træk ved udviklingen i tyverikriminaliteten i Danmark, 1972–1982. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 56 s.

–: Hærværk – omfang og udvikling, 1972–1982. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 33 s.

–: Visse sider af voldskriminalitetens udvikling, 1970–1982. Egmont Fondens Fremtidsstudie 1983, 27 s.

–: Om forskning og efterforskning. Dagbladet Aktuelt's kronik 1. oktober 1983.

–: Hvordan er det nu med tyveriet i Danmark? Forskningen & Samfundet 6, s. 3–7, København 1983.

–: Hvad taber ofrene for tyveri – og hvad får tyvene ud af det? Samfundøkonomen 7, s. 21–27, København 1983.

–: Om cykeltyveriernes omfang. København 1983, 5 s.

- : De tavse problemer. *Børn I Tiden* 20, s. 481-82, København 1983.
- : Voldsulykker. *Ugeskrift for læger* 50, s. 3927, København 1983.
- : Falder Cykeltyverierne ? *Cyklister* 6, s. 12-13, København 1983.
- : Narkomaner stjæler mindre end antaget. *Forskningen & Samfundet* 7-8, s. 3-6, København 1983.
- Bondeson, U.: Die Effizienz unterschiedlicher Formen der Strafaussetzung zur Bewahrung. Alternativen zur Freiheitsstrafe, F. Dunkel & G. Spiess, Max Planck Institut, Freiburg, s. 525-41, Freiburg, Vesttyskland 1983.
- , Koch, H.: "Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi - før og nu". *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 1983:4, s. 1-4, København 1983.
- , Koch, H.: Leder. NSFK nyhedsbrev 31, s. 2-4, København 1983.
- , Koch, H.: Leder. NSFK nyhedsbrev. 32, s. 1-3, København 1983.
- Greve, V.: Dansk fiskalstrafferet: Liberalismens gennembrud. København 1983, 143 s.
- : Ændringer af normalpolitivedtægten ... *Tidsskrift for Dansk Politi* 1983, s. 656-58, København 1983.
- : The treatment of the mentally deviant offender in Scandinavia. *Criminal Justice in Denmark: A Reader*, Jørn Vestergaard. (eds.), 275 s., København 1983.
- : Hvorfor blev jyderne lovlydige? *Kriminalistisk Instituts årsberetning* 1982, s. 69-76, København 1983.
- : Dansk fiskalstrafferet - Merkantilismen. *Kriminalistisk Institut*, København 1983, 77 s.
- : Bør forsæt være en almindelig strafbarhedsbetingelse? *Festskrift til Hans Thornstedt, Per-Edwin Wallen m.fl.* (red.), s. 229-48, Stockholm 1983.
- : Straffeloven Speciel del 3.udg. København 1983, 475 s.
- : Indføring i specialstrafferet. *Kriminalistisk Institut* 1983.
- Kruse, S.V.: Erhvervslivets kriminalitet. København 1983, 565 s.
- : Business executives and criminal liability for negligence. *The Company Lawyer* Volume 4, no 6, s. 253-63, London 1983.
- : Anmeldelse af bogen *Strict and vicarious liability*. Af L.H. Leigh. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 1983, s. 318-20, 1983.
- Kutchinsky, B.: Obscenity and Pornography: Behavioral Aspects. *Encyclopedia of Crime and Justice*, Sanford E. Kadish (Ed.-in-chief), s. 1077-86, New York/London 1983.
- : Retsbevidsthed. *Kriminalistisk Institut, Københavns Universitet: Årsberetning 1982 Kriminalistisk Instituts Stencilserie*, s. 77-90, København 1983.
- : Pornography in Denmark: A General Survey. *Criminal Justice in Denmark: A Reader*, Jørn Vestergaard (Ed.), s. 134-41, København 1983.
- : The Effect of Easy Availability of Pornography on the Incidence of Sex Crimes: The Danish Experience. *Pornography and Censorship: Scientific, Philosophical and Legal Studies*, David Copp and Susan Wendell (Eds), s. 295-310, Buffalo, N.Y. 1983.
- Kyvsgaard, B.: Virkningen af strafnedsættelsen. *Tidsskrift for Dansk Politi* 6, s. 209-10, København 1983.
- : Teorier bygger på realiteter. *Tidsskrift for Dansk Politi* 11, s. 384, København 1983.
- : Imprisonment in Denmark. *Current Tendencies. Criminal justice in Denmark*, Jørn Vestergaard (red), s. 205-21, København 1983.
- : Crime, Punishment and Social Justice. *Criminal Justice in Denmark*, Jørn Vestergaard (red), s. 93-106, København 1983.
- : Anmeldelse af A. Kjønstad (red): *Stønad ved uførhet*. *Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab* 1983, s. 321-22.
- Snare, A.: Den private volden: om hustrumishandling. *Kvinnens skyld. En nordisk antologi i kriminologi.*, Cecilie Høigård og Annika Snare (red.), s. 176-240, Oslo 1983.
- : Sexual violence against women. *Fifteenth Criminological Research Conference Sexual behaviour and attitudes and their implications for criminal law*, Council of Europe, s. 48-72, Strasbourg 1983.
- , Høigård, C.(red.): *Kvinnens skyld. En nordisk antologi i kriminologi*. Oslo 1983, 288 s.
- Stevnsborg, H., Johansen, J.C.V.: Herom findes intet i Danske Lov. Om brugen af Danske Lov på Falster og i Helsingør. *Danske og Norske Lov i 300 år*, Ditlev Tamm (red.), s. 179-205, København 1983.
- , Blüdnikow, B.: København 1790. *Billeder af dagliglivet*. København 1983, 113 s.
- , Koch, H., Christensen, J.: Sikkerhed, Fred og Orden. "Opløb" og "Oprør" i 17- og 1800-tallets København. *Den jyske Historiker* 25. *Lovens lange arm.*, s. 39-61, Aarhus 1983.
- : Danske Domme 1375-1662. *De private domsamlinger. Folk og Kultur* 1983, s. 126, København 1983.
- : Byggeren 1980. En dokumentarisk fremstilling af konfrontationerne mellem politi og borgere. *Kriminalistisk Institut, Københavns Univ* 1983, 28 s.
- : Stadsadministration i Norden på 1700-talet. *Det nordiske forskningsprojektet Centralmakt och lokalsamhalle - beslutsproces på 1700-talet*. Nor-

disk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1983, s. 125-27.

- : Ældre danske Tingbøger. Sagregistre til Aasum Herreds tingbog 1640-48. Historisk tidsskrift 83, s. 320-21, København 1983.

- : Ewald Tang Kristensen's Collections of Legends on Conflict between Landlord and Peasant in Pre-Industrial Denmark. Danish Folklore Archives. Studies no. 15. Copenhagen 1983, 36 s.

Vestergaard, J.: Tvangsløslæggelse og tvangstilbageholdelse. Retspolitik 2, s. 27-39, København 1983.

- (ed.): Criminal Justice in Denmark: A Reader. København 1983, 332 s.

- (red.): Årsberetning for Kriminalistisk Institut, Kriminalistisk Instituts stencilserie nr. 20, 1983.

Waaben, K.: Møde med Franz von Liszt. Festskrift til Hans Thornstedt, Per-Edwin Wallen m.fl. (red.), s. 709-19, Stockholm 1983.

- : Lovbogen i skolen. Danske og Norske Lov i 300 år, Ditlev Tamm (red.), s. 85-110, København 1983.

- : Strafferettens specielle del, 2. opl. København 1983, 343 s.

- : Straffe og andre retsfølger. Afsnit af strafferettens almindelig del. Gads Forlag 1983, 184 s.

Jørn Vestergaard

Det samfundsvidenskabelige Fakultet har i 1983 fejret 25 års jubilæum. I denne forbindelse er der udgivet en række af skrifter, som er udarbejdet af de enkelte institutter og af fakultetets samlede personale. Disse skrifter er udgivet i forbindelse med de forskellige aktiviteter, som fakultetets personale har deltaget i i løbet af de sidste 25 år. De enkelte skrifter er udgivet i forbindelse med de forskellige aktiviteter, som fakultetets personale har deltaget i i løbet af de sidste 25 år. De enkelte skrifter er udgivet i forbindelse med de forskellige aktiviteter, som fakultetets personale har deltaget i i løbet af de sidste 25 år.

Det samfundsvidenskabelige Fakultet har i 1983 fejret 25 års jubilæum. I denne forbindelse er der udgivet en række af skrifter, som er udarbejdet af de enkelte institutter og af fakultetets samlede personale. Disse skrifter er udgivet i forbindelse med de forskellige aktiviteter, som fakultetets personale har deltaget i i løbet af de sidste 25 år. De enkelte skrifter er udgivet i forbindelse med de forskellige aktiviteter, som fakultetets personale har deltaget i i løbet af de sidste 25 år.

Statsvidenskab

1: Økonomisk Institut

Historie:

En væsentlig begivenhed i forhistorien for Økonomisk Institut var oprettelsen af Institut for Historie og Samfundsøkonomi i 1926. I 1950'erne blev ønsket om at oprette et selvstændigt økonomisk institut fremført med stigende vægt. Et forslag om oprettelse af Økonomisk Institut blev fremsendt til Konsistorium ved Københavns Universitet og godkendt på Konsistoriums møde den 23. oktober 1957. Efter denne godkendelse blev det på et bestyrelsesmøde besluttet »at lade instituttet starte pr. 1. april 1958«. Institutet har således i 1983 kunnet fejre sit 25-års jubilæum.

Økonomisk Institut er i de 25 år vokset til et stort Institut, hvor 39 videnskabelige medarbejdere, 4 fondslønnede stipendiater og 8 teknisk administrative medarbejdere pr. 31. december 1983 havde deres daglige arbejdsplads. Institutet har efter sine ledelsesregler »til opgave at drive forskning inden for området økonomi«. Institutets aktiviteter spænder over en bred vifte af discipliner inden for dette område. Institutets størrelse og faglige bredde har medført, at der omkring forskellige forskningsområder er opstået en række uformelle arbejdsgrupper.

Stab:

Professorer: Ellen Andersen, Sven Danø, Hector Estrup (orlov indtil 31/7-83), Birgit Grodal, Erik Gørtz, Svend Aage Hansen, P. Nørregaard Rasmussen, Niels Thygesen, Karl Vind, Anders Ølgaard. Lektorer: Poul Buch-Hansen, Jørgen Estrup, Christian Groth, Y. P. Gupta, Christian Hjorth-Andersen, Hans Keiding, Niels Kærgård, Jørgen Birk Mortensen, Axel Mossin, Peter Erling Nielsen, Gunnar Persson, Peter Mark Pruzan, Torben Warnich-Hansen, Hans Aage. Adjunker: Troels Østergaard Sørensen, Thorbjørn Waagstein. Docent: Frode Terkelsen. Seniorstipendiater: Niels-Erik Topp, Tage Vosbein. Kandidatstipendiater: Karsten Albæk, Paul Brüniche-Olsen, Esben Dalgaard (indtil 28/2-83), Bodil Olai Hansen, Leif Hasager, Ulla Funck Jensen (fra 1/8-83), Carsten Kowalczyk, Flemming Møller (indtil 28/2-83), Lars Tyge Nielsen, Fredrik Pitzner-Jørgensen, Per Bremer Rasmussen, Inge Røpke (indtil 30/6-83), Peter Skott, Peter Birch Sørensen. Forskningsstipendiater: Tom Hefting, Keld Holm, Hans Hummelgaard, Søren Bo Nielsen (indtil 31/3-83), Lars Otto, Jesper Munksgaard Pedersen (fra 1/5-83). Lektorvikar: Leif Danziger (fra 1/2-31/10-83).

Teknisk-administrativt personale: 8 heltidsansatte.

Indledning:

Nærværende beretning rapporterer om medarbejdernes forskningsmæssige aktiviteter m.m. Det vil ses, at undervisningsmæssig og forskningsmæssig aktivitet ikke er helt nem at adskille. Vi kan i denne forbindelse pege på medarbejdernes vejledningsopgaver i forbindelse med licentiat- og kandidatstuderendes store specialopgaver som hørende under Institutets aktivitetsområde, og en oversigt over disse opgaver er derfor indføjede i nærværende rapport. Licentiatstudiet er en forskningsuddannelse, der forventes at have betydning for forskningsrekrutteringen til Københavns Universitet og andre højere læreanstalter, hvor der undervises i økonomi, samt i forskningslignende stillinger uden for universitetet. Der er p.t. immatrikuleret 9 kandidater ved lic.-studiet.

Forskningsvirksomhed:

Institutets forskningsaktivitet spænder over så bredt et område, at det kan være vanskeligt at sammenfatte disse aktiviteter i en fælles karakteristik, selv om et fælles udgangspunkt er økonomisk teori. En kort karakteristik af vigtige forskningsområder, der dyrkes på instituttet, er givet som indledning til en omtale af de af instituttets medarbejdere, som naturligt kan rubriceres under en sådan karakteristik. Det drejer sig om følgende grupper:

- mikroteori og generel ligevægtsteori
- driftsøkonomi og operationsanalyse
- planlægning
- pengeteori og pengepolitik
- politisk økonomi
- vækst, fordeling og inflation
- økonometri og empirisk økonomi
- anvendt økonomi
- energiøkonomi

En række af instituttets medarbejdere har ikke naturligt kunnet rubriceres i disse grupper, men det er da også for disse medarbejders vedkommende karakteristisk, at tidligere tiders stærkt individualiserede forskning heller ikke dækker deres aktivitet. En række af dem har således stærkt udadrettede aktiviteter, bl.a. i forbindelse med deltagelse i udvalg og udredningsarbejde.

En mere udførlig beskrivelse af forskningsaktiviteten i de senere år findes i »Forskningsrapporter 75/76, 76/77, 77/78, 78/79, 1980, 1981 og 1982« udgivet af Det samfundsvidenskabelige Fakultet ved Københavns Universitet.

Økonomisk Institut har i 1983 fejret 25 års jubilæum. I denne forbindelse afholdt instituttet en konference med bidrag fra instituttets videnskabelige

medarbejdere. Konferencebidragene er samlet i en bog, som udkommer i 1984. Bogen giver et bredt indtryk af instituttets forskningsvirksomhed.

Mikroteori og generel ligevægtsteori:

(Esbén Dalgaard (indtil 28/2-83), Birgit Grodal, Leif Hasager, Hans Keiding, Carsten Kowalczyk, Jørgen Birk Mortensen, Lars Tyge Nielsen, Frode Terkelsen og Karl Vind).

Den mikroøkonomiske teori handler om samspillet mellem enkeltindividernes økonomiske adfærd. Det undersøges her, hvorledes den enkeltes handlinger inden for de rammer, der er fastlagt af de økonomiske regler og institutioner i samfundet, betinger og påvirker den økonomiske situation i dette samfund.

Blandt de forskningsprojekter inden for dette område, inden for hvilke gruppen har nået nye resultater i det forløbne år, kan nævnes: Betydningen af koordinering i forskellig form for den samfundsøkonomiske ressourcefordeling, undersøgelse af monopol og konkurrencebegrænsende tendensers betydning for økonomiens funktion, tidsaspektets rolle for ressourcefordelingen, herunder stats- og udlandsgældproblemerne. Endelig har der i gruppen været arbejdet med rendyrket konfliktproblematik, dvs. den såkaldte spilteori.

Esbén Dalgaard har færdiggjort sin licentiatafhandling, som bl.a. behandler dynamisering af fastprismodeller og problemer vedrørende finanspolitikens effektivitet.

Birgit Grodal har fortsat sit arbejde med monopolistisk konkurrence. Hun har vist, at der ikke nødvendigvis eksisterer en Cournot-Walras ligevægt i en oligopolmodel, hvor virksomhederne maksimerer ejernes interesser, selv om man betragter blandede strategier. Ligeledes har hun undersøgt vilkårligheden af Cournot-Walras ligevægte i en oligopolmodel med profitmaksimerende virksomheder. Endvidere har hun arbejdet med sammenhængen mellem eksistens af approksimative Core-tilstande og antallet af deltagere i økonomien.

Bodil Olai Hansen har fortsat arbejdet med sin licentiatafhandling. Afhandlingens emne er efficiensproblemer i modeller med ubegrænset tidshorisort. Sådanne modeller er et velegnet redskab til studiet af gældsproblemer og overvæltning af byrder på fremtidige generationer. Afhandlingen sigter i første række på at afklare de nye problemer, der opstår i sådanne modeller i forbindelse med prissystemets funktion, idet dette ikke – i modsætning til endelig-horisonttilfældet – nødvendigvis sikrer efficient allokering. I afhandlingen udledes pris- såvel som teknologikarakteriseringer af de efficiente/optimale programmer i simple produktions- og forbrugsmodeller (de såkaldte overlappende-generations-modeller). Der redegøres for betydningen af visse fundamentale

krumningsbetingelser for karakteriseringen af efficiente programmer. Licentiatafhandlingen vil kunne danne det teoretiske grundlag for en undersøgelse af velfærdsaspekter på langt sigt af udlandsgæld.

Leif Hasager har fortsat arbejdet med en licentiatafhandling om makroøkonomisk planlægning. I afhandlingen behandles dels teoretiske aspekter og dels franske og tjekkoslovakiske erfaringer med praktisk makroøkonomisk planlægning. Endvidere har han arbejdet med den matematiske disciplin Fuzzy mængder, der muliggør introduktion af usikkerhed på en ikke sandsynlighedsteoretisk måde. Dette arbejde sigter på anvendelse på forhold vedrørende efterspørgsel og økonomiske beslutninger.

Hans Keiding har arbejdet med stabilitet af beslutningsprocedurer beskrevet ved styrkeforholdet af enkelte grupper af beslutningstagere, samt ligevægtsteori for abstrakte økonomiske systemer. I samarbejde med Anders Borglin, Lunds Universitet har han arbejdet med problemer omkring efficiens af produktionsprogrammer over tid.

Carsten Kowalczyk har fortsat sit Ph.D.-studium ved University of Rochester, U.S.A.

Jørgen Birk Mortensen har dels arbejdet med teoretiske problemer omkring samfundsøkonomiske projektvurderinger, specielt for en økonomi med arbejdsløshed og betalingsbalanceproblemer. Endvidere har han arbejdet med en række energiøkonomiske emner, herunder et projekt, der behandler de økonomiske aspekter af lokal energiplanlægning.

Lars Tyge Nielsen har fortsat sit Ph. D.-studium ved Harvard University.

Frode Terkelsen har studeret nogle matematiske emner, der anvendes i økonomisk teori. Han har udarbejdet en note med forenklede beviser for nogle resultater om ikke-negative matricer.

Karl Vind har fortsat sit arbejde med at undersøge institutioner i generel ligevægtsteori. De første resultater er under publikation og dannede grundlaget for en serie forelæsninger i Berkeley i foråret 1983.

Driftsøkonomi og operationsanalyse:

(Sven Danø, Peter Mark Pruzan og Thorbjørn Waagstein).

Traditionelt drejer driftsøkonomien sig om den enkelte virksomheds økonomiske problemer og forskellige metoder til at løse dem. Driftsøkonomien formulerer gerne problemerne som optimeringsproblemer, hvor det i en given problemsituation gælder om at finde de for virksomheden fordelagtigste handlingsstrategier. Driftsøkonomien leder derfor frem til et studium af økonomiske optimeringsproblemer i al almindelighed, til undersøgelse af deres matematiske formulering, deres struktur, typificering og deres løsninger og gyldighedsområder for løsninger. Læren om økonomiske optimeringsproblemer betegnes

hyppigst operationsanalyse. Driftsøkonomiske og operationsanalytiske undersøgelser udgør kun en mindre del af instituttets samlede forskning, men fagene er af betydning for helhedsbilledet, fordi driftsøkonomi er en vigtig økonomisk specialdisciplin, og fordi driftsøkonomi og operationsanalyse kan være til stor hjælp ved mangfoldige typer af økonomiske undersøgelser, der ikke netop behøver at have virksomheden til genstand, således som den klassiske driftsøkonomi har det. Driftsøkonomi og operationsanalyse kan give redskaber til undersøgelser af f.eks. den offentlige sektor, regionalplanlægning, sektorplanlægning eller virksomhederne i en socialistisk økonomi.

Sven Danø har arbejdet med en samlet fremstilling af investeringsplanlægningens teori.

Peter Mark Pruzan har fortsat sit syntesearbejde omkring lokaliseringsproblemer.

Planlægning:

(Hans Keiding og Peter Mark Pruzan).

Planlægning kan betragtes som en systematisk aktivitet, hvis formål er at bidrage til målopfyldelse i et system. Planlægningsteori kan bidrage til at strukturere planlægningsproblemer på en måde, der er nyttig i såvel videregående teoretiske overvejelser som ved praktisk planlægningsarbejde.

Hans Keiding og Peter Mark Pruzan har arbejdet med en række problemstillinger vedrørende forholdet mellem optimalitet og efficiens i multikriteriebeslutningsproblemer. De har endvidere påbegyndt et udviklingsarbejde omkring en lærebog i planlægningsteori. Dette arbejde tager udgangspunkt i generel systemteori og såvel de substantive som de procedurelle aspekter af beslutningstagen i organisationer. Hermed spiller begreber som multikriterieanalyse, multiniveauplanlægning, konflikt og teknologi vigtige roller, og planlægning opfattes som en tværfaglig aktivitet, som afviger væsentligt fra eksisterende, forenklede modeller af økonomisk rationalitet.

I samarbejde med Jakob Krarup, Datalogisk Institut arbejder Peter M. Pruzan desuden på et projekt støttet af Direktoratet for de videregående uddannelser (RUA-midler), som har til formål at analysere behovet for en ny, tværvideenskabelig planlægningsuddannelse ved Københavns Universitet.

Penge teori og -politik, herunder international monetær økonomi:

(Jesper Jespersen (ekstern lektor), Peter Erling Nielsen, Per Bremer Rasmussen (ansat 1/8 1983) og Niels Thygesen).

Gruppen har især gennemført forskning inden for områderne monetær makroteori – herunder nyklassisk makroteori – penge- og statsgældspolitik og

spørgsmål omkring international tilpasning, bl.a. med henblik på europæiske monetære forhold.

Jesper Jespersen har som ekstern lektor ved Økonomisk Institut og medarbejder på Det Økonomiske Råds Sekretariat bl.a. arbejdet med et projekt vedr. »statsgældspolitik i de nordiske lande«, som afsluttes snarest.

Peter Erling Nielsen har i det forløbne år fortsat arbejdet med at revidere de forelæsningsnoter, der anvendes i faget kreditvæsen; i samme forbindelse har han (sammen med konsulent Flemming Dalby Jensen) skrevet en ny oversigt over de senere års danske pengepolitik, jfr. publikationslisten.

En vis del af forskningstiden er blevet anvendt på generelle økonomisk-politiske emner, men hovedinteressen har som i de senere års høje realrente været taget op. Arbejdet med nyklassisk makroteori er fortsat, dels i relation til de nævnte statsgældspolitiske problemer og dels i forbindelse med udarbejdelsen af en oversigt over de senere års monetære makroteori.

Per Bremer Rasmussen har generelt arbejdet med nyere makroøkonomisk teori, finansielle sektormodeller samt økonometriske metoder, hvor arbejdet har koncentreret sig om de teoretiske og empiriske problemer, der knytter sig til analyser af mulighederne for at føre konjunkturstimulerende økonomisk politik. Specielt har han arbejdet med: a) Sammenhængen mellem finansiell »crowding out« og specifikation af den finansielle sektor. b) Metoder til estimation af finansielle sektormodeller. c) Statistiske inferensproblemer i lineære simultane modeller med rationelle forventninger. Han arbejder i øjeblikket på en oversigt over identifikationsproblemer i modeller med rationelle forventninger, samt en kritik af eksisterende empiriske analyser af den rationelle forventningshypotese.

Niels Thygesen arbejder med pengepolitiske og udenrigsøkonomiske emner. Hans hovedinteresse er de internationale økonomiske sammenhænge og behovet for økonomisk-politisk koordination inden for EF og mellem Vesteuropa og USA.

Som Senior Research Fellow er Niels Thygesen tilknyttet et forskningsprojekt inden for denne emnekreds ved Centre for European Policy Studies (CEPS) i Bruxelles, hvor han i samarbejde med professor Robert Triffin analyserer udviklingen i EMS-samarbejdet og monetære sammenhænge mellem USA og Vesteuropa. Projektet forventes at resultere i publikationer i CEPS-regie af et par længere essays i løbet af 1984.

Niels Thygesen har inden for dette projekt hidtil især arbejdet med to emner: (1) konsekvenserne for den pengepolitiske bevægelsesfrihed af valutakursmålsætninger, herunder den aftagende vægt på pengepolitiske måltal i EMS-landene, og (2) mulighederne for sterlings deltagelse i et fastkurssamarbejde. Han har endvidere skrevet om samspejlet mellem

penge- og finanspolitik i en periode med recession og store budgetunderskud.

Politisk økonomi:

(Paul Brüniche-Olsen, Christian Groth, Gunnar Persson, Peter Skott, Tage Vosbein, Thorbjørn Waagstein og Hans Aage).

Gruppens forskningsområde kan karakteriseres som samspillet mellem økonomiske og politiske mekanismer i forskellige samfundssystemer. Herunder er der arbejdet med teorier om fordeling og konjunkturbevægelser, med arbejdsmarkeds- og socialpolitisk teori samt teori om betingelser for og konsekvenser af teknologiske ændringer.

Paul Brüniche-Olsen arbejder med analyser af mobilitetsmønstrene på det danske arbejdsmarked. Analyserne tager udgangspunkt i antagelser om, at arbejdsmarkedet er segmenteret, d.v.s. at det kan opdeles i delmarkeder, segmenter hvorimellem mobiliteten er hæmmet. I den forbindelse undersøges foreliggende teories, herunder amerikanske segmenteringsteorier, human capital-teori og jobkonkurrence-teori, anvendbarhed på analyser af det danske arbejdsmarked.

Christian Groth har færdiggjort et arbejde om virkningen af teknologiske innovationer i von Neumann-vækstmodeller. Desuden har han arbejdet med en dynamisk makromodel til belysning af opsparring og formuefordeling i en voksende »corporate economy« med to sociale klasser. Der er tale om en reformulering og udvidelse af Nicholas Kaldors »neo-Pasinetti-theorem«.

Endelig har han arbejdet med integration af klassiske og keynesianske konjunkturteorier på grundlag af moderne uligevægtsteori.

Gunnar Persson har arbejdet med forskning inden for rammerne af historiematerialistisk teori. Han har studeret forholdet mellem teknologi og sociale relationer i primitive økonomier og under feudalismen. Endvidere har han udviklet en model for beregning af produktivtetsudviklingen i den feudale økonomi i Europa mellem år 1000 og 1300.

Peter Skott har fortsat sit ophold ved London School of Economics, hvor han har arbejdet på en afhandling om selvforstærkende tendenser i økonomiske udviklingsforløb.

Tage Vosbein har fortsat arbejde med et projekt om de økonomiske reformer i Kina efter 1976. Forskningen er koncentreret omkring økonomisk management i den industrielle sektor, hvor den enkelte virksomheds handlingsmuligheder efter strukturreformerne studeredes. En række virksomheder i provinsen Sichuan har siden 1978 deltaget i et eksperiment med forskellige former for øget autonomi. Dette eksperiment beskrives og dets betydning for den natio-

nale økonomiske politik undersøges. Han har desuden arbejdet med en sammenligning mellem de kinesiske reformer og tilsvarende forsøg i de østeuropæiske lande. Det samlede forskningsarbejde stiler mod en vurdering af de samfundsmæssige konsekvenser af nyorienteringen i Kinas økonomiske politik.

Thorbjørn Waagstein har arbejdet videre med problemerne om, hvorledes virksomhederne kan anvende investeringer, der er irreversible, til at forsvare et marked. Dette har resulteret dels i en artikel om adgangsbarrierer i en dynamisk model, dels i et foreløbigt arbejdspapir, der forsøger at trække forbindelsen til de såkaldte lokaliseringsmodeller, hvor virksomhederne skal vælge både pris og beliggenhed. Dette arbejde fortsætter.

Desuden har han arbejdet med spørgsmålet om, hvorledes et skift i inflationstakten påvirker de profitrater, der kan læses ud af virksomhedernes regnskaber. Dette arbejde er afsluttet med færdiggørelsen af et arbejdspapir herom. Konklusionen er, at de danske profitratet er undervurderet fra slutningen af 60'erne og frem til slutningen af 70'erne, mens de formentlig vil blive overvurderet i de kommende år. Herudover har han arbejdet videre med spørgsmålet om, hvorledes lønpolitikken har virket i Danmark i de senere år.

Hans Aage arbejder med sammenligninger af udviklingen i de økonomiske institutioner, herunder ejendomsretten og dispositionsretten til produktionsmidlerne i forskellige økonomiske systemer og har specielt arbejdet med følgende områder: Sammenligning af den økonomiske krises årsager og virkninger i kapitalistiske og socialistiske lande; løn og beskæftigelsesforhold i Sibirien; et mindre arbejde om økonomisk politik i en arbejderstyret økonomi er afsluttet; endelig er påbegyndt en større sammenlignende undersøgelse af arbejdsløshed og incitamenter på arbejdsmarkedet i forskellige samfundssystemer med særligt henblik på Sovjetunionen og Danmark.

Fordeling, allokering, inflation og udviklingsøkonomi:

(Poul Buch-Hansen, Jørgen Peter Christensen, Jørgen Estrup, Troels Østergaard Sørensen).

Gruppen har arbejdet med nyere makroteori, arbejdsmarkeds- og inflationsteori samt forskellige problemkredse inden for udviklingsøkonomi. Flere af gruppens medlemmer har desuden deltaget i arbejdet om oprettelse af områdestudier, især for udviklingsområder (Afrika, Østasien).

Poul Buch-Hansen har afsluttet arbejdet med bogen: »Allokering og fordeling: Studier i makroøkonomisk teori«, som bl.a. indeholder kapitler om teknokvalg og projektvurdering i udviklingslande.

Jørgen Peter Christensen har i det forløbne år

fortsat sit arbejde med udarbejdelse af en fremstilling af Sovjetunionens økonomiske historie, primært med henblik på anvendelse som lærebog. Arbejdet forventes færdiggjort i det kommende år.

Han har endvidere beskæftiget sig med ungarsk økonomi, primært udviklingen inden for landbruget, hvor dels en generel oversigt over ungarsk landbrugsudvikling, dels en artikel om småbrugene i ungarsk landbrug er under udarbejdelse.

Jørgen Estrup har siden 1. juni været prorektor ved Københavns Universitet.

Han har på forskningssiden primært arbejdet med en undersøgelse af de realøkonomiske virkninger af ujævn og ustabil inflation, men derudover beskæftiget sig med forskellige strategier for udformningen af indkomstpoltik.

Troels Østergaard Sørensen har arbejdet med nyere makroteori og teori om arbejdsmarkedet. Han har dels afsluttet arbejdet med en licentiatafhandling om allokeringproblemer på arbejdsmarkedet under ufuldkommen information og rationering. Desuden har han arbejdet med teorier om løndannelse og Keynesiansk arbejdsløshed. Sigtet med dette projekt er både teoretisk og relateret til dansk økonomisk politik.

Endelig har Troels Østergaard Sørensen arbejdet med et projekt om samfundsøkonomiske aspekter ved beskyttet beskæftigelse for handicappede.

Økonometri og empirisk økonomi:

(Ellen Andersen, Y. P. Gupta, Keld Holm, Hans Hummelgaard og Niels Kærgård).

Gruppen arbejder dels med udvikling af økonomisk teori og metode og dels med konkrete empiriske undersøgelser på danske talmaterialer. Arbejdet inden for gruppen strækker sig således lige fra projekter med konstruktion og analyse af data til rent teoretiske arbejder vedrørende matematisk-statistiske estimationemetoder.

Der har været arbejdet med den nyere makroøkonomi, såvel med sigte på at udarbejde en oversigt over teorien som med henblik på empirisk testning.

De konkrete empiriske undersøgelser har navnlig beskæftiget sig med regionaløkonomiske modeller, herunder med regional efterspørgsel efter og udbud af arbejdskraft.

Ellen Andersen har deltaget i udviklingsarbejdet med den makroøkonomiske model ADAM og har arbejdet med empiriske modellers historie.

Y. P. Gupta har beskæftiget sig med de økonomiske konsekvenser af befolkningstilvæksten i udviklingslandene.

Keld Holm beskæftiger sig med opbygningen af en regional økonomisk model. Arbejdet har i beretningsperioden været koncentreret om specifika-

tion samt indsamling af data til og estimation af en model for hovedstadsregionen. Der er i modelspecifikationen lagt særlig vægt på at muliggøre fremskrivninger af den regionale efterspørgsel efter arbejdskraft opdelt på et stort antal erhverv. Denne del af projektet skal ses i sammenhæng med Hans Hummelgaards forskning. Herudover skal modellen anvendes til fremskrivninger af den generelle regionale indkomst- og beskæftigelsesudvikling samt af den regionaløkonomiske effekt af statslige og (amts-)kommunale økonomisk politiske indgreb.

Hans Hummelgaard arbejder sammen med Keld Holm med opbygningen af et modelapparat til regionale fremskrivninger af efterspørgslen efter og udbuddet af arbejdskraft fordelt på uddannelsesbaggrund. Som referenceramme for de regionale fremskrivninger er der i beretningsåret foretaget beregninger over de fremtidige arbejdskraftbalancer på nationalt niveau. Endvidere er de regionale forskelle i erhvervenes forbrug af uddannet arbejdskraft analyseret nærmere. Modelværktøjet udformes til brug for planlægningen på mellemlangt og langt sigt og vil være velegnet til konsekvensberegninger under alternative antagelser om den generelle økonomiske udvikling og økonomiske politik samt af specifikke arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitiske tiltag.

Niels Kærgård arbejder stadig med mere langsigtede økonomiske udviklingsforløb, herunder også i hvor høj grad nyere økonomisk teori er forenelig med data for den langsigtede danske udvikling. Desuden har han beskæftiget sig med forskellige teori-historiske emner.

Anvendt økonomi:

(Karsten Albæk (fra d. 1/8), Chr. Hjorth-Andersen, Axel Mossin, Niels-Henrik Topp).

Denne gruppe arbejder med anvendelser af økonomisk teori på empiriske materialer.

Karsten Albæk har arbejdet inden for området empiriske arbejdsmarkedsforhold. Der er foretaget undersøgelser af forskellige arbejdsmarkedsordninger. Foreløbige resultater er opnået vedrørende beskæftigelsen af lærlinge og praktikanter, herunder betydningen af omkostningsforhold, konjunkturudvikling og størrelsen af ungdomsårgangene. Der er gennemført simulationer med henblik på analyse af alternative forslag til afhjælpning.

Axel Mossins største projekt har arbejdstitlen »Nationale økonomier i konkurrence«. Den empiriske del vedrører den ulige udvikling af de enkelte nationale økonomier i den vestlige økonomikreds. Andre projekter vedrører årsagerne til den vesteuropæisk-nordamerikanske vækstkrise samt muligheden for erhvervsmæssig fuld beskæftigelse i det længere tidsperspektiv.

Chr. Hjorth-Andersen har fortsat den empiriske bearbejdelse af data om pris og kvalitet, taget fra Råd og Resultater samt det amerikanske Consumer Reports. Arbejdet i det forløbne år har været koncentreret om a) at opstille en model til beskrivelse af datamaterialets kvalitet samt b) at diskutere det mere grundlæggende spørgsmål om forbrugsgoders teknologi. I den sidstnævnte forbindelse er der opstillet et empirisk test til afgørelse af, om der kan antages at være teknologisk afhængighed mellem egenskaberne for en given vare.

Niels-Henrik Topp har sideløbende med studiet af kryolitindustriens udvikling udarbejdet et bidrag om Stockholmskolen og Keynes-debatten i 1930'erne set i nyt lys til Nationaløkonomisk Forenings Keynes-konference og et bidrag om Planlægning af efterkrigstidens økonomiske politik til Institutets jubilæumskonference.

Energiøkonomi

(Tom Hefting (indtil 31/8-83), Jørgen Birk Mortensen, Søren Bo Nielsen (indtil 31/3-83), Jesper Munksgaard Pedersen (fra 1/5-83) og Lars Otto).

Gruppen beskæftiger sig med en række økonomiske aspekter af udviklingen på energiområdet og med energiplanlægning.

Tom Hefting og Søren Bo Nielsen har færdiggjort en fælles licentiatafhandling med titlen: »De makroøkonomiske virkninger på kortere sigt af et energiprischok i en lille åben økonomi.

I Tom Heftings del af afhandlingen indgår en større EDB-implementeret makroøkonomisk simuleringmodel. Simuleringsmodellen er udviklet specielt med henblik på en nærmere analyse af de makroøkonomiske effekter af udefra kommende energiprisstigninger.

Søren Bo Nielsens del af afhandlingen er centreret om analytiske modeller for, hvorledes mindre, åbne økonomier eller grupper af industrilande rammes af energiprischok.

Jørgen Birk Mortensen har arbejdet med et projekt, der har til formål at tilvejebringe økonomiske analysemetoder til brug for energiplanlægningen. Metoderne er blevet afprøvet i nogle modelbyer i Storstrøms amt. Endvidere har han arbejdet med teori for fastsættelse af skyggepriser i samfundsøkonomiske projektvurderinger.

Jesper Munksgaard Pedersen har påbegyndt et licentiaprojekt med titlen: Energi-rationering ved akutte forsyningsafbrydelser.

Lars Otto arbejder med en undersøgelse af energiforsørgslens determinanter i Danmark i de seneste årtier. Han har i det forløbne år arbejdet med datakonstruktion, udvikling af statistiske analysemetoder samt estimation.

Andre økonomiske discipliner:

(Hector Estrup, Erik Gørtz, Svend Aage Hansen, Ulla Funck Jensen, Fredrik Pitzner-Jørgensen, P. Nørregaard Rasmussen, Torben Warnick-Hansen og Anders Ølgaard).

Hector Estrup har med udgangspunkt i den økonomiske teoris historie beskæftiget sig med den rationelle agents placering i den økonomiske teori.

Erik Gørtz' forskningsarbejde har været knyttet til hans arbejde som medlem af Det økonomiske Råds Formandskab, specielt udredningsarbejdet i forbindelse med Dansk Økonomi, maj og december 1983. Endvidere har han arbejdet med energiøkonomiske analyser som led i energiministeriets analyseaktivitet.

Svend Aage Hansen har arbejdet med emnet: strukturering under krisevilkår. Endvidere har han arbejdet med aspekter af Sønderjyllands økonomiske historie.

Ulla Funck Jensen har påbegyndt en undersøgelse af det offentlige udgifter til folkepension og forskellige former for førtidspension (invaliddepension m.v.). Projektet er tværfagligt og indbefatter et studium af relevant litteratur fra fagområder som demografi, socialpolitik, arbejdsmarkedspolitik og økonomisk teori. Den modelmæssige ramme er individbaserede forløbsmodeller, hvilket indebærer, at der tages udgangspunkt i den enkelte persons forhold til det sociale pensionssystem gennem livsforløbet eller en del af livsforløbet. Sådanne modeller giver grundlag for teoretiske overvejelser, empiriske undersøgelser og forskellige konsekvensberegninger. Det basale redskabsfag er matematisk statistik, herunder moderne stokastisk orienteret demografi og forsikringsmatematik. Den metodik, der udvikles ved projektet, kan få betydning for andre økonomiske områder, f.eks. ved beregning af livsløn.

Hun har endvidere fortsat omarbejdelsen af udvalgte dele af sit speciale om nyere demografiske metoder til tidsskriftsartikler.

Fredrik Pitzner-Jørgensen arbejder med et licentiaprojekt vedrørende vækstteori og udenrigshandels-teori med særligt henblik på planøkonomiers indbyrdes samhandel og deres handelsforhold udadtil. Projektets målsætning omfatter teoretisk analyse af udenrigsøkonomiens betydning i generelle vækst- og indkomstdannelsesmodeller, undersøgelse af de generelle modellers anvendelighed på planøkonomier, opstilling af deskriptive/normative modeller for planøkonomier med særlig vægt på adfældsrelationer og styringsmekanismer samt belysning af nogle træk ved COMECON-landenes udenrigsøkonomi.

Han har specielt arbejdet med flervarevækstmodeller og deres indbyrdes samspil samt med en empirisk beskrivelse af specialiseringstendenserne i COMECON-landenes industri. Desuden har han un-

dersøgt udvalgte dele af samhandelen mellem Øst og Vest.

Han arbejder nært sammen med Institut for Øst-Vest Forskning ved Sydjysk Universitetscenter, idet han er tilknyttet dette instituts østhandelsprojekt.

P. Nørregaard Rasmussen har i forlængelse af sit arbejde som formand for Statens Teleråd (hans universitetsarbejde er som følge heraf nedsat med en fjerdedel) arbejdet med litteraturen om telekommunikation, der i mangt og meget ligger tæt op ad teorien om innovationsprocesser, som han tidligere har arbejdet med. Uden meget udbytte har han herunder strejft organisationsteorien. – Arbejdet med 20'ernes valutapolitik har måttet hvile p.g.a. udefra (Statens Teleråd) og indefra kommende (stor forelæsningsbyrde) opgaver.

Torben Warnich-Hansen har arbejdet med udvikling af økonometriske standardprogrammer samt opbygning af databanker med økonometriske tidsreier på RECKU (Det regionale edb-center ved Københavns Universitet).

Anders Ølgaard har fortsat arbejdet med problemer omkring ændringer i relative priser i en åben økonomi. Desuden har han arbejdet med problemstillinger i forbindelse med økonomisk politik, herunder finansieringsproblemer under inflation med særligt henblik på indekslån.

Han har i 1983 kun arbejdet ved instituttet på halv tid, idet han har fået bevilget halv tjenestefrihed i forbindelse med sit hverv som medlem af den af justitsministeriet nedsatte kommissionsdomstol vedrørende post- og telegrafvæsenet.

Andet:

I forbindelse med Økonomisk Instituts 25 års jubilæum har instituttet afholdt en konference. Bidragene fra denne konference er blevet samlet i en bog, der i 1984 udkommer på Samfundsvidenskabeligt Forlag.

Publikationer:

Aage, H.: Arbejdskraft og lønpolitik i Sibirien. Sibiriske perspektiver. Artikler om det moderne Sibirien, J.–J. Jensen & M.–L. Magnusson (red.), s. 50–63, Esbjerg 1983.

– : Some Basic Issues in Economic Democracy. Economic and Industrial Democracy Vol. 4, February 1983, no 1, s. 69–84, London 1983.

– : Uddannelse, løn og erhvervsprestige for udvalgte erhvervsgrupper i Sovjetunionen og Danmark. Paper, Nordisk symposium om sovjetisk uddannelsespolitik, Sandbj. 1983.

– : Der skal flyttes piloteringspæle (anmeld. af bøger om borgerløn). PÅ VEJ 5, nr. 8, s. 14–17, 1983.

Albæk, K., Madsen, E.S.: Lønspredningen på det

danske arbejdsmarked. Nationaløkonomisk tidskrift Bind 121, nr. 2, s. 230–44, København 1983.

–, Madsen, E.S.: Løntilskudsordninger i Danmark. Indlæg ved Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråds konference om fuld beskæftigelse, sep. 1983.

Andersen, E.: Opbrud i makroteorien – en oversigt. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1983 nr. 1 (bind 121), s. 1–16, København 1983.

– : Erfaringer med kevnianske markromodeller. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1983. nr.1 bind 121, s. 323–31, København 1983.

Buch-Hansen, P.: Allokering og fordeling, studier i makroteori. Studier nr. 27. Akademisk Forlag 1983.

Danø, S.: Kapitler i Jan Rasmussen og Kjeld Scherfig. Bedriftsøkonomi. Norsk udgave ved Arne Kinserdal. (NB: bearbejdet oversættelse af Rasmussen, Jan og Scherfig, Kjeld: Driftsøkonomi. Revideret udgave ved Sven Danø.). Bedriftsøkonomi, Rasmussen, Jan og Scherfig, Kjeld. Norsk udgave ved Arne Kinserdal, s. 1–219, Oslo 1983.

Estrup, J.: Mislykket indkomstpoltik gennem 20 år. Økonomi og Politik, nr. 4. s. 3–20, 1983.

– : Hvordan måles fattigdom og udvikling? Udvikling nr. 1, s. 19–23, København 1983.

Frederiksen, J.: Offentlig udgiftspolitik. København 1983, 55 s.

Groth, C.: Noter til vækst og fordeling, bind 1–2 (2. udgave). København 1983, 266 s.

– : Innovation, Growth, and Consumption in the von Neumann Model, Økonomisk Institut, October 1983.

Gørtz, E.: Private Pensionsordninger i samfundsøkonomisk belysning. Økonomi og politik 55 årg. Nr. 4, s. 306–17, København 1981.

– : Anmeldelse af: The Danish Economy, Brussels 1979. Nationaløkonomisk Tidsskrift Bind 121, nr. 3, s. 407–08, København 1983.

– : Planlægningsproblemer i dansk energipolitik. Økonomi og Politik 57. årg. nr. 3, s. 194–202, København 1983.

– og andre medlemmer af Det økonomiske Råds Formandskab: Dansk Økonomi, maj 83, Dansk Økonomi, dec. 83.

– : Samfundsøkonomiske analyser, med særligt henblik på energiforsyningsprojekter. Økonomisk Institut 1983.

Hansen, S.: Strukturering under krisevilkår. Futuriblerne, årgang 1983, nr. 3–6. Udgivet af Selskabet for Fremtidforskning.

– : Das Geld und die Grenze. Forschung aus Sønderjylland. 1983.

Hefting, T. Nielsen, S.B.: Makroøkonomiske effekter af olieprischok. Økonomi og Politik nr. 3, 1983.

Hjorth-Andersen, C.: Lancaster's principle of Efficient choice: An empirical note. International Jour-

- nal of Industrial Organization vol.1, s. 287-95, Amsterdam 1983.
- Jespersen, J.: Pensionsbeskatningen – en vurdering. Fagskrift for Bankvæsen 1983/1.
- : Vort velstands niveau er delvis politisk bestemt. Sparekassen 1983/1.
- : Statsgældspolitik i de nordiske lande 1973-80 – en introduktion. ÅRBOK 1982 fra Nordisk Økonomisk Forskningsråd.
- : Sammenhænge mellem statens budgetunderskud og renteutviklingen de nordiske lande. ÅRBOK 1983 fra Nordisk Økonomisk Forskningsråd.
- : Statsgældspolitik, Nationaløkonomisk Tidsskrift, 1983/3.
- Keiding, H.: Heights of Simple Games. Int. Journal of Game Theory, 1983.
- : Necessary and Sufficient Conditions on Preferences for Existence of Competitive Equilibrium. Methods of Operations Research, 46, s. 273-284, 1983.
- Krarup, J., Pruzan, P.M.: The simple plant location: Survey and synthesis. European Journal of Operational Research Volume 12, No. 1, s. 36-81, North-Holland Publishing Co. Holland 1983.
- Kærgård, N.: Marginalismens gennembrud i Danmark og mændene bag, Nationaløkonomisk Tidsskrift 1983 nr. 1 s. 20-42.
- Lunde, J.: Problemer ved styringen af byggeaktiviteten under et langvarigt tilbageslag, Politica. 15. årg. nr. 1, 1983 s. 53-64.
- Mogensen, G.V.: Landbrug og øvrige primære erhverv. København 1983, 137 s.
- Mortensen, J.B.: Samfundsøkonomi og projektvurdering på energiområdet. Økonomi og Politik nr. 3, 1983.
- Nielsen, P.E.: Udbudside – Økonomi er mere end en ny mode. Sparekassen 4, vol. 84, s. 33-37, København 1983.
- : Afsluttende svar til Robert Spliid. Finans/Invest 4, 1983, s. 13-14, København 1983.
- : Budgetunderskud og rente. Finans/Invest 1. s. 28-31, København 1983.
- : Behov og begrænsninger 1980'ernes pengepolitik. Nationaløkonomisk Tidsskrift nr. 1 – vol. 121, s. 61-74, København 1983.
- : Budgetunderskud og rente – et svar. Finans/Invest 1983/1, s. 23-31, København 1983.
- : Aktuel dansk pengepolitik. Finans/Invest 1983/7, s. 24-28, København 1983.
- : Realrenten-højde, virkninger og mulige indgreb. Finans/Invest 1983/7, s. 43-46, København 1983.
- , Jensen, F.D.: Dansk pengepolitik inden 1969. memo fra Københavns univ. Økonomisk 118, s. 1-41, København 1983.
- : Keynesiansk pengepolitik og replik. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1983/3, s. 345-57, København 1983.
- : En mere effektiv pengepolitik? Fagskrift for Bankvæsen 1983/1, s. 19-23, København 1983.
- : U-landenes betalingsbalanceproblem. Tema-spot 1983/2.
- : Danmarks økonomi 1-4. Undervisningskompendium og udgangspunkt for tilhørende videofilm. Danmarks Sparekasseforening 1983.
- : Statsunderskud og økonomisk politik. Sparekassen 1984/1.
- : Det finansielle system og pengepolitikken i UK. Undervisningsnote, Økonomisk Institut 1983.
- : Banksystem og pengepolitik i USA. Undervisningsnote, Økonomisk Institut 1983; med Bodil Nyboe Andersen.
- Persson, G.: Offentlig sektor och statliga företag. Historisk Tidsskrift 1983/2.
- : Karisma, fripassagerare och kollektiv handling. Sociologisk forskning nr. 5, 1983.
- Pitzner-Jørgensen, F.: Ungarns udenrigsøkonomi. Finanstidende 23, 68. Årg., 11. marts 1983, s. 455-59, København 1983.
- : Sovjetunionen: Udenlandske investeringer i Sibirien. Finanstidende 38, 68. Årg., 24. Juni 1983, s. 750-52, København 1983.
- : Specialisering og kooperation i Comecon. Esbjerg 1983, 96 s.
- : Problemer på alle markeder. Finanstidende nr. 11/12, dec. 1983.
- Rasmussen, P.N.: Comments on unemployment and economic policy in the Netherlands during the 1930's. Unemployment: The Dutch Perspective, Papers of the Conference on employment policy and employment theory, held in Groningen, The Netherlands, in 1980, s. 309-12, Den Haag 1983.
- : Statens Teleråd – Målsætning og opgaver. 1. rapport fra Jydsk Telefon 1983, Jydsk Telefon, s. 47-55, Århus 1983.
- Rosted, J.: Økonomisk planlægningsproblemer i 80'erne. Samfundsøkonomi 6, s. 6, København 1983.
- Sørensen, T.Ø.: Keynesiansk arbejdsmarkeds- og inflationspolitik. Nationaløkonomisk Tidsskrift bind 121/3, s. 377-82, 1983.
- : Replik til Niels Blomgren-Hansen. Nationaløkonomisk Tidsskrift bind 121/3, s. 389-93.
- Thygesen, N.: What are the Scope and Limits of Fruitful International Monetary Cooperation in the 1980s? von Furstenberg, G. (red.), International Money, Dredit and the SDR, International Monetary Fund, Washington D.C., 1983.
- : Memorandum on the United Kingdom and the European Monetary System. House of Lords Select Committee on the European Communities, European Monetary System, Her Majesty's Stationary Office, London, 1983.
- : Den internationale økonomiske afhængighed og spillerummet for en vækststimulerende politik i

USA og Vesteuropa. Thune, C. og Petersen, N. (red.), Dansk Udenrigspolitisk Aarbog 1982, Dansk Udenrigspolitisk Institut, København 1983.

- : Praktisk relevans af keynesiansk økonomisk teori. Nationaløkonomisk Tidsskrift 1983, nr. 2.

- : Anmeldelse af de Cecco, M. (red.), International Economic Adjustment, Oxford 1983, i The Manchester School, December 1983.

Vind, K.: On State Dependent Preferences and Subjective Probabilities, (med E. Karni og David Schmeidler), Econometrica juli 1983, s. 1021-31.

- : The Empty Core or the Empty Theorem. Berkeley maj 1983.

Waagstein, T.: A Dynamic Model of Entry Deterrence. Scandinavian Journal of Economics 85 (3), s. 325-37. 1983.

- : Om registrerede og faktiske profitter under inflation. Memo nr. 119, dec. 1983.

Ølgaard, A.: Hvad påvirker omfanget af boligbyggeriet? Blåt Memo nr. 114, Københavns Universitets Økonomiske Institut 1983. 25 s.

Poul Buch-Hansen

2: Statistisk Institut

Historie:

Statistisk Institut oprettedes 3. december 1953 med lokaler i Sankt Pedersstræde 19. I november 1975 flyttede instituttet til Studiestræde 6.

Stab:

Professorer: Erling B. Andersen, Poul Chr. Mathiessen. Docenter: Jon Stene. Lektorer: Hans O. Hansen, Niels-Erik Jensen og Nils Kousgaard. Seniorstipendiater: Gorm T. Gabrielsen og Graham W. Leeson (til 31/7). Lektorvikar: Graham W. Leeson (fra 1/8). Kandidatstipendiat: Anders Milhøj. Teknisk-administrativt personale: 40 t. ugl.: 2, 20 t. ugl.: 1.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Statistisk Institut foregår indenfor to områder: teoretisk statistik og demografi. Hovedsigtet med forskningen indenfor den teoretiske statistik er at udvikle statistiske modeller med særligt henblik på disses anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne, samt at anvende og afprøve modellerne på data af samfundsvidenskabelig karakter. Hovedsigtet med den demografiske forskning er at måle og analysere befolkningens vækst og struktur og sæt-

te disse størrelser i relation til de økonomiske og sociale forhold.

Instituttet har et omfattende samarbejde med andre institutioner. Der gennemføres bl.a. større fælles projekter med Kriminalistisk Institut, KU, Centralsygehuset i Frederiksborg Amt, J. F. Kennedy Instituttet, Glostrup, Institute of Demography, Princeton, Abteilung für pädiatrische Genetik, Universität München og Arbejdsgruppen vedrørende politiforskning, Justitsministeriet.

Teoretisk Statistik:

Den teoretisk statistiske forskning har været koncentreret om følgende emner: regressions- og tidsrækkeanalyse, kategoriserede data, latent struktur analyse samt dataindsamlings-teori. Sigtet med forskningen indenfor regressions- og tidsrækkeanalyse har især været anvendelser i forbindelse med økonomiske problemstillinger. Metoderne indenfor områderne kategoriserede data og latent struktur analyse udvikles med henblik på anvendelser indenfor samfundsvidenskaberne i bred almindelighed, herunder sociologi, socialmedicin og psykologi. Arbejdet med dataindsamlings-teori tager især sigte på anvendelser indenfor kriminologi, humangenetik og socialmedicin.

Demografi:

Demografi vedrører måling og analyse af befolkningens størrelse, struktur og vækst samt af de faktorer, der er bestemmende herfor, nemlig fødsler, dødsfald, vandringer, visler og skilsmisser.

Faget demografi omfatter også analyse af de økonomiske og sociale årsager til og konsekvenser af befolkningsudviklingen.

Den demografiske forskning ved Statistisk Institut er koncentreret om analyser af historiske og aktuelle aspekter af befolkningsudviklingen i såvel industri-som udviklingslande, hvor særligt de nordiske lande indtager en fremtrædende plads. Der forskes herunder i den demografiske transition, d.v.s. nedgangen i industrilandenenes fertilitet og dødelighed gennem de seneste 200 år. Der arbejdes også med implementering af moderne statistiske metoder til analyse af demografiske data.

Parvise sammenligninger med forklarende variable:

Parvise sammenligninger anvendes i situationer, hvor man ønsker at foretage en vurdering af en række genstande m.h.t. en eller flere egenskaber, der ikke lader sig måle direkte på de enkelte genstande. Der foretages derfor sammenligninger af genstandene to og to, f.eks. ved at en bedømmer udtrykker en preference for en af de to genstande i et par m.h.t. de betragtede egenskaber. Der har hovedsageligt været

arbejdet med en model, hvor der for de enkelte genstande foreligger observationer af variable, hvis værdier kan have betydning for udfaldene af sammenligningerne. Arbejdet er inspireret af en undersøgelse, hvis formål har været at sammenholde en række musikeres subjektive opfattelser af de akustiske egenskaber på orkesterpodier med objektive målinger af de akustiske forhold på orkesterpodierne. (Nils Kousgaard).

Statistiske problemer vedr. indsamling og analyse af kriminologiske data:

Projektet består af flere emnekredse udsprunget af problemstillinger indenfor kriminologi. Dataindsamlingsproblemet udgør indenfor visse områder af kriminologi et specielt problem. I denne forbindelse er der udarbejdet stikprøveplaner, der indeholder elementer af både poststratifikation og invers sampling. Desuden er der, til beskrivelse og undersøgelse af bortfaldsproblemer i forbindelse med indsamling af kriminologiske data, udarbejdet sandsynlighedsmodeller der tillader individuelle bortfaldssandsynligheder.

Inferensproblemer i forbindelse med analyse af data indsamlet ved ovennævnte metoder er studeret, og der er udarbejdet analysemetoder på basis af metoder og begreber fra epidemiologien. (Gorm Gabrielsen).

Undersøgelse af nogle udvalgte produktionsfunktioners egenskaber:

En række produktionsfunktioners teoretiske egenskaber er blevet udledt. Det drejer sig om grænseprodukter, marginalt substitutionsforhold, produktions- og substitutionselasticitet, expansionsvej samt omkostnings-, udbuds- og afledte faktorefterspørgselsfunktioner.

Endvidere er der blevet udarbejdet EDB-programmer, som kan optegne isokvantdiagrammer for givne parameterværdier. Dette programmel er blevet afprøvet for en række forskellige produktionsfunktioner, og er blevet dokumenteret.

Ud fra de ovenfor anførte teoretiske resultater er arbejdet med de statistiske inferensproblemer for udvalgte produktionsfunktioner blevet fortsat. For en CES-produktionsfunktion kan produktionsresultatet under visse forudsætninger beskrives med en ikke-lineær regressionsmodel. De forklarende variable er funktioner af såvel indsatsen af arbejdskraft som af dens aflønning. Denne statistiske model er blevet afprøvet på såvel et dansk som et norsk materiale fra 1972, hvorfra oplysninger om de variable foreligger fordelt på (op til) 5-cifrede ISIC-branchenumre. Modellens parametre er blevet estimerede og en testprocedure er blevet formuleret med henblik på at

undersøge, om det kan antages, at produktionsfunktionen er af den hyppigt brugte Cobb-Douglas type, og/eller om den er homogen af 1. grad. (Niels-Erik Jensen).

Latent Struktur Analyse:

I det indeværende år er der arbejdet med latent struktur analyse med særligt henblik på estimation af såkaldte latente korrelationer. Dette arbejde har udgangspunkt i en helt konkret problemstilling fra Socialforskningsinstituttet.

Her har man i en række undersøgelser brugt en såkaldt *sårbarhedstest* for at måle individers psykiske sårbarhed. Det specielle ved problemstillingen er, at testen er anvendt flere gange overfor de samme personer, nemlig i 1974, 1975 og igen i 1978. For at måle evt. ændringer i personernes sårbarhed har vi opbygget en model, hvor ændringen i den enkeltes sårbarhed kan udtrykkes ved en latent korrelation. Modellen er ret kompliceret matematisk statistisk, idet man ikke er interesseret i korrelationen mellem de observerede manifesterede målinger, men derimod i korrelationerne mellem de bagved liggende latente sårbarheder. Det har derfor været nødvendigt at udvikle et EDB-program til at klare de numeriske problemer. (Erling B. Andersen).

Tidsrækkeanalyse:

Der arbejdes med at udvikle nye metoder til analyse af tidsrækker med særligt henblik på anvendelser indenfor økonomi. Hovedvægten har været lagt på studiet af ikke-lineære og ikke-normale modeller, herunder de såkaldte ARCH-modeller. I en ARCH-model afhænger usikkerheden på en forudsigelse af de tidligere observationer, hvilket gør det muligt at arbejde med såvel stabile som ustabile perioder indenfor samme model. Det er vist, at en kvadreret ARCH-proces har samme autokorrelationsstruktur som en sædvanlig autoregressiv proces og der er udledt betingelser for eksistensen af momenter i processen. Endelig er modellerne afprøvede på økonomiske tidsrækker, bl.a. de daglige ændringer i valutakurserne. (Anders Milhøj).

Fødsler af børn med kromosomabnormiteter:

Formålet med projektet har været at vurdere forskellige forudsætninger for at tilbyde gravide kvinder prenatal diagnose med henblik på at undgå fødsler af misdannede eller mentalt retarderede børn som følge af kromosomabnormiteter. Den ene del af projektet er baseret på et vesttysk og et vest-europæisk materiale. På grundlag af fostervandsundersøgelser hos kvinder over 35 år har man forsøgt at vurdere betydningen af faderalderen for fødsler af børn med

kromosomabnormiteter, samt styrken af denne for forskellige kombinationer af fader- og moderaldre. Herudover har man studeret regionale forskelle samt årsagerne til at disse materialer i andre undersøgelser har været vurderet forskelligt.

Et tredje materiale består af fostervandsundersøgelser hos kvinder, der tidligere har født børn med en ikke-nedarvet kromosomabnormitet som f.eks. mongolisme. Formålet har været at undersøge hvorledes sandsynligheden for at et foster har en abnormitet afhænger af kromosomabnormiteten hos det tidligere fødte barn samt af forældrenes aldre såvel ved det første barns fødsel som ved fostervandsundersøgelsen. (Eva Stene, Jon Stene).

Bærrerpåvisning og fosterdiagnostik ved kønsbunden nedarving:

Den kønsbundne, arvelige Menkes sygdom forårsages af en fejl i kobberstofskeftet. Sygdommen rammer kun drenge, som dør i løbet af de 2-3 første leveår. Der er udviklet en fosterdiagnostisk metode til påvisning af om et foster har sygdommen, samt en biokemisk metode, baseret på en hudprøve, til at afgøre om en kvinde er bærer af sygdomsgenet. De metoder, der har været anvendt ved de to undersøgelser, har været gjort til genstande for en statistisk analyse og beslutningskriterier er blevet opstillede og afprøvede.

En bredere bestemmelse af hvorvidt en kvinde er bærer af sygdomsgenet kan opnås ved at udnytte at dette er nært koblet til andre gener på X-kromosomet, og kun med ringe sandsynlighed kan adskilles fra disse ved nedarvingen. Der er udviklet metoder til en koblingsanalyse mellem tre kønsbundne gener, om hvilke der ofte kun foreligger ufuldstændige oplysninger. Desuden har man udviklet metoder til at inddrage oplysninger om andre medlemmer af slægten samt de ovenfor nævnte biokemiske målinger til bestemmelse af sandsynligheden for at en kvinde er bærer af sygdomsgenet. Disse metoder er anvendt til at bestemme sandsynligheden for at være bærer for de enkelte kvinder i fire danske slægter hvor Menkes sygdom nedarves. (Jon Stene).

Analyse af regionale og civilstandsbetingede forskelle i den grønlandske spædbørns- og børnedødelighed differentieret efter årsag for kohorter født 1973-1980:

Spædbørnsdødeligheden er for tiden ca. fire gange højere i Grønland end i Danmark. Et vigtigt formål med projektet er at forsøge at udskille persongrupper med særlig høj spædbørns- og børnedødelighed indenfor den i Grønland bosiddende befolkning i perioden 1973-1980. Sådanne risikogrupper kan tænkes afgrænset bl.a. ved moderens alder, fødested (i/udenfor Grønland) og civilstatus ved barnets fød-

sel, samt ved barnets fødested i Grønland (kommune og by/bygd). Forskelle i den relative dødsårsagssammensætning af dødsintensiteten vil blive belyst for udvalgte subpopulationer. Endvidere undersøges udviklingen i spædbørns- og børnedødeligheden på generationsbasis gennem den betragtede periode. Som i en forudgående undersøgelse lægges der vægt på vurdering af kvaliteten af data samt på grundig statistisk analyse. Erfaringerne vil blive søgt udmøntet i forslag til videre studier. Projektet er baseret på individrelaterede forløbsdata erhvervet med støtte af Statens samfunds- og lægevidenskabelige Forskningsråd fra Danmarks Statistik. (Hans Oluf Hansen).

Demografisk gerontologi:

I 1983 blev en undersøgelse af dødelighedsudviklingen blandt 85-årige og derover i Danmark siden 1840 afsluttet. I de første 100 år fandt dødelighedsreduktionen sted blandt yngre og midaldrende, hvorimod den gennemsnitlige levealder for ældre stort set forblev uændret. Dette mønster brydes imidlertid efter 1940 med en markant dødelighedsnedgang for 85-årige og derover, som særligt gør sig gældende blandt kvinder.

Der er påbegyndt en undersøgelse af den globale aldring, dvs. den stigende andel af ældre i verdens forskellige kontinenter. (P. C. Matthiessen).

Demografiske korttidsprognoser:

I samarbejde med Centralsygehuset i Frederiksborg Amt er der siden 1981 udarbejdet korttidsprognoser for fødselstallet på grundlag af det registrerede antal graviditeter. Prognosemetoden er baseret på en snæver sammenhæng mellem det forventede antal nedkomster et halvt år frem i tiden og det faktiske antal fødsler. Indtil nu har en kontrol af metoden vist, at det faktiske antal fødsler har ligget inden for de afstukne usikkerhedsgrenser. Der arbejdes fortsat med en kontrol af modellens forudsætninger. (P. C. Matthiessen).

Den demografiske transition:

Der gennemføres en analyse af fødselsnedgangen i Danmark fra slutningen af det 19. århundrede til 1930'erne. Arbejdet gennemføres i samarbejde med Det Demografiske Institut ved Universitetet i Princeton, U.S.A., som led i et stort anlagt europæisk projekt. Ved anvendelse af ensartede målemetoder foretages en sammenligning af fødselsnedgangen i mere end 700 administrative områder (i Danmark således amter). På grundlag af en kvantificering af en række økonomiske og sociale variable (børnedødelighed, urbanisering, industrialisering m.v.) un-

dersøges sammenhængen mellem disse og fødselsnedgangen. Resultaterne af denne forskning har også betydning for vurderingen af den aktuelle demografiske situation i udviklingslandene samt den fornyede fødselsnedgang i industrilandene siden midten af 1960'erne. (P. C. Matthiessen).

Planlægning i hierarkiske systemer:

Projektet består af udarbejdelse og anvendelse af modeller, der beskriver pensionerings-, forfremmelses-, afgang- og rekrutteringsadfærd i organisationer, hvor de ansatte klassificeres efter anciennitet (alder) og rang (stillingskategori). Beskrivelsen af denne adfærd er det første skridt i en planlægningspolitik. For at kunne udarbejde og gennemføre en fornuftig planlægningspolitik skal man først og fremmest forstå personale dynamikken i organisationen. Selve planlægningen består af forslag til kontrol af især rekrutterings-, pensionerings- og forfremmelsesomfang i de forskellige personalegrupper, således at man forsøger at holde disse bevægelser indenfor fastsatte rammer, samtidig med at man forsøger at opnå en ønsket struktur med hensyn til anciennitets- og rangfordeling.

I 1983 er der specielt arbejdet med spørgsmål vedrørende den asymptotiske struktur, organisationens stabilitet og rekrutteringsaldersprofiler. Den asymptotiske struktur (dvs. den anciennitets- og rangfordeling, der opnås »i det lange løb«) viser konsekvenserne af en fastholdelse af en bestemt planlægningspolitik. Dette arbejde fører naturligt til udvikling af et stabilitetsmål (der søges baseret på den såkaldte entropi), som på et tilfældigt tidspunkt angiver organisationens stabilitet med hensyn til anciennitets- og rangfordeling. Herved kan man opdage en ustabilitet i tide, således at denne kan undgås gennem planlægning. Problemet kunne f.eks. bestå i at en alderspukkel er under udvikling.

Undersøgelsen af rekrutteringsprofilen består af en udarbejdelse af en rekrutteringsmodel, der fordeles rekrutterer efter alder, dvs. fastlægger aldersfordelingen af en rekrutteringskohort således, at man ikke forstyrrer den gældende aldersfordeling i organisationen. (Graham W. Leeson).

Den demografiske aldring:

Ved den demografiske aldring af befolkningen forstås den stigende andel af ældre (på 60 år og derover) i befolkningen, som hovedsageligt skyldes det store fald i fødselsniveauet. Faldet i dødelighed giver et større antal ældre.

I 1983 har arbejdet koncentreret sig om aldringens betydning for den økonomiske velfærd for hele befolkningen, men især for de ældre. Den ældre befolknings økonomiske velfærd afhænger først og

fremmest af to faktorer: a) hvor stor en andel af befolkningen der befinder sig i de erhvervsaktive aldersgrupper, og b) hvor stor en andel af disse der faktisk er beskæftigede, således at de bidrager til forøgelsen af de ældre (og andre udenfor arbejdsmarkedet). Disse forhold er blevet undersøgt og analyseret.

Endvidere er der set på de mere langsigtede perspektiver forbundet med en befolkningsudvikling, der fører til en forventet levetid for den enkelte på 100 år. (Graham W. Leeson).

Andre projekter:

Betydningen af tungmetaller og kostvaner for »The Sister Chromatic Exchange«. I samarbejde med Hans Chr. Wulf, Finsens Institut. (Nils Kousgaard).

Analyse af forekomsten af indeklimagener i hjemmet og på arbejdspladsen. I samarbejde med Statens Byggeforskningsinstitut. (Nils Kousgaard).

Translokationsnedarving hos mennesker. I samarbejde med Sabine Stengel-Rutkowski, Universität München. (Jon Stene).

Undersøgelser af arbejdsgener og helbredsundersøgelser. I samarbejde med Statens Arbejdstilsyn. (Erling B. Andersen).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Erling B. Andersen er Associate Editor for Psychometrika og National redaktør for Scandinavian Journal of Statistics.

Publikationer:

Andersen, E.B.: Latent Trait Models and Ability Parameter Estimation. Applied Psychological Measurement Vol. 6, No. 4, s. 445-61, USA 1982.

Andersen, E.B., Weinreich, M.: A User's Guide to GELAST. A program for Latent Structure Analysis. Computer Programmes. No. 2, s. 1-23, Universitetets Statistiske Institut. 1983.

- : Latent Structure Analysis. A survey. Scandinavian Journal of Statistics. Vol. 9, s. 1-12, Stockholm 1982.

- : Analysis, Quality and Display of Official Statistics. Some Reflections. Research Report No. 90, s. 1-59, Universitetets Statistiske Institut 1983.

- : A General Latent Structure Model for Contingency Data. Principals of Modern Psychological Measurement., Howard Wainer and Samuel Misick(ed.), s. 117-38, New Jersey 1983.

- : Latent Trait Models. Journal of Econometrics. Vol. 22, s. 215-27, North Holland Publishing Co. 1983.

Gabrielsen, G.: Inverse Sampling and Poststratifica-

- tion. 44th Session of the International Statistical Institute contributed papers, ISI, s. 2, Madrid 1983.
- : Brug af AID med et eksempel fra kriminologi. Symposium i anvendt statistik 1983, D. Edwards, A. Høskuldson, s. 15, København 1983.
 - Hansen, H.O.: Studies in recent danish and greenlandic infant mortality on cohort basis (Mainreport + supplementary report). Research Reports No. 86-87, s. 70 + 57, Universitetets Statistiske Institut 1982.
 - : Some aspects of recent infant and adult mortality in greenland. Actes du Quatrieme Colloque sur les Population Nordiques, Comite de recherche sur les populations nordiques, s. 53-80, Montreal (Quebec) 1983.
 - Kousgaard, N.: A model for a paired comparison experiment incorporating a factorial design. Contributed papers, vol I 44th session of the International Statistical Institute, International Statistical Institute, s. 151-53, Madrid 1983.
 - : Paired comparison experiments with explanatory variables. Symposium i anvendt statistik 1983, David Edwards, Agnar Høskuldson, s. 81-98, København 1983.
 - : Paired comparisons experiments with explanatory variables. Research Report 89, s. 1-20, Institute of Statistics København 1983.
 - Leeson, G.W.: Mean Waiting Times to Promotion and Wastage. Jour. of Information and Optimization Sciences Vol. 4, nr. 3., s. 287-300, Delhi 1983.
 - : Elderly Suicide in Denmark, 1970-79. Sociological Microjournal Vol. 17, s. 18, Switzerland 1983.
 - , Matthiessen, P.C.: Udviklingen i antallet af ældre i de nordiske lande, 1960-2000. The Icelandic Medical Journal 16, s. 9-17, Iceland 1983.
 - : Manpower Recruitment as a Function of Age. Advances in Management Studies Vol. 1., nr. 4, s. 387-97, Delhi 1983.
 - : Limiting Structures in Hierarchical Manpower Systems. OR Spektrum Vol. 5, s. 219-22, Springer-Verlag, Berlin 1983.
 - : Some economic consequences of an ageing and declining population in Denmark. European Demographi Information Bulletin vol. xiv, nr 3, s. 81-95, The Hague 1983.
 - Matthiessen, P.C.: Befolkningssituationen i Europa. Nationaløkonomisk Tidsskrift 121/2, s. 215-29, København 1983.
 - , Olsen, C.R., Lassen, H., Sele, V.: Fødselstallet i 1983. Ugeskrift for Læger 145/5, s. 355-56, København 1983.
 - : Fødselsnedgangen og befolkningsudviklingen i Danmark. Geografisk Magasin 131: 1983, s. 13-16, Aarhus 1983.
 - , Leeson, G.W.: Udviklingen i antallet af ældre i de nordiske lande fra 1960 til 2000. The Icelandic Medical Journal Supplement No. 16, marts 1983, s. 9-17, Reykjavik 1983.
 - : Demografi-antallet af ældre i dag og i fremtiden. Aldringens mange facetter, Vidik, Andrus (red.), s. 15-27, Aarhus 1983.
 - : Den globale befolkningsudvikling. Tidsskrift for Landøkonomi 4, s. 211-18, København 1983.
 - : The decreasing number of children, causes and consequences from a demographic point of view. The changing pattern of family life, public expenditures and macroeconomic development., Ministry of Finance, Denmark, s. 1-14, Copenhagen 1983.
 - : Introduction. Recent Demographic Developments in the Member States of the Council of Europe, Council of Europe, s. 5-9, Strasbourg 1983.
 - Milhøj, A.: An analysis of danish moneystock series by time series models. Universitetets Statistiske Institut, Research report 88, s. 1-29, København 1983.
 - : Some remarks on the random walk hypothesis for foreign exchange rates. Universitetets Statistiske Institut, Research report 91, s. 1-14, København 1983.
 - Stene, J., Hamerton, J., et al: Workshop on collaborative studies in prenatal diagnosis of chromosome disease. Human Genetics, part B Medical Aspects, B. Bonne-Tamir, T. Cohen, R.M. Goodman, s. 369-73, New York 1983.

Nils Kousgaard

Antropologi, Kultursociologi og Sociologi

I: Institut for Etnologi og Antropologi

Historie:

Etnografiens historie ved Københavns Universitet går tilbage til 1945. Da fik Dr. Kaj Birket-Smith, overinspektør ved Nationalmuseets Etnografiske Samling, etnografien grundlagt som magister studium i forbindelse med sit eksterne lektorat ved Geografisk Institut. Undervisningen foregik på museet under Birket-Smith.

I 1964 blev Johannes Nicolaisen udnævnt til Professor i etnografi, og i 1965 blev Institut for Etnologi og Antropologi oprettet. Institutet fik egne lokaler i den gamle Polytekniske Læreanstalt, Sølvgade 83. Faget hørte under det naturvidenskabelige fakultet, som følge af dets tidligere tilknytning til geografi.

I 1970 flyttede Institutet til Vandkunsten 5, og i 1973 til vore nuværende lokaler i Frederiksholms Kanal 4. Samtidig skiftede vi fakultet fra det naturvidenskabelige til det samfundsvidenskabelige fakultet, hvor vi blev placeret i det antropologisk-sociologiske fagråd.

Professor Johannes Nicolaisen afgik ved døden i 1980.

Stab:

Lektorer: Niels Fock, Michael Whyte, Jonathan Friedman, Åke Norborg, Susan Reynolds Whyte, John Liep, Peter Aaby (orlov 1.1.-31.6.1983), Poul Pedersen (lektorvikar 1.2.-31.5.1983). Seniorstipendiater: Asger Christensen (fratrådt 31.8.1983) Steven Sampson (tiltrådt 1.9.1983). Kandidatstipendiater: Hanne Veber, Nini Jensen, Anne Knudsen, Stig Toft Madsen (indtil 28.2.1983 og fra 15.10.-31.12.1983), Ilse Kirk Nielsen. Forskningsstipendiater: Michael Harbsmeier (1.2.-31.7.1983) Stig Toft Madsen (15.8.-14.10.1983) Karsten Pærregaard (fra 1.4.1983) Steven Sampson (1.1.-31.6.1983).

Eksterne lektorer: 3 plus 1 konstitueret (1.9.-31.12.1983). Undervisningsassistenter: 8. Videnskabelige assistenter ansat under jobtilbudsordningen: 2. Teknisk-administrativt personale: 2 heltidsbeskæftigede og 1 kontorelev (fra 1.12.1983).

Forskningsmæssigt samarbejde med andre institutioner:

Michael Whyte har deltaget i planlægningen af det nye Afrika områdestudium ved Københavns Universitet. Han har været med til at udarbejde studie- og eksamensordninger for det nye studie og til at organisere Centrets seminarprogram. Han har med-

virket til at flere af områdestudiets udenlandske gæster har holdt foredrag på instituttet.

Også Centret for Sammenlignende Kulturstudier har et stærkt antropologisk samarbejde. Anne Knudsen, Jonathan Friedman, Steven Sampson og Michael Harbsmeier har deltaget herfra. Michael Harbsmeier og Steven Sampson har været medarrangører for Centrets temadag om »Skrift og Samfund«.

Peter Aaby har et forskningsarbejde med IMCC, og Susan Reynolds Whyte har, som korttids konsulent, udført en forskningsopgave for Danida i samarbejde med Psykologisk Institut, Kommunehospitalet.

Forskningsvirksomhed:

Forskningen ved Institut for Etnologi og Antropologi betjener sig både af det traditionelle langvarige etnografiske feltarbejde i lokalsamfundene og af arkiv- og litteraturundersøgelser. Gennem den første metode tilstræber man en alsidig forståelse af lokale sociale former, magtstrukturer, og verdensopfattelser. Gennem den anden metode forsøger man at placere lokale samfund i globale og historiske perspektiver.

Den etnografiske spændvidde:

Da antropologi er den almene grundvidenskab om menneskelige kulturer og samfund, er tværkulturelle undersøgelser og sammenligninger helt centrale i faget. I en antropologisk sammenhæng er det vigtigt at have specialister i de etnografiske hovedregioner. Selvom vi er et forholdsvis lille institut, har vi opnået en ganske vid spredning i vores etnografiske forskning. Institutets medarbejdere har specialiseret sig i følgende regioner: Indien (Stig Toft Madsen); Japan (Nini Jensen); Oceanien (John Liep, Jonathan Friedman); Mellemøsten (Asger Christensen); Europa (Steven Sampson, Anne Knudsen); Vest-Afrika (Peter Aaby, Åke Norborg, Ilse Kirk Nielsen); Øst-Afrika (Michael Whyte, Susan Reynolds Whyte); Nordamerika (Hanne Veber); Vestindien (Karen Fog Olwig); Sydamerika (Niels Fock). Iøvrigt har flere medarbejdere beskæftiget sig med projekter, der dækker flere etnografiske regioner (Michael Harbsmeier, Åke Norborg, Ilse Kirk Nielsen).

Analysen af sociale og kulturelle systemer:

Et af kendetegnene ved antropologiske analyser er placeringen af problemer i en bredere social og kulturel sammenhæng. Om man fokuserer på mad eller bureaukrati, er kunsten at sætte dem i forhold til de verdensopfattelser og sociale strukturer, hvori de forekommer. At se ting i deres rette sammenhænge er

ikke nødvendigvis at understrege tilpasning, men kan i lige så høj grad dreje sig om at afdække konflikter og modsætninger.

Asger Christensen har således arbejdet videre med sit feltmateriale om pakhtun-folk i det østlige Afghanistan. En analyse af lokale politiske og økonomiske strukturer danner basis for en antropologisk forståelse af det større politiske spil i Afghanistan. Vigtige aspekter af dette spil er: modsætningen mellem stat og lokale samfund, etniske modsætningsforhold, og spændingen mellem socialistisk udvikling ovenfra og kulturel selvbestemmelse. Nogle af disse problemer er blevet præsenteret i et symposium om »Menneskerettighedernes antropologi« i Quebec. Asger Christensen har deltaget i planlægningen af symposiet, sammen med Hanne Veber – og andre antropologer fra instituttet.

Steven Sampson tager et antropologisk perspektiv på øst-Europas socialistiske samfund. Med udgangspunkt i materiale indsamlet under gentagne feltarbejdsophold i Rumænien analyserer han forholdet mellem formelle og uformelle institutioner. Der arbejdes f.eks. med rygter og mundtlig kommunikation i forhold til skriftmedier som aviser. Den officielle økonomi analyseres i forhold til den 'sorte', og bureaukratiet ses i sammenhæng med korruption og med lokale former for sociale relationer. Sådanne analyser yder en bedre forståelse af hvorfor samfund, der ser ud til at risikere sammenbrud eller oprør, alligevel kan fumle sig igennem.

Stig Toft Madsen arbejder også med forholdet mellem formelle statslige og mindre formelle lokale institutioner. Under feltarbejde i Uttar Pradesh i Indien er der indsamlet materiale om statslige og ikke-statslige forvaltningsformer af stridigheder. En spørgeskemaundersøgelse blandt advokater og deres sekretærer er blevet EDB-behandlet i efteråret. Resultaterne skal bidrage til en bedre forståelse af den vigtige rolle advokaterne spiller i Nordindiens politiske og sociale liv.

John Liep har beskæftiget sig med sociale reproduktionsprocesser og samfundsmæssig integration i samfund med gaveudvekslingsøkonomi – specielt med henblik på Rossel Island i Melanesien. Disse studier bygger på litteratur om området og feltmateriale indsamlet på Rossel i 1971-73 og 1980. Et manuskript om dødsfester og -udvekslinger er blevet revideret med henblik på udgivelse. En monografi om udveksling og sociale relationer på Rossel er under forberedelse.

Michael Whyte har, foruden sit arbejde med Afrika områdestudiet, beskæftiget sig med madens sociale og symbolske betydning for forskellige kulturer og historiske perioder. Der sigtes mod en dybere forståelse af madvaner og deres rolle i gruppe- og status-definition og som led i kommunikationsprocesser. Et af projektets foreløbige resultater er et tema-

nummer af tidsskriftet Jordens Folk om madkultur, redigeret sammen med John Liep. Derudover fortsætter Michael Whyte sit arbejde med kulturelle opfattelser af demografiske problemer. Det er ikke alene økonomisk rationalitet, men også holdninger til børn, familie og andre livsværdier, der er vigtigt for forståelse af demografiske processer.

Niels Fock har forberedt en feltarbejdsundersøgelse i Ecuadors højland og rejste dertil i november. Undersøgelsen drejer sig om Cholos, indianere der bevidst har afsnøret sig fra den indianske arv med henblik på en forbedret position i det nationale system. Der skal ses på den politiske betydning af Cholificerings-processen og også på de kulturelle og artistiske udtryk, der kendetegner denne særlige gruppe i Ecuadors etniske struktur.

Historisk antropologi:

Det historiske perspektiv i antropologien fremhæver ændringer i lokale samfund over tid. Man forsøger at analysere disse samfunds forhold til hinanden indenfor en region, og også deres forhold til et globalt system som følge af vestlig ekspansion. Tit udfører man både etnografisk feltarbejde og arkiv- og litteraturundersøgelser for at indsamle tilstrækkeligt alsidige data.

Anne Knudsen har beskæftiget sig med Korsika's socialhistorie fra 1793 til 1981, i hvilken periode øen har modsat sig både genovesisk og fransk overherredømme. Hendes licentiatprojekt har til formål at afklare, hvorvidt der i det korsikanske samfund opererer forestillinger om egenligt alternative samfundsforhold, magtstrukturer og politiske normer. I perioden september-december har forskningen været forlagt til Korsika, hvor Les Archives départementales de Corse du Sud i særlig høj grad har ydet materiale. Især det 19. århundredes meget omfattende lokale dagspresse er blevet undersøgt; for en række perioder er den gennemgået systematisk med henblik på dels eksplicite politiske mobiliseringskampagner, dels normalitetsbestemmelser i form af retsreferater og omtale af politisk og socialt afvigende adfærd.

Hanne Veber fortsætter sit arbejde med nordvestkystindianeres kultur og deres erfaring med europæisk/amerikansk overherredømme. Hun bruger nyere teorier om etnicitet, der søger at identificere mulighedsbetingelserne for kulturel kontinuitet og etniske gruppers overlevelse som særskilte 'folk'. Formålet med projektet er at se, hvorvidt indianernes bevidsthed om deres kultur og historiske erfaring påvirker deres økonomiske, politiske og sociale praksis i kampen for jord, ressourcer og selvbestemmelse. Som led i projektet foretog Hanne Veber en rundrejse til forskellige indianske reservater i British Columbia i efteråret, 1983.

Karen Fog Olwig har i flere år arbejdet med for-

mer for overherredømme og transformationer i lokalsamfund i Dansk Vestindien. I 1983 har hun specielt forsket i den koloniale situation under slaveriet med fokus på forholdet mellem den hvide og den sorte befolkning, økonomisk, socialt og kulturelt set. Iøvrigt forbereder hun et nyt projekt, der fokuserer på de aktuelle ændringer, som det vestindiske samfund på øen Nevis gennemgår. Sigtet er at udrede kulturelle forhold, der blokerer for en befolkningsgruppes evne til at opfatte sin egen situation i relation til de teknologiske og sociale udviklingsprocesser, der skaber ændringer i befolkningens materielle omgivelser og livskvalitet. I forbindelse med projektet planlægges der feltarbejde på Nevis.

Jonathan Friedman beskæftiger sig med problemer indenfor historisk antropologi på flere forskellige planer. Dels arbejder han på et generelt plan med teoretiske problemstillinger indenfor området: Kriser i samfund og kultur. Dels fortsætter han arbejdet med transformationer i sociale og kulturelle systemer i Oceanien. I 1983 har han især fokuseret på kulturelle ændringer i magtens symbolske konstitution i forskellige samfund i Oceanien. Endelig beskæftiger han sig også med dannelsen af en kulturel identitet på Hawaii, en process der kan iagttages idag. Der forberedes et kort feltarbejde på Hawaii i den forbindelse.

Ilse Kirk Nielsens arbejde i historisk antropologi består i et forsøg på at bruge et antropologisk perspektiv på arkæologisk vidnesbyrd. Hun vil belyse kvinders sociale position i sten- og bronzealderen. Især sigtes på en undersøgelse af kønsforhold i tidligere agerbrugssamfund og eksempler på højkulturer: Ægypten, Sumer, Kreta og hittiterne. Den voksende etnografiske litteratur om kønsforhold i forskellige samfundsformer inddrages som hjælp til fortolkning af de mere begrænsede og anderledes data om tidligere samfund. Iøvrigt fortsætter Ilse Kirk Nielsen bearbejdelsen af det rige arkivmateriale, hun har indsamlet om 'kvindekrigen' i Sydøstnigeria i 1929.

Kulturstudier i globalt perspektiv:

I forbindelse med den store interesse for historisk antropologi, vi har oplevet i de senere år, foregår der en del forskning om vestens opfattelse af 'de andre'. Hvilken slags billede har repræsentanter for den vestlige civilisation givet af 'de vilde' og af anderledes kultur i det hele taget? Hvilke behov har disse forestillinger tilfredsstillet i de vestlige samfund, og hvilke konsekvenser har de haft for de kulturer man beskrev? Interessen for disse spørgsmål blandt Instituttets medarbejdere er afspejlet i 'Vildhedens Historie', et temanummer af tidsskriftet Stofskifte, redigeret af københavnske antropologer.

Michael Harbsmeiers tilgang til problemstillingen er igennem rejsebeskrivelser som mentalitetshistori-

ske kilder. Han beskæftiger sig med komparative analyser af de måder, hvorpå forskellige kulturer og civilisationer gennem bl.a. deres rejseberetninger har afgrænset og defineret sig selv overfor de anderledes samfund og kulturer, som de har været omgivet af. Indenfor rammerne af dette projekt er der i løbet af året blevet udarbejdet en analyse af de sociale kosmologier, som kan siges at ligge til grund for rejseberetninger skrevet i det traditionelle Kina, i den klassiske muslimske litteratur, i Antiken, i europæisk middelalder og i det tidlige moderne Tyskland.

Nini Jensen beskæftiger sig med en undersøgelse af den amerikanske samfundsvidenskabelige forsknings forståelse af Japan i perioden fra slutningen af 1930'erne til begyndelsen af 1970'erne. Indtil omkring 1960 er denne forskning præget af antropologien som hovedfortolker af det japanske samfund. Op til krigens afslutning kommer modsætningen vi/dem tydeligt til udtryk indenfor antropologien, mens man i efterkrigstidsperioden, hvor Japan bliver USA's allierede, ser en interesse i at beskrive Japan i udviklingsmæssige termer. De såkaldte moderniseringsstudier kommer til at dominere i løbet af 1960'erne. Man understreger det japanske samfunds konvergens med de vestlige industrialiserede lande, og andre grene af samfundsvidenskaberne som sociologi og historie kommer til at præge forskningen.

Poul Pedersen arbejder også med den vestlige forståelse af andre kulturer, især af Indien. Han beskæftiger sig med et forholdsvis nyt felt, man kunne kalde for den kolonialantropologiske skabelse af traditionelle samfund. I denne forskning ligger den tese, at selve den antropologiske eller i bredere forstand, koloniale videnskabelige beskrivelse af de fremmede samfund, har bidraget til udformningen af samfundet i dets fremtræden som 'traditionelt'. I øjeblikket arbejdes der med at fremstille den betydelige indflydelse racetænkningen har haft og stadig har på indiske studier.

Henrik Lewis-Guttermann har beskæftiget sig med europæernes opfattelse af Afrika med henblik på publicering af en bog og/eller skrifter angående »Drømmen om Afrika«. Arbejdet består i en første systematisk registrering og analyse af de i København tilgængelige kilder. Ved hjælp af især primært kildestof som fotos, dagbøger, breve og personlige interviews, populære småskrifter og sekundære kilder, skulle der skabes oversigt over materialets omfang og bonitet.

Medicinsk antropologi:

Medicinsk antropologi, et felt der gennemgår en meget kraftig udvikling i disse år, har både teoretiske og praktiske sider. Det drejer sig om forholdet mellem lokale, sociale og kulturelle systemer på den ene hånd, og sygdom og sundhed på den anden.

Peter Aaby har beskæftiget sig med de sociale årsager til børnedødelighed i Guinea-Bissau. Her er børnedødelighed af størrelsesordenen 40-50% for fem års-alderen. Almindeligvis har det været antaget, at under/fejlernæring var en af hovedårsagerne, måske den vigtigste, til den høje dødelighed. Projektets foreløbige konklusion er, at underernæring spiller en mindre rolle. Til gengæld har det vist sig, at 'overcrowding' er en meget vigtig faktor for den ekstremt høje børnedødelighed. Ligeledes har det vist sig, at vaccination mod mæslinger har en meget positiv effekt på børnedødeligheden.

Susan Reynolds Whyte har arbejdet med kulturelle faktorer i opfattelsen og behandlingen af sindslidelse. Projektet udføres i samarbejde med Danida og Verdens Sundhedsorganisationen (WHO), og bygger på materiale indsamlet i to regioner i Tanzania. Gennem to hundrede interviews med almindelige mennesker i landsbyer og byområder har man forsøgt at belyse folks holdninger til forskellige former for sindslidelser og epilepsi. Derudover har man besøgt 170 familier, der havde sindslidende medlemmer, for at finde ud af hvordan de syge personer fungerede i familien og lokalsamfundet, og hvilken slags behandling de havde fået. Den mest almindelige behandling for disse problemer er stadigvæk den, som ydes af 'traditionelle' medicinmænd.

Musiketnologi:

Åke Norborg arbejder videre med sit store projekt om afrikanske musikinstrumenter. I forbindelse med sin planlagte 'Handbook of African Musical Instruments', har han færdiggjort to vigtige afsnit: om de Khoisan-talende folk og om de sydvestlige Bantu folk. Iøvrigt har han færdigskrevet to kataloger over musikinstrumenter i samlinger i Oslo: »African Musical Instruments from Africa South of the Sahara in the State Academy of Music« og »African Musical Instruments from Africa south of the Sahara in the Ethnographical Museum of the University of Oslo«.

Etnografi som højskolefag:

Grethe Kjærgaard Petersen har udført en analyse af etnografiske muligheder som undervisningstilbud i den danske folkehøjskole. Formålet med projektet var at skabe nye job til etnografer.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Asger Christensen (Jordens Folk), Jonathan Friedman (Dialectical Anthropology, Ethnos), Anne Knudsen (Stofskifte, tidsskrift for Antropologi), John Liep (Jordens Folk), Stig Toft Madsen (Sydasiensbulletinen, Emerging Sociology, gæsterektor for Jordens Folk og Folk), Poul Pedersen (Stofskifte,

gæsterektor for Folk), Hanne Veber (Stofskifte), Michael Whyte (Jordens Folk), Susan Reynolds Whyte (Folk).

Gæster og rejser:

Niels Fock er på feltarbejde i Ecuador siden november 1983.

Nini Jensen har været Research Associate ved University of California at Berkley indtil juni 1983.

Finn Kjærby har udført feltarbejde i Tanzania.

Anne Knudsen har udført arkiv- og feltarbejdsundersøgelser på Korsika fra 30.9.-3.12.1983.

Hanne Veber har besøgt flere indianske reservater i British Columbia fra 26.8.-12.10.1983.

Susan Reynolds Whyte har udført en forskningsopgave for Danida og WHO i Tanzania i januar 1983.

Peter Aaby har udført forskning i Guinea-Bissau fra marts til juni 1983.

Medarbejdere ved Institutet har i 1983 deltaget i følgende kongresser og konferencer:

Vingt-sixieme Colloque International d'Etudes Humanistes, Tours, (Michael Harbsmeier).

Center for sammenlignende kulturstudiers konference om »Skrift og samfund«, København, (Michael Harbsmeier, Steven Sampson).

Association of Social Anthropologists meeting in Cambridge (Jonathan Friedman).

L. H. Morgan Society symposium on structural change, Leiden, (Jonathan Friedman).

18. fagkonference i historisk metode, Vestre Slidre, Norge, (Jonathan Friedman).

African Studies Association meeting in Boston (Peter Aaby).

Udviklings- og ulandsseminar, Løjt, (Anne Knudsen, Hanne Veber, Asger Christensen).

XIth International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences, Quebec and Vancouver, (Hanne Veber, Asger Christensen).

4th American Indian Workshop Meeting, Firenze, (Hanne Veber).

Workshop on Primary Health Care, København, (Susan Reynolds Whyte).

8. European Conference on Modern South Asian Studies, Tällberg, Sweden, (Stig Toft Madsen).

12. European Congress of the Rural Sociology Association, Budapest, (Steven Sampson).

Second International Congress of Romanian Studies, Avignon, (Steven Sampson).

35. årlige møde i Association for Asian Studies i Berkeley, California, (Nini Jensen).

Symposium om »1952-1983: The end of the postwar period?«, University of California at Berkeley, (Nini Jensen).

Instituttets medarbejdere har holdt følgende gæsteforelæsninger:

Ager Christensen har holdt foredrag ved udviklings- og ulandsseminar i Løjt, og ved International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences i Quebec.

Jonathan Friedman har holdt foredrag ved University of Adelaide, Australian National University, University of Leiden, og 18. fagkonference i historisk metode i Norge. Han har indledt et symposium ved Association of Social Anthropology Meetings i Cambridge.

Michael Harbsmeier har holdt foredrag i Religionshistorisk Forening, København, ved Colloque International d'Etudes i Tours, og ved et efteruddannelseskursus for religionslærere på Hjørnø.

Anne Knudsen har holdt foredrag ved udviklings- og ulandsseminar i Løjt.

Stig Toft Madsen har holdt foredrag ved 8. European Conference on Modern Asian Studies, Tällberg, Sverige og i Dansk Etnografisk Forening.

Ilse Kirk Nielsen har holdt foredrag i Dansk-nigeriansk Forening i København.

Karen Fog Olwig har holdt foredrag ved Biologi- og Geografi-lærerforeningen i København, Center for Udviklingsforskning, og ved Århus Universitet.

Steven Sampson har holdt foredrag ved Universitetet i Oslo, ved Arbejdspsykologisk Institut i Oslo, ved Sydjysk Universitetscenter i Esbjerg, ved 12. European Congress of Rural Sociology i Budapest, ved second International Congress of Romanian studies i Avignon, og ved Temadag om Skrift og Samfund, Københavns Universitet.

Hanne Veber har holdt foredrag ved Løjt-Seminar og ved International Congress of Anthropological and Ethnological Sciences i Quebec.

Susan Reynolds Whyte har holdt foredrag ved Universitetet i Oslo, Lunds Universitet, Dansk Psykiatrisk Selskabs 75. jubilæumsmøde i København, Danidas Kursuscenter i Hornbæk, og Religionshistorisk forening i København.

Peter Aaby har holdt foredrag ved African Studies Association Meetings i Boston og ved Center of Disease Control i Atlanta.

Poul Pedersen har holdt foredrag om UNESCO's skoleprojekt på Skarrildhus, Skarrild.

Publikationer:

Aaby, P., Bukh, J., Lisse, I.M.: Measles mortality, state of nutrition, and family structure. A community study from Guinea-Bissau. *Journal of Infectious Diseases* vol 147, s. 693-701, Chicago 1983.

-, Bukh, J., Lisse, I.M.: Spacing crowding, and child mortality in Guinea-Bissau. *Lancet* vol. 2, s.

161, London 1983.

-, Bukh, J., Lisse, I.M.: Les hommes sont-ils plus faibles ou leurs soeurs parlent-elle trop? Essai sur la transmission des maladies infectieuses. *Anthropologie et Societe* vol. 7, no. 2, s. 47-59, Quebec 1983.

-, Bukh, J., Lisse, I.M.: High case fatality rate in twins with measles. *Lancet* vol 2, s. 690, London 1983.

Friedman, J.: "Civilizational cycles and the history of primitivism". *Social Analysis* 14, s. 31-52, Adelaide, Australia 1983.

-: "Retorts and Inveective". *Antropologiska Studier* 35-36, s. 65-71, Stockholm 1983.

Harbsmeier, M.: Rejsebeskrivelser og mentalitetshistorie. *Humaniora* 5, 1981-82, s. 60-64, København 1983.

-: The savage and the child - A review article. *Ethnos* Vol. 48, nr. I-II, s. 91-103, Stockholm 1983.

Kjærby, F.: Problems and Contradictions in the Development of Ox-Cultivation in Tanzania. Uppsala, Sverige 1983, 160 s.

Liep, J.: "This civilising influence". The colonial transformation of Rossel Island society. *Journal of Pacific History* vol. 18, no. 2, s. 113-31, Australian National University, Canberra 1983.

-: A note on shells and Kula valuables. *The Kula. A bibliography.*, Martha Macintyre, s. 85-86, Cambridge, U.K. 1983.

-: Ranked exchange in Yela (Rossel Island). *The Kula. New perspectives on Massim exchange.*, Leach, Jerry W. & Edmund Leach, s. 503-25, Cambridge, U.K. 1983.

-, Whyte, M.: Madens antropologi. *Jordens Folk* 18. årg., nr. 4, s. 147-56, København 1983.

Madsen, S.T.: Litteraturliste: udpluk af litteraturen om Indien siden 1980 (og) kilder til nyere litteratur om Indien og Pakistan. *Jordens Folk* 18 Årgang nr 2, s. 95, København 1983.

-: Salman Rushdie midnatsbørn centrum 1982 (anmeldelse). *Jordens Folk* 18 Årgang nr 2, s. 94, København 1983.

-: Mellan Nehru och Gandhi. *Sydasiens Bulletin* 7 årgang nr. 3, s. 21-22, Lund 1983.

-: Och Madam kom. *Sydasiens Bulletin* 7 årgang nr. 3, s. 23, Lund 1983.

-: En by polariseres. *Jordens Folk* 18. årgang nr. 2, s. 88-94, København 1983.

Nielsen, I.K.: Da der var kvinder til - eller var der Myten om matriakatet. *Stofskifte. Tidsskrift for Antropologi* 6. årg., Nr. 9, s. 61-78, København 1983.

Olwig, K.F.: En nations fødsel og dødsdøds kamp. *dagbladet Politiken*, kronik onsdag den 28. september 1983, s. 5-6, København 1983.

-, Olwig, K.: Naturformidling: Det amerikanske

- forbillede. *Geografisk Magasin/Kulturgeografi* 133, Århus 1983.
- : Sorte danskere. *Skalk* 3, 1983, s. 18–27, Højbjerg 1983.
- Sampson, S.: Radio Free Europe—more than just another radio station (på dansk i *Information* 22 april 1983). *Bulletin for Øststatsstudier i Norden* 1, 1983, s. 11–17, Uppsala 1983.
- : Radio Free Europe—et barn af den kolde krig og østeuropæiske indenrigspolitik (kronik) (på engelsk i *Bulletin for Øststatsstudier i Norden*, nr 1 1983). *Avis: Dagladet Information* 22 April 1983, s. 6, København 1983.
- : Rich families and poor collectives: an anthropological approach to Romania's "second economy". *Bidrag til Øststatsforskning* bd.11 nr. 1, s. 44–77, Uppsala 1983.
- , Nørgaard, O.: Socialistiske "Boom-Towns". Sibirske Perspektiver: Artikler om det modern Sibirien, red. af Jens-Jørgen Jensen og Marta-Lisa Magnusson t-Vest Unstituttet, s. 64–73, Esbjerg 1983.
- : The culture of the planners: some guidelines for the anthropological study of the planning process. Hvad kan vi lære af andre kulturer? antropologiens praktiske, teoretiske og kulturelle anvendelse i Norden i dag og morgen. *Papers fra d.10 Nordiske Etnografmøde*, red.Niels Fock, s. 297–309, København 1983.
- : Capitalist penetration into the Romanian periphery: the work of Professor Henri H. Stahl. *Etudes et Documents Balkaniques et Mediterraneens* 6, s. 69–80, Paris, laboratorie d Antropologie sociale 1983.
- : The Planners and the Peasants: An Anthropological Study of a Romanian New Town. Esbjerg 1983, 96 s.
- : Anmeldelser af "Det glemte folk" af Thomas Højrup og "En livsform på tvangsauktion" af Palle Ove Christiansen. *Jordens Folk* 18 årg. nr. 3, s. 141–42, København, Dansk Etnografisk Forening 1983.
- Veber, H.: *Potlatch: Ærens Forfatning*. *Jordens Folk* 18. årg. nr. 3, s. 122–32, København 1983.
- Whyte, M.A., Liep, J.: *Madens Antropologi*. *Jordens Folk* 4, s. 147–56, København 1983.
- : Clan versus lineage: Notes on the semantics of solidarity and conflict among the Ugandan Nyole. *Folk* Vol. 25, s. 129–45, København 1983.
- Whyte, S.R.: "Traditional healers" and state healers: The domestication of the savage curer. Hvad kan vi lære af andre kulturer? (*Bidrag til det 10. Nordiske Etnografmøde*), Institut for Etnologi, Kbh.s Universitet, s. 474–500, København 1983.
- : Men, women and misfortune in Bunyole. *Women's Religious Experience*, Pat Holden (ed.), s. 175–92, London 1983.
- : Kvinder er mere modtagelige for ånder. *Kulu* bladet. 15–16, s. 16–20, København 1983.
- : Anthropological notes on work and gender. *Kvinder i middelalderen: Symposieforedrag*, Københavns Universitet, 1982., *Den Danske Historiske Forening*(red.), s. 23–39, København 1983.

Jonathan Friedman

2: Institut for Kultursociologi

Historie:

Studiefaget kultursociologi og Institut for Kultursociologi er forholdsvis nyetablerede. En lærestol, et professorat i kultursociologi blev således oprettet og besat i 1964. Den første studieordning for magisterkonferens i kultursociologi blev udarbejdet og vedtaget i 1965 og et selvstændigt Institut for Kultursociologi blev oprettet i 1967, med lokaler i Rosenborggade 15. Fra efteråret 1971 til udgangen af 1977 havde instituttet til huse i Nørre Voldgade 80. Siden 1.1.1978 har adressen været Rosenborggade 17.

Stab:

Professorer: 2 (under besættelse). Lektorer: Charlotte Bloch, Leif Christensen, Søren Damkjær, Lis Højgård, Allan Madsen, Ida Nicolaisen, Jonathan M. Schwartz og Finn Valentin. Seniorstipendiater: Susanne Thorbeck (fratrådt 1.11.83), Thorkil Ørum (tiltrådt 1.11.83). Kandidatstipendiater: Helle Schjerup Hansen, Axel Lunddahl (fratrådt 1.11.83), Flemming Røgilds (tiltrådt 1.12.83), Elsebeth Tarp og Peter Wad. Forskningsstipendiater: Jesper Due, Birthe Bech Jørgensen og Jørgen Steen Madsen. Eksterne lektorer: 4. Adjunktvikarer: 2. Undervisningsassistenter: 8. Teknisk-administrativt personale: heltidsbeskæftigede: 4. 20 timer ugl.: 1.

Forskningsvirksomhed:

Kultursociologien er en videnskab, der forsøger at give et samlet billede af mennesket, samfundet og kulturen. Karakteristisk for den kultursociologiske analyse af samfundsmæssige problemstillinger er derfor en tværvidenskabelig fremgangsmåde, der indeholder anvendelsen af både en historisk og en komparativ metode. De sociale fænomener undersøges i deres udvikling og der foretages sammenligninger af de samme sociale fænomener i forskellige former for samfund, herunder ikke mindst i industrialiserede samfund i forhold til ikke-industrialiserede

samfund, der repræsenterer forskellige grader af og former for industrialisering (den såkaldte 3. verden).

Kultursociologi er som videnskaben om mennesket, samfundet og kulturen baseret i fagene socialpsykologi, sociologi og socialantropologi, men i den konkrete analyse tages ikke udgangspunkt i det enkelte fag. Her søges elementer fra de forskellige fag integreret. Kultursociologien karakteriseres netop ved bestræbelserne på at overskride de traditionelle samfundsvidenskabelige og humanistiske disciplinopdelinger.

Kultursociologi er som universitetsfag ungt – det er kun 17 år siden instituttet blev oprettet. Men alligevel er der gennem den tværvideenskabelige forskning ved at udvikle sig en original kultursociologisk analysemåde. Den tager udgangspunkt i den klassiske sociologiske tese, at menneskelige samfund præges af konflikter mellem de sociale grupper og lag – derfor er en væsentlig del af den kultursociologiske forskning inden for udviklings- eller forandringsstudier. Men samtidig fastholdes samfundenes enhed trods konflikterne. De forskellige grupper og lag kan have deres særlige sociale og kulturelle kendetegn, men der findes også for samfundet som helhed fælles sociale værdier og normer, regler for adfærd i det givne system. Hvad der skal være indholdet i de fælles værdier og normer afgøres netop gennem konfliktfyldte sociale relationer mellem samfundets grupper og lag. Disse kulturelle processer, der sikrer samfundets reproduktion, dvs. dets fortsatte eksistens, er et af kultursociologiens væsentligste forskningsområder.

Kultursociologiens samlede forskningsområde er som det vil fremgå særdeles bredt, og det, der giver det kultursociologiske præg, er mere fremgangsmåden i analysen end de emner, der undersøges. Kultursociologien udelukker ikke nogen samfundsvidenskabelige metoder, men lægger hovedvægten på anvendelsen af kvalitative metoder som deltagerobservation og historisk-dokumentariske analyser ofte kombineret med langvarige person- eller gruppeinterviews. Kultursociologien karakteriseres også ved, at det både er de omfattende samfundsmæssige institutioner (makroniveau) og de små sociale grupper, de enkelte mennesker indgår i deres dagligdag (mikroniveau), der gøres til genstand for analyse.

Videnskabsteoretiske overvejelser, teoridiskussion og teoriudvikling er centralt for kultursociologien, men især i de senere år er dette i stigende grad blevet kombineret med konkrete undersøgelser af dele af virkeligheden. Herigennem er den teoretiske analyse blevet beriget, men de empiriske forskningsresultater har også fået en ekstra værdi på grund af inddragelsen af de teoretiske overvejelser. Forskningen ved instituttet er i øjeblikket koncentreret omkring en række emnekredse, hvor den kultursociologiske fremgangsmåde synes at være frugtbar.

Arbejdets organisation, arbejdsmarkedsforhold og fagbevægelse:

Offentligt ansatte strejker. Offentligt ansatte laver protestdemonstrationer. I løbet af få år er der tilsyneladende sket en udvikling af organisationerne på det offentlige arbejdsmarked med anvendelse af kollektive aktionsformer, dvs. en organisationsudvikling svarende til den arbejderklassen organiseret i LO-forbund var igennem i årtierne op til århundredeskiftet – men alligevel uden sammenligning, fordi det er et helt nyt område. I en undersøgelse søges det beskrevet og forklaret, hvad det er, der er sket på det offentlige arbejdsmarked. Undersøgelsen beskæftiger sig både med de samfundsmæssige processer og med organisations- og aftalestrukturen set i forhold hertil. Det er en afgørende tese, at der med eksplosionen i antallet af offentligt ansatte, statens tiltagende betydning og den organisationsmæssige udvikling er opstået en situation, der kun lader sig forklare ved en teoretisk nyudvikling mht. sammenhængen mellem klasser, organisationer og stat.

Der arbejdes under denne emnekreds desuden med en analyse af tekstil- og beklædningsindustriens udvikling i en lokalsamfundsmæssig sammenhæng, og i den forbindelse er der blevet indsamlet et erindringsmateriale, som nu står for at skulle bearbejdes nærmere. Indsamlingen har fundet sted i samarbejde med Herning Museum.

Et projekt om fagbevægelsens aktuelle situation i udvalgte asiatiske lande er under færdiggørelse, og endelig arbejdes der med et projekt omkring forholdet mellem teknologi og samfund. (Jesper Due, Allan Madsen, Jørgen Steen Madsen og Peter Wad).

Statens rolle:

Med udgangspunkt i diskussionen af, hvilke former for statslige indgreb og reguleringer, der er egnet til at fremme industriel udvikling, arbejdes der med en analyse af forholdet mellem de faktiske reulgeringsforsøgs tilsligtede og opnåede virkninger. (Finn Valentin).

Desuden arbejdes der med en analyse af udviklingen i den statslige regulering af arbejdsmarkedet, herunder arbejdsmarkedsorganisationernes forbindelse til statsapparaterne og statens tiltagende betydning som arbejdsgiverpart. (Jesper Due, Jørgen Steen Madsen).

Overgangssamfund og sociale og kulturelle forhold i den 3. verden:

Der arbejdes både med en teoretisk analyse af den reale socialisme og overgangssamfundsproblematikken og med konkrete studier af Kina og Sovjets socialstruktur og historie. I den sammenhæng er fore-

taget en undersøgelse af den marxistiske teoretiske debat om Sovjetunionens og andre socialistiske landes karakter. Dette arbejde har resulteret i en bog med titlen »Den reale socialismes anatomi«. Den udkommer i februar 1984. Projektet skal følges op med en undersøgelse af aktuelle tendenser i Sovjetunionen og Polen, især en undersøgelse af den polske parti-stats systemkrise i 1970'erne og 80'erne.

De seneste år har udviklingsbegrebet været genstand for meget heftige og vidtrækkende teoretiske og politiske diskussioner. Et centralt element i denne diskussion har været kritikken af de hidtidige udviklingsstrategier. Kan det overhovedet lade sig gøre at sætte en udvikling igang, specielt i de fattigste udviklingslande, der har aller mest behov for det? Dette spørgsmål er blevet rejst, og kritikken er blevet formuleret over en meget bred front. Der er på mange forskellige politiske og teoretiske niveauer og af vidt forskellige grupperinger og instanser formuleret en kritik af de hidtidige udviklingsstrategiers manglende gennemslagskraft.

Kravet om alternative udviklingsstrategier, der tager udgangspunkt i lokale behov, evner til folkelig demokratisk organisering om udviklingen og i egne ressourcer og sociale og kulturelle særtræk, er blevet rejst. Hele denne problemstilling tages op i et forskningsprojekt med det formål at videreudvikle og forfine det teoretiske og metodiske apparat i forbindelse med udviklingsstrategier, der bygger på folkelig deltagelse i udviklingsprocessen. I forbindelse hermed skal en folkelig social bevægelses betydning for en alternativ udviklingsstrategi i Øvre Volta undersøges og vurderes.

Et omfattende og mangeårigt arbejde med en socialantropologisk studie på Borneo er fortsat. Det er meningen, at dette arbejde samtidig skal blive et bidrag til samfundsvidenskabelig teori om social ulighed opståen.

På baggrund af længerevarende studieophold i Kina 1982-83 er udformet et forskningsprojekt, »Yantaiprojektet«, der skal undersøge udviklingsmulighederne for kystfiskeri ved Yantai, Shandong, Kina. Projektet har tre formål: 1. At tilvejebringe et samfundsvidenskabeligt grundlag for fremsættelse af eventuelle udviklingsprojekter. 2. At udbrede kendskabet til det lokale kystfiskeris problemer i Yantai ved at producere en lysbilledserie fra Yantai. 3. At bidrage til den samfundsvidenskabelige teori- og metodeudvikling i forbindelse med studier af 3. verdens kystfiskeri generelt og Kina specielt.

Et andet forskningsprojekt beskæftiger sig med analyser af kulturelle og sociale bevægelser i 3. og 4. verden, med modstandsformer og potentialer i alternative organisationsformer som indgangsvinkel. Det er ikke mindst kvindernes placering, der inddrages i undersøgelsen af konkrete bevægelser i Mexico og Nicaragua.

De sociale bevægelser kan generelt beskrives som fælles behov for ændringer eller omdannelse af strukturer. De medfører en kollektiv mobilisering af folk og deres ressourcer. De kulturelle bevægelser er en del af disse, men henviser specielt til bevægelser, hvor folk aktiviserer kulturelementer i deres hverdag i kampen for overlevelse, som mennesker, som klasse eller som etnisk gruppe. De politiske manifestationer er ofte symbolske udtryk, hvor musik, teater og religion betyder meget.

Vanskelighederne ved at forstå indholdet og budskabet i de nyere sociale og kulturelle bevægelser hænger sammen med, at vores analytiske begreber er udviklet på baggrund af den vestlige civilisationshistorie, hvor de sociale bevægelser står i et andet forhold til klasseorganisationer end det er tilfældet i den 3. verden. (Søren Damkjær, Axel Lunddahl, Ida Nicolaisen, Elsebeth Tarp og Thorkil Ørum).

Planlægning, bysociologi og hverdagsliv:

Under dette tema arbejdes der med projekter, som søger at belyse planlægningens funktion på såvel lokalt som regionalt niveau. Der er endvidere foretaget en studie af forholdet mellem danskere og indvandrere i et afgrænset forstadsboligområde. Kultursociologen gik her ind som aktionsforsker og konsulent i et byforbedringsprojekt i Albertslund Nord, sommeren 1983.

Desuden arbejdes der med en undersøgelse af ungdomsarbejdsløsheden blandt ufaglærte, unge kvinder i et forstadsboligområde. Dette projekts formål er teoretisk at undersøge ungdomsarbejdsløshedens effekter på de kulturelle og ideologiske elementer i genskabelsen af den sociale arv og den kvindelige sociale identitet. Empirisk er det formålet at afdekke kønsmæssige og lagspecifikke forskelle i den måde arbejdsløsheden påvirker unge kvinders livssituation på, og omvendt, i den måde hvorpå hverdagslivet i boligområdet påvirker arbejdsløshedens omfang og varighed.

Den empiriske undersøgelse foretages i tre boligområder, der bebos af forskellige socialgrupper: et lejeboligområde i Albertslund, et tilsvarende boligområde i Nykøbing Falster og et ejerboligområde i Albertslund. Der er udsendt spørgeskemaer til 614 16-24 årige kvinder og mænd fordelt med ca. 200 i hvert boligområde. De arbejdsløse og enkelte tidligere arbejdsløse kvinder, 58 personer, er blevet opsøgt og interviewet en gang og interviewes pt. igen. Der er udarbejdet en artikel, »Kvindelig arbejdsløshed og ensomhed«, til et fællesnordisk kvindeprojekt, finansieret af Nordisk Ministerråd, og en bog med titlen »Forstadsliv, pigekulturer og unge ufaglærte kvinders arbejdsløshed«. Den udkommer i 1984.

Emnet for et andet projekt er de nyere sociale bevægelser (græsrodsinitiativer), der ses som sociale

og politiske grupperingers påvirkning af samfundsudviklingen, og blandt de forskellige former for initiativer er projektet afgrænset til en undersøgelse af de bymæssige sociale bevægelser. De bymæssige sociale bevægelser ses som »svar« på en række samfundsmæssige problemer knyttet til byerne og deres udvikling.

Intentionen i projektet er en undersøgelse af de bymæssige bevægelses historiske eksistensbetingelser, dvs. betingelserne for deres opståen og krav samt perspektiverne for denne type af socialt og politisk initiativ. Bevægelserne forstås i overensstemmelse med de nyere bysociologer som et nyt fænomen, en reaktion på storbyens krise og ses på forskellig måde som en markant faktor i det politiske system og dermed i udviklingen af byerne. I forlængelse heraf skal de sociale bevægelser diskuteres som modkulturer. Er der tale om bestemte kulturelle træk, der karakteriserer de sociale bevægelser? Det skal her undersøges om kulturteoriene kan udvide debatten omkring perspektiverne for de sociale bevægelser. (Birthe Bech Jørgensen, Helle Schjerup Hansen, Jonathan Schwartz).

Kvindeproblematik:

Udover nogle af de allerede omtalte projekter, hvor spørgsmål om kvinders forhold spiller en central rolle, er der en række forskningsprojekter igang med kvindeproblematik som emne.

Et projekt retter sig mod analyse af kvalitative træk ved kvinders virkelighedsopfattelser og udtryksmåder. Dette er udmøntet i en kvalitativ interviewundersøgelse af ufaglærte arbejdsløse kvinder. Kvinder i 20'erne, 30'erne og 40'erne er blevet interviewet første gang i foråret 1982 og anden gang i efteråret 1983. Formålet med undersøgelsen er at indkredse, hvordan kvinderne subjektivt forholder sig til deres livssituation, indkredse sammenhængen mellem disse forholdene og oplevede handle- og fremtidsmuligheder samt endelig at sammenholde disse forhold med den livsfase, som kvinderne befinder sig i. Som et led i det teoretiske baggrundsarbejde er udarbejdet to artikler omhandlede kvinders virkelighedsopfattelse.

Et andet projekt inden for denne emnekreds har taget udgangspunkt i en undersøgelse af husstandsstruktur og familieformer på Nørrebro omkring århundredskiftet. På denne baggrund arbejdes der teoretisk med kvindehistoriske analyser af arbejderfamiliens og kønsarbejdsdelingens etablering og konkret med de livsvilkår familiedannelsen skaber for kvinderne og den kvindepolitiske kamp.

Sammenhængen mellem familieformer og kvindernes levevilkår og kamp er også temaet i en analyse af højredrejningen og kvindebevægelsen i USA i dag. Her har højrekræfterne været i stand til at bru-

ge rehabilitering af kernefamilien og angreb på kvinders tilkæmpede rettigheder, gennem anti-feministiske-, anti-seksualitets- og anti-abortkampagner, som et vellykket mobiliseringsgrundlag for traditionel højrepolitik. (Charlotte Bloch og Lis Højgård).

Minoriteter, herunder fremmedarbejders sociale og kulturelle forhold:

Under dette tema arbejdes der bl.a. med dansk indvandrerproblematik og »indvandreroffentlighed«, ligesom der arbejdes med en studie af indvandrerarbejdernes organisering og situation i oprindelseslandet. I denne sammenhæng er en bog ved at blive færdiggjort. Den får titlen »Reluctant Hosts: Guest Workers and Danish Society, 1968-83«. Bogen vil bl.a. indeholde et historisk blik over Danmark som værtssamfund. Desuden er nogle artikler om emnet under udgivelse. (Jonathan Schwartz).

KULTDAT-uddannelsen:

Instituttet har i 1983 været engageret i et udredningsarbejde vedrørende oprettelsen af en eventuel ny kandidatuddannelse i informatik og samfundsanalyse. Arbejdet er foregået i et udvalg bestående af to faste lærere samt repræsentanter for de studerende og TAP-personalet.

I forbindelse med udredningsarbejdet har der været foretaget et par kortere studierejser til Norge og England. De foreløbige resultater af analysearbejdet er rapporteret til DVU. (Allan Madsen og Finn Valentin).

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Lis Højgård er medlem af redaktionen for tidsskriftet »Kontext«.

Jonathan Schwartz er medlem af redaktionskomiteen for »Scandinavian Journal of Development Alternatives«.

Elsebeth Tarp er redaktionsmedlem af »IBERO AMERICANA, Nordic Journal of Latin America Studies« og har desuden redigeret »Den nye Verden« nr. 4 1983, Center for Udviklingsforskning.

Gæster og rejser:

Axel Lunddahl har fra september 1982 og til 1. juli 1983 været på studieophold i Kina med sprogstudier ved Beijing Languages Institute og studierejser rundt i Kina.

Ida Nicolaisen har været på feltarbejde i Indonesien for at studere Punan Bah-folket på Borneo. Elsebeth Tarp har været på studierejse i Canada og Mexico, bl.a. med opfølgning af tidligere feltarbejde som formål.

Gæsteforelæsninger:

Charlotte Bloch har forelæst på en konference om kvindevidenskab under Nordisk Forum for kvindeforskning.

Jesper Due har holdt gæsteforelæsninger om arbejdsmarkedsforhold, klasse- og statsteori ved arrangementer afholdt af Dansk Psykologforening, Hospitalslaboranterne, DJØF, KTAS-funktionærerne, Dansk Telesamvirke, Dansk Sygeplejeråd, Danmarks Lærerforening, Socialpædagogernes Landsforening, Pædagogisk Kartel og SiD. Desuden har han på Danmarks Lærershøjskole holdt to forelæsninger om sociologi og arbejdsmarkedsteori samt på Journalisthøjskolens efteruddannelse en forelæsning om organisationer og konflikter på det danske arbejdsmarked.

Helle Schjerup Hansen har holdt gæsteforelæsning på Nordisk sommer Universitets Sommersession i Lövanger, Sverige, under emnekredsen »historiefilosofi«. Hun har endvidere forelæst om »Storbyaspekter – empirisk kulturforskning« på den 24. tyske kongres i folkekvindevidenskab i Berlin.

Birthe Bech Jørgensen har gæsteforelæst om unge arbejdsløse kvinders hverdagsliv på to konferencer afholdt af Boligselskabernes Landsforening. Hun har holdt to forelæsninger på Kunstakademiets Arkitekteskole om segregationer og byforbedring. På Institut for Europæisk Folkelivsforskning har hun forelæst om social nedtur og kvindearbejdsløshed i et boligområde i Albertslund. Hun har holdt en gæsteforelæsning om byforbedring på konferencer afholdt af Statens Byggeforskningsinstitut og boligselskaberne i Albertslund. På en fattigdomshøring i Albertslund har hun talt om kvindelige fattigdomsgrupper, og endelig har Birthe Bech Jørgensen på en konference om ungdomskultur arrangeret af LDK holdt forelæsning om hverdagskultur og pigenkulturer.

Jørgen Steen Madsen har holdt gæsteforelæsninger om arbejdsmarkedsforhold samt om klasse- og statsteori på arrangementer afholdt af Danmarks Lærerforening, Dansk Sygeplejeråd og Pædagogisk Kartel.

Jonathan Schwartz har holdt en gæsteforelæsning om magtstrukturen og indvandrerne boligforhold på Institut for Europæisk Folkelivsforskning samt en forelæsning: »The Long Duration of Labor Migration: the Prespa Lake Region of Macedonia and the Institution of Pecalba«, på det årlige møde i »Society for Applied Anthropology«, San Diego, Californien.

Elsebeth Tarp har holdt en gæsteforelæsning om Nicaragua på Løjt-seminaret samt en forelæsning om kultur og kvinder på Institut for Etnologi og Antropologi. På »XIth International Congress of Anthropologists and Ethnologists« i Quebec og Vancouver, Canada, forelæste hun om Nicaragua.

Finn Valentin har gæsteforelæst om samfundsindformation og de politisk resourcesvage grupper på Danmarks Biblioteksskole.

Thorkil Ørum har forelæst om »The State of Theory in Rural Development« ved et symposium om dette emne på »Instituto Gulbenkian de Ciencia«, Lissabon, Portugal.

Publikationer:

Bech J.B.: Byforbedring i et nyere etageboligområde. Albertslund Nord – en forundersøgelse. Byforbedring i et nyere etageboligområde. Albertslund Nord – forundersøgelse., Tegnestuen Domus i samarbejde med Erik Agger, Birte Bech Jørgensen, Tarja Cronberg, s. 92, Hørsholm 1983.

Bloch, C.: Uddannelse, sprog og køn. Forum for Kvindeforskning 4, s. 5–11, København 1983.

–: Sjælens fordel-kroppens ulempe. Kjerringråd 3–4, s. 81–86, Oslo 1983.

Due, J., Madsen, J.S.: Slip sociologien løs. En invitation til 80'ernes sociologi. København 1983, 212 s.

–, Madsen, J.S.: Staten, klassekampen og de sociale bevægelser – En præsentation af Alain Touraines handlingssociologi og sociologiske interventionsmetode. Institutpublikation 1983, 114 s.

–, Madsen, J.S.: FTF-analyse. – En spørgeskemaundersøgelse af FTFs Kampagne i efteråret 1983. Institutpublikation 1983, 16 s.

Højgaard, L.: Arbejderfamilien. En diskussion af nogle kvindeteoretiske bidrag. Institutpublikation 1983, 16 s.

–: Livsvilkår og Familieformer. Om arbejderkvinder på Nørrebro 1885–1901. 1800-Tallet, Kulturhistorisk Magasin nr.2 1983, Arbejderkvinders livsforhold, s. 10, Strandbergs forlag, Birkerød 1983.

–: Højredrejning og kvindebevægelse i USA. Kontext 45, s. 15, Politisk Revy, København 1983.

Nielsen, K.A., Koeller, S.: Behov og Socialisme. Nordisk Forum no 38, s. 48–58, Viborg 1983.

Schwartz, J.M.: "Narcissism: Late Capitalism's Life Style?". The Dolphin nr. 6, 1982, s. 10, English Department, Aarhus university 1982.

–: "The Long Duration of Labor Migration: Pecalba in the Prespa Lake district of Macedonia". Institutpublikation 1983, 21 s.

–: Racisme eller Kultursammenstød? Unge Pædagoger Maj 1983, s. 6, København 1983.

Tarp, E.: Socialism in Nicaragua: Planned collectives or collective consciousness. Stofskifte 10 / 1984, s. 30, Kbh. 1983.

–: Kvindekamp og kulturkamp i Mexico. Den Ny Verden 4 1983, s. 22, København 1983.

–: Kvinder og økologiske bevægelser: Chipko bevægelsen i Nordindien. Institutpublikation 1983, 20 s.

Valentin, F.: *Industrial Policies—Industrial Performance*. Institutpublikation 1983, 32 s.

– : *Det industristyringsproblemet*. Institutpublikation 1983, 40 s.

Ørum, T.: *Bønderne i bjergbyen venter stadig på brød og arbejde*. *Forskningen & Samfundet* 3, 9. Årgang, april/maj 1983, s. 12–15, København 1983.

– : *Pane e Lavoro – Melissa is still waiting*. *Emerging Development Patterns: European Contributions.*, Dobozi, I. & Mandi, P. (Ed.), s. 361–81, Budapest 1983.

Finn Valentin

3: Sociologisk Institut

Historie:

Sociologisk Institut blev oprettet i 1950 som en afdeling under det daværende Økonomisk-Statistiske Laboratorium; men med eget lokale i det nuværende Metro-annex i Fiolstræde 4.

I 1955 blev Institutet selvstændigt med det nuværende navn og fremdeles beliggende i Metro-annexet; men med større lokalekapacitet end oprindelig. Lokalerne blev udvidet, da projekt Metropolit gik i gang i løbet af 1964/65; men kun kortvarigt med midlertidige lokaler i Kannikestræde og i en lejlighed i en ejendom højere oppe i Fiolstræde, indtil man gradvis indrettede sig i Rosenborggade 15, hvor man holdt til, indtil man i 1973 flyttede ind i de nuværende omgivelser i Linnésgade 22.

Stab:

Professor: Kaare Svalastoga. Lektorer: Anders Bose-rup, Tom Broch, Göran Djurfeldt, Mogens Holm, Erik Høgh, Erik Manniche, Kurt Aagaard Nielsen, Gunnar Olofsson, Birgitte Simonsen, Preben Wolf. Seniorstipendiat: John Mortensen. Kandidatstipendiat: Yvonne Due Billing, Mogens Hansen (tiltrådt 1/9-83), Bodil Holt (fratrådt 1/7-83), Helge Hvid (fratrådt 1/3-83), Per Harboegaard Jensen (tiltrådt 1/2-83), Rita Jensen (fratrådt 31/10-83), Fritz v. Nordheim Nielsen.

Eksterne lektorer: 8. Undervisningsassistenter: 4. Teknisk-administrativt personale: 3 heltidsansatte (heraf 1 opnormeret fra deltid 1/3-83), 5 deltidsansatte (heraf 2 fratrådt 1/4-83 hhv. 15 t/ugl. + 20 t/ugl.).

Lokaler:

Institutet har i 1983 midlertidigt fået overdraget en ledigbleven lejlighed på 5. sal i Linnésgade 22. Lej-

ligheden benyttes foreløbig til kontorlokaler for langtidslidende AC'er.

Afholdte arrangementer:

Den 10. og 11. maj 1983 afholdtes debatdage. Emne: Institutets fremtid.

Bifagsseminar afholdtes den 9. og 10. november 1983. Emne: Uddannelsespolitik/bifag.

3-dages seminar afholdt i marts 1983 i arbejdsso-ciologi.

Emne: Den teknologiske udviklings sociale og politiske konsekvenser i 80'erne. Deltagelse fra andre højere læreanstalter (Århus, RUC, DTH), offentlige institutioner og fagforeninger.

Forskningsmæssigt samarbejde:

Sociologisk Institut har i 1983 – gennem lektor Gunnar Olofsson – haft samarbejde med Sociologiska institutionen i Lund. Samarbejdet drejer sig om projektet: »Omstruktureringen af den svenska tjänstemannakåren – fackligt-politiska konsekvenser«, som finansieres af Humanistisk-Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet i Stockholm.

Alment Institutets virksomhed:

I 1983 blev den bestående magisterordning for Sociologi afsluttet på nær 10 studerende, som har fået DVU's dispensation til et forlænget studium. - Hele 37 magistergrader blev konfereret i dette år, noget som har krævet et intenst vejledningsarbejde fra mange læreres side. Disse lærerkræfter kan nu sættes ind på at give den nye kandidatordning det bedste mulige indhold. Året 1983 er således skelsættende i instituttets og studiets historie.

På forskningssiden kan i særdeleshed følgende forhold fremhæves:

1. Projektet »Arbejderbevægelse og velfærdsstat« spiller fortsat en fremtrædende rolle i instituttets forskningsprofil. En af instituttets lektorer fungerer som forskningsleder, 3 magistre er ansat på deltid-basis, og yderligere arbejder 2 kand. stip. i tilknytning til projektet. (Se under emneområdet: »Statslige Politikker ...«.)

2. Kvindeforskningen sætter (uden at være centralt organiseret) i stigende grad sit præg på instituttet og indebærer en væsentlig metodologisk og emnemæssig fornyelse af instituttets faglige profil.

1. Sociologiens historie og sociologiens grundlagsproblemer og metode:

Som en følge af den interne faglige diskussion har der siden begyndelsen af 70'erne været en konstant interesse (med varierende observans) for fagets

grundlagsproblemer. De nedennævnte projekter må ses som en fortsættelse af dette teori-afklaringsarbejde.

Historisk materialisme:

En analyse af den historiske materialismes teoretiske struktur og grundbegreber. Der foreligger endnu kun spredte arbejdsrapporter. (Sammen med Thomas Højrup, Institut for Europæisk Ethnologi.) (Anders Boserup).

Organisation og kommunikation:

Et mangeårigt arbejde med at udvikle grundridset af et samfundsvidenskabeligt forningsbegreb parallelt med og i teoretisk- metodologisk kontrast til adfærdsbegrebet er afsluttet i og med det i publikationslisten anførte arbejdsrapport. Forningsbegrebet betragtes her som på varierende måder implicit (latent) konstitueret i fænomenologi, strukturalisme og dialektisk materialisme, sat over for empiricismens adfærdsbegreb.

Dog genstår en forgrening af denne problematik, nemlig en nærmere bestemmelse af såvel de systematiske som de interaktive forhold mellem kommunikations- og organisationsfænomenerne, hvor betydning, værdi og magt fremtræder som væsentlige typer af kulturel formning.

Et væsentligt formål med disse studier er en reformulering af kommunikationsteoretiske problemstillinger, som muliggør en direkte kobling mellem sociologiske og semiologiske teorielementer. (Tom Broch).

Sociologi og socialisation:

I 1982 afsluttedes et projekt med ovennævnte tema. De i dette projekt indvundne resultater omkring, hvad der bliver betegnet som socialisationspolitikens historie, har der været behov for at følge op – dels diskuterende/konfronterende i forhold til J. Habermas' modernitetsbegreb i »Theorie des kommunikativen Handelns«, dels i forhold til det behovs- og civilisationsbegreb, som H. J. Schanz udvikler i »Træk af behovsproblematikkens idehistorie«. Igen gennem disse opfølgninger forsøges indvundet mere brede åbninger af især socialisationspolitikens moderne historie med henblik på en begribelse af sociale bevægelers dynamikker i senkapitalismen. Disse to åbningsformer er publiceret i NOFO 38 inden for en bredere tematisering af forholdet imellem kritisk teori og sociale bevægelser.

En mere langsigtet opfølgning af projektet hen imod mere specifikke analyser af 'moderne' former for social integration af modkulturelle sociale bevægelser inden for uddannelsessektoren udgør en an-

den udviklingslinje af denne forskning, som endnu ikke har konkretiseret sig i et egentligt projekt; men som en indlæsning af de socialisationspolitiske kritikvinkler på en moderne pædagogisk teoridebat (Illeris, Ziehe, Dale samt subkulturteorier). (Kurt Aagaard Nielsen).

Sociologiens historie i Danmark:

Delpublikation fremlagt som kollokvieindlæg i september 1983. Forventes publiceret i 1984. (Preben Wolf).

2. Statslige politikker i forhold til den samfundsmæssige og klassemæssige udvikling og interesseartikulation:

Politisk og økonomisk sociologi. Karakteristisk for den faglige udvikling ved instituttet er det, at den traditionelle sociologis skelnen mellem politisk og økonomisk sociologi ikke efterleves, dog kan Mogens Hansen's planlægningsundersøgelse siges at have en stærkere økonomisk accent end tyngden af forskningsarbejder, som ligger inden for det velfærdspolitiske felt, og hvor PAVV-projektet spiller den helt dominerende rolle.

En mere ren politisk sociologi er repræsenteret ved Erik Høgh (vælgeradfærd). Til sidst er her også medtaget en undersøgelse af arbejdsmiljø, som i sociologisk sammenhæng kan betragtes som en interesseproblematik (Helge Hvid). For en overlappning mellem dette emnefelt og det følgende står Ellinor Cormorten: Stat og familie (se under pkt. 3).

Fra planlægningsoptimisme til nedskæringspolitik – forsøg på økonomisk planlægning i Danmark fra perspektivplanerne til Budgetredegerelse 1984:

Projektet beskæftiger sig med den nuværende krise, som har udviklet sig til en krise for den keynesianske konjunkturpolitik som statslig økonomisk politik. Dette har betydet en renaissance for den neoklassiske teori i form af monetarismen.

Det centrale i den keynesianske politiks krise er, at man ikke har kunnet stille noget op overfor den voksende uligevægt i samfundsökonomien, hvor den offentlige sektors vækst i perspektivplanerne identificeres som en væsentlig faktor. I forhold til dette fremstår monetarismen som et alternativ, idet et centralt element i den monetariske strategi er en tilbagerulning af statens indblanding i samfundsökonomien, således at de frie markeds kræfter får lov til at regulere den økonomiske udvikling.

På denne baggrund er analysen om udviklingen koncentreret i de problemer, som siden begyndelsen af 70'erne er kommet til udtryk i bestræbelserne på at udvikle den økonomiske planlægning og styring herhjemme. Det er opfattelsen, at den økonomiske

planlægning er den egentlige overordnede og sammenfattende planlægning, og at alle andre planlægnings tiltag således i sidste ende må tilpasses den økonomiske udvikling og de planer, staten i form af regering og embedsværk har om, hvordan denne udvikling kan og skal styres. Mogens Hansen har beskæftiget sig med, hvordan den økonomiske krise har bevirket, at den fysiske planlægning og sektorplanlægningen er blevet underlagt snævrere økonomiske rammer, således at forslag til kvalitative ændringer er gledet i baggrunden til fordel for kvantitative besparelseshensyn.

I forhold til spørgsmålet om et skift i orienteringen af den økonomiske politik er analysen fokuseret på, dels hvilke elementer af en planlægningsopfattelse henholdsvis keynesianismen og monetarismen indeholder, og dels hvordan disse overvejelser kan spores i den økonomiske planlægningsdebat i Danmark fra perspektivplanerne til Budgetredegerelse 1984.

En del af arbejdet er foregået i det forsknings- og undervisningsforum, som er oprettet i tilknytning til projektet »Arbejderbevægelse og velfærdsstat«. I den forbindelse har Mogens Hansen skrevet »Velfærdsstaten og statsunderskuddet – keynesiansk krisepolitik i slutningen af 70'erne og mulighederne i 80'erne«. Arbejdsrapport nr. 20, 1983, Sociologisk Institut. (Mogens Hansen).

Velfærdspolitik i krise:

Til dette projekt er der lavet en del arbejdsrapporter indeholdende nogle hovedteser – fra reproduktionssikring til reproduktionsortering – som er tilgængelige på Sociologisk Institut. Og på Critical Social Policy konference i Sheffield i april 1983 blev fremlagt The Danish Labourmovement Welfare Policy. Papiret er udkommet på dansk på Sociologisk Institut, hvor hovedtesen bliver uddybet: den offentlige sociale sikring er på retur, og arbejderbevægelsen har arbejdet sig ind i en politisk blindgyde ved hverken at kunne fastholde velfærdspolitik eller oprette selvorganiserede kasser. Hvad er alternativet? (Sammen med Peter Abrahamson). (Mogens Holm).

Arbejderbevægelse og velfærdsstat i Vesteuropa:

Projektets sigte er at analysere forholdet mellem lønarbejderorganiseringens former, karakter og styrke – med tyngdepunkt på arbejderbevægelsen (parti og fagbevægelse) – og udviklingen siden 1945 på 3 velfærdsstatslige områder: Arbejderbeskyttelse, arbejdsløshedsunderstøttelse og pension i Danmark, Sverige, Storbritanien og Vesttyskland.

Specielt arbejder Per Harboegaard Jensen med en komparativ analyse af den socialpolitiske og arbejdspolitiske udvikling i Danmark og Italien, som søges

forklaret gennem arbejderbevægelsens særegne udvikling i de respektive lande. I forlængelse heraf skal diskuteres, hvorledes velfærdspolitikens udformning har virket tilbage på arbejderbevægelsens karakter og betingelser.

Videre arbejder Fritz v. Nordheim Nielsen specielt med den teoretiske bestemmelse af velfærdsstatskomplekset.

Projektet er støttet af Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd. (Gunnar Olofsson, lektor, Per Harboegaard Jensen, Fritz v. Nordheim Nielsen, kandidatstipendiater, Per Kampmann, Jørgen Elm Larsen, Jørgen Rasmussen, forskningsassistenter).

Tjenestemandorganisering:

Ved Sociologiska Institutionen i Lund arbejdes med et projekt »Tjenestemændenes faglige organisering i Sverige«. Dette projekt støttes af Humanistiska Samhällsvetenskapliga Forskningsrådet i Sverige. (Gunnar Olofsson).

Den partipolitiske udvikling:

Siden 1953 og med 10 års mellemrum i 1953, 1964, 1973 og 1983 er der foretaget interviewundersøgelser med mellem 3000 og 6000 personer, hvergang for at bestemme den partipolitiske udvikling og holdning fra 1953 til 1983 blandt danske vælgere.

Man har eftersporet de hypoteser, der blev opstillet i 1952. Resultaterne vedrørende erhvervspositioner og partipolitiske holdninger vil blive offentliggjort i foråret 1984. (Erik Høgh).

Laboranters arbejdsmiljø:

En undersøgelse der skal belyse helbredsforholdene blandt industrilaboranter i Danmark. Undersøgelsen gennemføres som en spørgeskemaundersøgelse med inddragelse af et udsnit af de færdiguddannede industrilaboranter i 60'erne og 70'erne. Projektet er blevet forberedt i 1983 og finansieres af HK. (Helge Hvid).

3. Livssammenhænge, privatliv, familie:

Tre teoretisk-metodologiske strenge har gennem mange år tegnet dette emnefelt ved instituttet: Teoretiske arbejder med henblik på at bestemme privatlivsfænomenernes forhold til de makrosociale strukturer, intensive studier med henblik på at oparbejde indsigt i udvalgte gruppers livsforhold og ekstensive studier med henblik på en repræsentativ forståelse af individkarakteristikkers fordeling i den sociale struktur. Den sidste streng har ved instituttet i alle år været repræsenteret ved et longitudinalt projekt, Metropolit, som tillige giver en individbaseret ud-

viklingsdimension. – Emnefeltet livssammenhænge lader sig ikke skarpt afgrænse fra kvindeforskningen.

Stat og familie:

En undersøgelse af de statslige politikkers indflydelse på familieformen og kvinders status i den danske velfærdsstat.

Projektets overordnede problemstilling er at undersøge, hvorledes de statslige politikker og her specielt socialpolitikken indvirker på familieformerne samt i tilknytning hertil deres betydning for kvinderne.

Dette skal bl.a. belyses ud fra en tese om, at de statslige politikker medvirker til at socialisere og fastholde familien i den borgerlige form. En del af projektet vil således blive rettet mod at fremstille og analysere den familieideologi, som er indeholdt i og tages for givet i de statslige politikker og i sammenhæng hermed, hvorledes denne familieopfattelse promoveres og understøttes gennem de politiske tiltag.

Med udgangspunkt i denne analyse skal specielt kvinders stilling i denne familieopfattelse belyses. problemstillingen vil her være at undersøge, hvorledes de statslige politikker medvirker til at indpasse og fastholde kvinder i et afhængighedsforhold og en undertrykt rolle i familien, samt hvorledes dette tillige får betydning for kvinders placering på arbejdsmarkedet. I forbindelse hermed skal sammenhængen mellem de klassespecifikke kapitalistiske familieformer og kvinders socialisation belyses. (Ellinor Colmorten).

Arbejderklassens socialisering:

Selvrådighed og disciplinering. De mest relevante bidrag til diskussionen af arbejderklassens socialisering er Oskar Negt og A. Kluges produkt »Geschichte und Eigensinn« og Hans Jørgen Schanz's doktorafhandling »Træk af behovsproblematikkens idehistorie«.

En bearbejdning af disse tekster er anvendt i undervisning i sundheds- uddannelses- og socialsektoremnegruppen. Det er et spørgsmål om, hvordan arbejderklassen organiserer deres privatliv. I hvilken grad kan man tale om en autonomi som modstykke til udbytning og undertrykkelsen? Og hvor skal tesserne om udvikling af arbejderkultur og proletarisk offentlighed placeres, som modstykke til borgerlig dito? Negt/Kluges' tese om arbejderklassens selvrådighed som et emancipatorisk element, har tankevækkende perspektiv som en del af indholdet i arbejderklassens selvorganiserede reproduktionsform. (Mogens Holm).

Dansk Familiejournal efter 1930:

I reproduktionsteoretisk regi har det i mange år været diskuteret, hvorfor den traditionelle kernefamilie er et reproduktions- og socialiseringscentrum for arbejderklassen. Hvorfor der heller ikke i dag forekommer alternativer til familien som central enhed for et socialt sikkerhedsnet, kærlighed og sexualitet og børneproduktion.

Projektet skal bidrage til diskussioner af familien som arbejderklassens rationelle valg eller som et særligt udtryk for det borgerlige samfunds undertrykkelsesform. Igennem en analyse af arbejderfamiliernes udviklings- og eksistensbetingelser siden 1930 bidrages til afklaring af de opvoksende arbejdergenerationers socialiseringsbetingelser og udvikling af kønsdifferentiering.

Pointen med dette projekt er at få et billede af privatsfærområdet som ynglekasse for arbejderindividernes »selvrådighed« (– eigensinn –), henholdsvis den offentlige institutionalisering og socialisering m.v., kontrol med og undertrykkelse af selvrådigheden. (Mogens Holm).

Hverdagsliv i senkapitalismen:

Projektet handler om hverdagsliv og den særegne form, subjektiviteten antager i det senkapitalistiske hverdagsliv. Baggrunden for det er, at der i disse år foregår en diskussion af, hvad subjektivitet er og hvilken status, den tilkommer inden for kritikken af den politiske økonomis felt – uden at denne diskussion på nogen måde har nået et samlet standpunkt. Projektet skal ses som et forsøg på en samlet fremstilling.

Projektet er dog begrænset til en særlig gruppe, nemlig arbejderklassen og et særligt tidsrum – senkapitalismen. (På et enkelt punkt, nemlig familien, er det dog nødvendigt at inddrage borgerskabets familieform – sådan som den konstitueredes i det tidlige kapitalistiske samfund – for at forstå arbejderklassens).

Til projektet gøres brug af marxisme, psykoanalyse og fænomenologi. Hverdagslivet undersøges på tre felter: arbejde, fritid og familie. For tiden arbejdes med det sidste felt, og her især med socialisationsprocesserne og nogle af deres beskadigende resultater: forstyrrelser i det narcissistiske område og depressioner. Projektet forventes færdigt januar 1985. (John Mortensen).

Liv og system:

Et forsøg på at belyse forholdet mellem individers handlingspotentiale og handlingsrealisering på den ene side og samfundsstrukturelle rammebetingelser på den anden side i dagens Danmark på grundlag af

case-stories fra intensivt interviewmateriale ved hjælp af semiologisk-strukturanalytisk metode. (Tom Broch).

Familiesociologi:

Forskellige studier indenfor dette felt. (Erik Manniche).

Projekt Metropolit:

Følger en årgang drenge fra fødsel til deres 30'te år. Flere arbejder herfra publiceret i 1983, jvf. publikationsafsnittet, og yderligere publikationer er under udgivelse i 1984. Blandt andet er afvigermønstre i en fødselsårgang drenge blevet kortlagt. Resultaterne vil blive offentliggjort 28. februar 1984. (Erik Høgh, Erik Manniche og Preben Wolf).

4. Kvindeforskning:

Kvindeforskningens emner drejer sig dels om kvinders forhold i bred almenhed (sml. Birgitte Simonsens projekt om kvinders socialhistorie), dels om kvindeproblematikker med reference til specifikke sociale grupper. Hvad den sidste forskningsgren angår, er nu opmærksomheden rettet mod højtuddannede kvinders forhold (tidligere har andre grupper stået i fokus).

Kvinders socialhistorie:

Et arbejde, der er gjort forberedelse til gennem flere år, dog afbrudt af andre konkrete skriveopgaver, fortsættes. Der arbejdes på at lave en samlet fremstilling af kvinders historie i Danmark siden kapitalismens gennembrud, dels med de materielle betingelser, dels med de bevidsthedsmæssige konsekvenser af disse. Bogen vil blive skrevet i et relativt let tilgængeligt sprog og vil kunne bruges som lærebogs- og kursusmateriale mange steder. (Birgitte Simonsen).

Kvinder i DJØF:

Færdiggørelse og udsendelse i løbet af januar 1984 af en undersøgelse af højtuddannede kvinders arbejds- og livsbetingelser, specielt med henblik på DJØF-området. Undersøgelsen består af en bearbejdning af generelt statistisk materiale samt en kvalitativ beskrivelse af nogle kvinders livssituation foretaget ved hjælp af intensive interviews. Resultatet af undersøgelsen peger på nogle løsningsmuligheder, som kvinder kan arbejde på for at forbedre egne betingelser samt udpegnig af nogle faglige og politiske krav. (Bodil Holt, Rita Jensen og Birgitte Simonsen).

Kvinders forhold til ingeniøruddannelserne:

1. delrapport udkom i januar 1983. Den overvejende empiriske rapport forventes at udkomme i foråret 1984. Det er en bearbejdning af de 113 interviews, der er foretaget i følgende tre hovedgrupper: Kvindelige gymnasieelever i 3. G, mat.fys. (5 gymnasier), kvindelige studerende på forskellige trin og retninger på DTH/DIA, og kvindelige ingeniører.

En mere teoretisk og diskuterende rapport om kønsocialisationen forventes færdiggjort i løbet af efteråret 1984. (Yvonne Due Billing).

5. Agrarsociologi:

Klasser i agrare samfund:

Projekt om metoder til klassebestemmelse i agrare samfund er nu afsluttet. Projektet går ud på en sammenligning og vurdering af to forskellige metoder til klasseanalyse, baseret dels på arbejdskrafts anvendelse, dels på bedrifts-økonomiske data. Der konkluderes, at mønstret for arbejdskrafts anvendelse ikke lader sig bruges for klassebestemmelse, og at en bedrifts-økonomisk analyse er bedre egnet til dette formål. Metoden giver ikke kun et mål på klassernes størrelse. Den belyser desuden grundlæggende træk i samfundsformationen. Det empiriske materiale er hentet fra forfatterens feltundersøgelse i det sydlige Indien. (Göran Djurfeldt).

Projekt Tides:

Den magiske komponent i skandinavisk agrar ideologi c. 800-c. 1800, dens forhold til teknologiske og sociologiske faktorer. (Kaare Svalastoga).

6. Internationale relationer:

Nuklear og sub-nuklear strategi:

Bog om strategi på det nukleare og sub-nukleare niveau under udarbejdelse sammen med Robert Neild, professor, University of Cambridge. Manuskript foreligger i rødkast. (Anders Boserup).

Udgivervirksomhed m.v.:

Anders Boserup: Har som medlem af formandskabet for Det Sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg 1981-83 medvirket ved diverse publikationer m.v., herunder specielt redaktionen af udvalgets årbog og skriftserie samt udarbejdelse af beretning vedrørende »Vestlige alternativer i Østpolitiken«, heri bl.a. om militære aspekter på vestlig østpolitik sammen med major Michael Clemmesen.

Kaare Svalastoga: Sammen med Erik Manniche redigeret »Sociological Microjournal«, 1983. vol. 17. Göran Djurfeldt: Medlem af redaktionen for »Syd-asien« – politisk og kulturelt tidsskrift.

Mogens Holm: Redaktionsmedlem af tidsskriftet »Kurasje«.

Erik Høgh: I redaktionen for »Micro Publications Social Science Series«, Inter Documentation Co., Schweiz sammen med Preben Wolf og Erik Manniche.

Erik Manniche: Sammen med professor Kaare Svalastoga redaktør af »Sociological Microjournal«. – Redaktør af »Micro Publications Social Science Series«, Inter Documentation Co., Schweiz, sammen med Erik Høgh og Preben Wolf.

John Mortensen: Redaktør af tidsskriftet »Kon-text«.

Kurt Aagaard Nielsen: Gæsteredaktør af »Novo«, temanummer om »Kritisk teori og sociale bevægelser«.

Gunnar Olofsson: Medlem af redaktionen for institutionen »Sociologi«, rapportserie ved Sociologisk Institut. – I redaktionen for »Arkiv för studier i arbetarrörelsens historia« (Sverige). – I redaktionen for Tidsskriften »Zenit« (Sverige).

Preben Wolf: Redaktionel konsulent for tidsskriftet »Criminal Justice and Behavior«. An International Journal, Sage Publications. – Redaktør af internationalt samleværk om longitudinale studier: »Micro Publications«, Social Science Series, Vol. 1, udkommer 1984. Inter Documentation Company AG, Schweiz.

Per Harboegaard Jensen: Medlem af redaktionen for institutionen »Sociologi«, rapportserie ved Sociologisk Institut.

Fritz v. Nordheim Nielsen: I redaktionen for institutionen »Sociologi«, rapportserie fra Sociologisk Institut.

Andet:

Anders Boserup: Frem til nytår 1984 medlem af formandsskabet for Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg (SNU). Efter 1.1.84 medlem af udvalget. Formand for den Nordiske Samarbejdskomité vedrørende international politik, inklusiv Freds- og Konfliktforskning. Var i 1983 medlem af det ved folketingsbeslutning nedsatte forberedende udvalg vedrørende Freds- og Konfliktforskning i Danmark. Udvalget afgav betænkning den 1.12.83. Er rådgiver for Udenrigsministeriet i forbindelse med FN-ekspertgruppe om nedrustning på de konventionelle våbens og væbnede styrkers område.

Göran Djurfeldt: Medlem af Det Antropologisk-Sociologiske Fagråd og medlem af Det Samfundsvidenskabelige Fakultets EDB-udvalg.

Mogens Holm: Medlem af Det Antropologisk-Sociologiske Fagråd.

Preben Wolf: Er formand for en gruppe under Det Kriminalpræventive Råd, som i samarbejde med Folkeskolens Forsøgsråd eksperimenterer med aktiv

elevinddragelse og medbestemmelse i folkeskolen. Påbegyndt i 1983 – varighed ca. 2 år. Deltager iøvrigt sammen med kolleger fra Kriminalistisk Institut og Statistisk Institut i kriminalpolitisk forskning af forskellig art under Justitsministeriets forskningsudvalg og Det Kriminalpræventive Råd. Har herunder i 1983 ligesom tidligere udarbejdet analyser og delrapporter til brug for fortsat forskning.

Rejser og forelæsninger:

Per Harboegaard Jensen: Studierejse til Italien i efteråret 1983.

Per Kampmann: Forsknings- og studierejse til England i april 1983. London, Oxford og Sheffield.

Erik Manniche: Har besøgt Ungarns Videnskaberne Akademi, Budapest. Forelæst på Katedra Marxisticko-Lininske Sociologie ved J. Ev. Purkyne Universitet i Brno, CSSR.

Fritz v. Nordheim Nielsen: Forskningsrejse til London og Oxford.

Publikationer:

Billing, Y.D.: Women's attitudes to technological studies (especially Engineering). Contributions to the second Gasat conference, institute of Physics, University of Oslo, s. 325, Oslo 1983.

Billing, Y.D.: Kvinders forhold til ingeniøruddannelserne (Delrapport). Institutpublikation DTH 1983, 30 s.

Broch, T.: The Concrete and the Abstract – An Essay in Social Semiotics. Sociological Microjournal vol. 17, Fiche 80, s. B 16: 1–8, København 1983.

– : Sosiologi og formingsteori. Institutpublikation 1983, 91 s.

Djurfeldt, G., med flere forfattere: Identification of Agrarian Classes: A methodological essay with empirical material from South India. Institutpublikation 1983, 65 s.

– : Vand og velstand i Tamil Nadu. Jordens Folk-Et-nografisk Revy, 2, 18 årgang, s. 73–79, København 1983.

Hansen, M.: Velfærdsstaten og statsunderskud – keynesiansk krisepolitik i slutningen af 70'erne og dens muligheder i 80'erne. Institutpublikation 1983, 45 s.

Høgh, E., Wolf, P.: Violent Crime in Birth Cohort – Copenhagen 1953–1977. Project Metropolitan – Denmark. Prospective Studies of Crime and Delinquency, Høgh, Erik og Wolf, Preben. Van Dusen, Katherine & Mednick, Sarnoff A. (editors), s. 249–67, Boston 1983.

– : Ansatte i privat og offentlig virksomhed ser på sig selv og deres arbejdspladser 1982. København 1983, 40 s.

- : Danmark i Dag – Danmark, da det sidst var isoleret 1940–45. BP Energifonds, Energiårbog 1983: Engergimangel og sårbarhed., Redaktører: Torben Bo Jansen og Erik Høgh. Futuriblerne., s. 213–17, København 1983.
- Jensen, P.H., Kampmann, P., Larsen, J.E.: Fagforeninger og jobskabelse i Sverige, Storbritanien og Vesttyskland. Sociologisk Institut 1983, 46 s.
- Kampmann, P.: Arbejdsmarkeds- og beskæftigelsespolitik i Storbritanien 1945–80. Sociologisk Institut 1983, 34 s.
- : Arbejdslededsundersøttelse i Storbritanien 1911–1983. Sociologisk Institut 1983, 36 s.
- : Om den komparative velfærdsstatsforskning. Sociologisk Institut 1983, 60 s.
- Manniche, E., Trost, J.: A Methodological Comment upon "mariages sans papiers" au Danemark – L'Evolution de 1976 a 1981. Sociological Microjournal vol.17, s. fiche 80, Interdokumentation Co.AG, Schweiz 1983.
- : Carl Emil Fenger (1814–1884) on Ravn's data. Ravn's data on menarche as reported in the year 1850. Translation of original materials. Sociological Microjournal vol.17, s. fiche 78, Interdokumentation Co.AG, Schweiz 1983.
- : Nicolai Edvard Ravn 1815–1898. Biographical Note. Sociological Microjournal vol.17, s. fiche 78, Interdokumentation Co.AG, Schweiz 1983.
- : Age at menarche: Nicolai Edvard Ravn's data on 3385 women in mid-19th century Denmark. Annals of Human Biology 1983 vol.10:1, s. 79–82, University of London (Dept.Growthand De 1983.
- : Om aldersspecifikke og aldercoituspecifikke abortrater. Orientering om fremtidsforskning 1983:4, s. 37–39, København: Institutet for fremtidsforsk 1983.
- Mortensen, J.: Erfaring og 'erfaringspædagogik'. Kontext 44, s. 76–107, København 1983.
- Mortensen, J., Hybert, A.: Efterskrift. Ny ungdom og usædvanlige læreprocesser. Kulturel frisættelse og subjektivitet, Thomas Ziehe, Herbert Stubenrauch, s. 265–74, København 1983.
- : Arbejderråd eller dualistisk samhalle. Tekla Nr. 14, s. 35–48, Lund 1983.
- Nielsen, F.v.N.: The labour Movement and the Welfare State in Scandinavia – A model for a reformist road to socialism or a dead end street? Sociologisk Institut, k 1983, 20 s.
- : Kampen om alderspensioneringen i United Kingdom del I 1880–1955. Sociologisk Institut 1983, 131 s.
- Nielsen, K.A.: Sociologi og Socialisation. København 1983, 200 s.
- : Kritisk Teori og Socialebevægelser. Nordisk Forum 38, s. 22–29, Viborg 1983.
- , Koeller, S.: Behov og Socialisme. Nordisk Forum no 38, s. 48–58, Viborg 1983.
- : Marx ja moderni subjektiviteetti dansk Marx og den moderne subjektivitet. Tiede & Edisty: Karl Marx, Tidskrift, s. 71–73, Helsingfors 1983.
- Olofsson, G.: Efterskrift och kommentar till urval av Rosa Luxemburg. (a) Massstrejk, parti och revolution. b) Reformpolitik och socialism. Politiska skrifter i urval 1894–1913. Lund, Sverige 1983, 19 s.
- : Arbetarrörelser i Vasteuropa – en typologisk översikt. Sociologisk institutt, København 1983, 18 s.
- : Arbejderbevægelse og velfærdsstat. (flere forf.). Sociologisk institutt, København 1983, 122 s.
- : Lonarbete o ch socialpolitik. Sociologisk institutt, København 1983, 23 s.
- Svalastoga, K.: A Synthetic Theory of Social Stratification. Current Sociological Perspectives Volume 2 nr. 1 Spring 1983, s. 1–6, Kalyani Univ. West Bengal 1983.
- : Seven lean years academic Unemployment in Denmark 1974–1980. Sociological Microjournal bind 17 fich 79, s. XX–14, 1983.
- Wolf, P.: Criminology in Denmark. International Handbook of Contemporary Developments in Criminology. Vol. II., Wolf, Preben. Johnson, Elmer H. (editor), s. 163–84, Westport 1983.
- , Høgh, E., Strande-Sørensen, G.: Registered delinquency in a birth cohort. A longitudinal study. Project metropolitan Copenhagen/Denmark 1953–1978. Sociological Microjournal vol. 17, 1983, Fiche no 78, B 5. E.Manniche, s. 1–16, Inter Documentation Company AG, Schweiz 1983.
- : Project metropolitan, Denmark. A bibliographic progress report 1964–1982. Sociological Microjournal vol. 17, 1983, Fiche no 78, B 3. E.Manniche, s. 1–13, Inter Documentation Company AG, Schweiz 1983.
- : Voldskriminalitetens udvikling. Kriminalprævention Skoleinformation, Det kriminalpræventive råd, s. 1–2, gr.1, København 1984.

Samfundsfag

Institut for Samfundsfag og Forvaltning

Historie:

Instituttet har siden 1960, da Institut for Historie og Samfundsøkonomi opdeltes i tre, herunder Institut for Samtidshistorie og Statskundskab, gennemgået en meget dynamisk udvikling. Denne udvikling har dels været afhængig af ændrede ydre vilkår og dermed ændrede krav til instituttet, dels af udviklingstendenser i instituttets videnskabelige miljø. Disse indre og ydre udviklingsfaktorer har også manifesteret sig i organisatoriske forandringer. I 1972 deltes Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i to institutter, det ene med betegnelsen Institut for Samfundsfag. I 1980 blev instituttet overført til Det samfundsvidenskabelige Fakultet, og instituttets uddannelsesområde udvidedes i 1981 (Undervisningsministeriets bekendtgørelse nr. 565 af 30. november 1981) med en forvaltningseksamen (cand. adm. pol.). I juni 1983 ændredes instituttets navn til: Institut for Samfundsfag og Forvaltning.

Hvad angår de ydre rammer, flyttede instituttet i 1966 fra lokaler i Sct. Pedersstræde og Museumsbygningen til den af Universitetet lejede ejendom i Rosenborggade 15-17, den hidtidige »KFUM-borg«. Her har instituttet fortsat til huse i det, der nu kaldes »Rosenborgannexet«.

Efter foranstilling fra Direktoratet for Videregående Uddannelser, påbegyndte instituttet i efteråret 1983 en ny samfundsvidenskabelig kandidatuddannelse, der kombinerer samfundsfag og forvaltning med et bifag i datalogi.

Forandringerne i uddannelsesprofilen har vist sig i vore kandidaters beskæftigelsesmønstre. Der er sket en stadig forøgelse af kandidater ansat udenfor uddannelsessektoren. I 1980 var 20% af det samlede antal færdigeeksaminerede kandidater i samfundsfag ansat i den offentlige administration og 69% i undervisningssektoren, fortrinsvis gymnasiet.

Instituttet forventer, at introduktionen af cand. adm. pol.-graden og forv./dat.-uddannelsen vil øge antallet af kandidater, der ansættes indenfor såvel den offentlige som den private administration. Det er instituttets vurdering, at beskæftigelsesmulighederne for vore kandidater indenfor den private administration, planlægning og oplysningsvirksomhed er positive.

Gennem de senere år har instituttet bevidst udvidet sine undervisningsmæssige og forskningsmæssige kontakflader. Foruden at instituttet har deltaget i en række forundersøgelser om områdestudier, har man haft mange direkte kontakter med andre institutter.

Arbejdet med områdestudier har resulteret i, at instituttet er gået aktivt med i Afrikastudiet, og man forventer i de nærmeste år at afsætte yderligere undervisnings- og forskningsmæssige ressourcer til dette tværfakultære arbejde.

Instituttet har udviklet et samarbejde med andre institutter indenfor Det Samfundsvidenskabelige Fakultet, hvad angår undervisningsudbud og udnyttelse af de forskellige lærerkompetencer. Det er instituttets hensigt i de nærmeste år at fortsætte og udvide dette samarbejde, og det er instituttets forhåbning, at dette også skal resultere i et udvidet forsknings-samarbejde mellem de enkelte institutter.

Interesserede henvises i øvrigt til den historiske oversigtsartikel i »København Universitet 1479-1979« bd. X, s. 527-568, skrevet af professor Ole Karup Pedersen.

Stab:

Professorer: O. Karup Pedersen. L. Lundquist, G. Sjöblom. Lektorer: K. H. Bentzon, T. Bild, L. Bille, P. Bogason, H. Bregnsbo, P. Dencik, T. Grage, H. B. Hansen, B. Heurlin, W. Johannsen, R. Leys, P. K. Madsen (orlov til 30.6.-84), H. J. Nielsen, O. J. Olsen (fratrådt 1.9.-83), L. Pedersen, I. D. Pedersen, S. Sauerberg, T. L. Schou, K. Thomsen, C. Thune, S. Villadsen. Kandidatstipendiater: H. P. Duus, J. Hoff, T. Knudsen. Forskningsrådsstipendiater: H. P. Bang, H. Mouritzen. Andre stipendiater: M. Godballe.

Eksterne Lektorer: 23. Undervisningsassistenter: 5. Teknisk-administrativt personale: 4 (heltidsansatte). EFG-elev: 1. Sekretariatsmedhjælp: 2 (tilknyttet på deltid). Ansatte under jobtilbudsordningen: 2.

Medlemmer af styrende organer ved Københavns Universitet:

Det Samfundsvidenskabelige Fakultet: Lars Bille.
Fagrådet for Samfundsfag: Lars Bille (formand), Ole Karup Pedersen, Leif Pedersen, Lennart Lundquist.

Bestyrelsen for Institut for Samfundsfag og Forvaltning: Peter Dencik (bestyrer), Bertel Heurlin, Gunnar Sjöblom, Hans Jørgen Nielsen.

Studienævnet for Samfundsfag: Ole Karup Pedersen (formand), Peter Bogason, Steen Sauerberg, Peter Dencik.

Symposier:

Instituttet har den 13. april gennemført et heldags seminar vedrørende international forvaltning. 9. maj afholdtes et nordisk seminar over freds- og konfliktforskning. 25.-27. sept. afholdt instituttet en dansk-engelsk konference om lokalstatsforskning og bypolitik.

Instituttets forskningsmæssige samarbejde med andre institutter/institutioner i ind- og udland:

Statsvetenskapliga institutionen, Lund; Institut for Statskundskab, Århus Universitet; Centre for the Study of Public Policy, University of Strathclyde, Glasgow; European Consortium for Political Research v/Edward Page, University of Hull, England; Institut for Samfundsfag, DTH; Hebrew University of Jerusalem; Institute of Commonwealth Studies, University of London; School of Oriental and African Studies, University of London; Det sikkerheds- og nedrustningspolitiske udvalg, København; Nordplan, Stockholm; Nordisk Ministerråd; Zimbabwe Institute of Development Studies; African Studies Centre, Leeds University; London School of Economics and Political Science; Institutt for Samfunnsforskning, Oslo; Dansk Udenrigspolitisk Institut; Center for udviklingsforskning, København; Preston Polytechnic; Programme of Peace and Conflict, University of Lancaster; Department of Sociology, University of Wisconsin, Madison, USA; Sociologisk Institut, Bergen Universitet; Sociologiska institutionen, Uppsala; Institut for Sociologi og socialpsykologi, Tammerfors Universitet; Department of Sociology, University of Essex, England; Department of Sociology, Carleton University, Ottawa, Canada; Sociologisk Institut, Torino universitet; Leyden University; University of Liverpool; Queens University, Belfast; European University Institute, Florence; University of Leister; St. Hugh's College, Oxford; Freie Universität Berlin; University of Texas, Austin; Queens University, Ontario; University of Tokyo; Universitad, Torino; University of East Anglia; Erasmus University, Rotterdam; Plymouth Polytechnic; University of Salford; School for Advanced Urban Studies, University of Bristol; Centre Sociologie Urbaine, Paris.

Instituttets forsknings- og undervisningsprofil

Selvom instituttet under sin korte historie har været udsat for mange såvel organisatoriske som faglige forandringer, har det videnskabelige personale, som det fremgår af den trykte oversigt over publikationer fra instituttet i perioden 1963-1983 (»Publikationer fra Institut for Samfundsfag og Forvaltning, Københavns Universitet, 1963-1983«, Forlaget Politiske Studier 1983), kunnet kombinere væsentlige bidrag til den samfundsvidenskabelige grundforskning med de ændrede krav til mere anvendt forskning.

Kendetegnende for såvel instituttets forsknings- som undervisningsprofil har været, at man har prøvet at udvikle instituttet fra at have været et flerdisciplinært til at blive et tværdisciplinært institut, der især prøver at kombinere de politologiske, økonomiske og sociologiske discipliner med særligt henblik

på belysning af samfundsudviklingens politiske aspekter. Instituttets medarbejdere er således ikke i nogen streng forstand knyttet til bestemte emnekrede, hvilket iøvrigt vil fremgå af projektbeskrivelserne, hvor de enkelte forskere ofte optræder med projekter indenfor flere områder. Det er instituttets ønske i de nærmeste år at prøve at videreføre denne udvikling, såvel i grundforskningen som i den anvendte forskning og undervisning. Selvom instituttet må regne med, at introduktionen af cand.adm.pol.-eksamen og dermed formaliseringen af forvaltningsaspektets mere fremtrædende rolle i undervisningen og ønsket udefra om en såkaldt forv./dat.-uddannelse vil medføre, at såvel forsknings- som uddannelsesprofilen vil blive ændret, er det instituttets ønske at fastholde den mere brede samfundsvidenskabelige forskningsprofil og formidlingsaspektet i uddannelsen, da vi vurderer, at instituttet herigennem uddanner kvalificerede kandidater til en lang række undervisningsfunktioner.

Foruden samarbejde med andre universitetsinstitutter m.h.p. undervisning og forskning har instituttet i de senere år kunnet notere en tiltagende kværviret forskning fra såvel offentlige som semioffentlige institutioner. En sådan udvikling er dog ikke problemfri. Selvom det er instituttets vurdering, at denne type af direkte kontakter mellem forskere og brugere af forskningsresultater er til stor gavn for begge parter, indebærer »frikøbet« af fast ansat videnskabeligt personale, at instituttet samtidig taber kvalificerede undervisningsressourcer. Instituttet frudsætter, at man kan finde en rimelig løsning på dette problem og er i øvrigt indstillet på i de nærmeste år at prøve at udvide kontakterne med brugerne af instituttets forskningsresultater. Som led heri er instituttet i de sidste par år begyndt at arrangere seminarer omkring temaer, hvor instituttet kan yde specialviden, hvortil brugere indenfor såvel privat som offentlig administration som politikere og andre interesserede er blevet inviteret. Det er instituttets vurdering, at såvel de videnskabelige medarbejdere som de inviterede gæster opfatter denne type af seminarer som yderst værdifulde, hvorfor instituttet forventer at fortsætte og om muligt at forøge denne form for forskningsformidling og dialog mellem forskere og brugere.

Instituttet mener, at man, på trods af vanskelige ydre vilkår, har kunnet udvikle en forsknings- og uddannelsesprofil, der kendetegnes af, at man koncentrerer sig om de politiske processer og deres resultater såvel nationalt som internationalt. Det er imidlertid karakteristisk for instituttets forsknings- og uddannelsesprofil, at man ikke vælger at studere og undervise omkring disse processer og deres resultater udelukkende udfra et politologisk udgangspunkt, men prøver at forstå disse problemer som et samspil mellem politiske og økonomiske udviklings-

tendenser. Det er instituttets hensigt i de nærmeste år at prøve at videreudvikle denne tradition såvel forskningsmæssigt som uddannelsesmæssigt. Især vil instituttet tilstræbe at lægge yderligere vægt på studiet af betydningen af samspillet mellem økonomiske og politiske elementer i såvel lokale, regionale, nationale som internationale politiske processer og resultater, herunder indenfor studiet af fred og konflikt, den internationale forvaltning og forholdet mellem videnskabelige analyser, forvaltningspraksis og politisk praksis. Især vil det være væsentligt at inddrage de ændringer i betingelserne for de politiske processer, som må forventes at kunne indtræffe under indtryk af den stigende anvendelse af moderne data- og informationsteknologi.

Instituttet vil afslutningsvis udtrykke forhåbning om, at der i de nærmeste år vil skabes en sådan stabilitet i de ydre uddannelsespolitiske og ressourcemæssige forhold, at der gives de videnskabelige medarbejdere muligheder for at bruge det relativt unikke videnskabelige miljø, der kendetegner instituttet, til at videreudvikle såvel grundforskning som den mere anvendte forskning indenfor instituttets forskningsprofil. Dette forudsætter dog primært, at instituttets videnskabelige personale ikke yderligere reduceres, enten det nu sker i form af nedskæringer eller i form af yderligere forringelser af de forskningsmæssige vilkår og dermed øgede vanskeligheder for at fastholde det kvalificerede personale, ligesom det må anses for overordentligt væsentligt, at der stilles ressourcer til rådighed, som giver mulighed for en nyrekruttering af videnskabeligt personale til instituttet.

Komperativ politik:

(Karl Henrik Bentzon, Tage Bild, Lars Bille, Henning Bregnsbo, Wilhelm Christmas Møller, Torben Grage, Holger Bernt Hansen, Jens Hoff, Willy Johannsen, Tim Knudsen, Hans Jørgen Nielsen, Tove Lise Schou, Steen Sauerberg, Gunnar Sjöblom, Søren Villadsen).

Politisk teori inddeles ofte dels i en normativ orientering (undertiden kaldet politisk filosofi), der søger at besvare spørgsmål om, hvorledes samfundet bør indrettes, f.eks. med hensyn til frihed og lighed, retfærdighed og pligter o.l., dels i en empirisk retning, der søger at opstille og underbygge hypoteser om lov-mæssigheder i politiske processer. Denne sidste orientering udmøntes i sine empiriske bestræbelser ikke mindst indenfor det, som kaldes komparativ politik, hvor der arbejdes med en lang række af tilgange og begrebsapparater, der rækker lige fra makroplanets system-, beslutnings-, kultur-, udviklings-, klasse-, parti-, interessegruppe- og elite-teorier til mikroplanets kommunalpolitik og vælgerradfærd.

Indenfor området har følgende emner været genstand for forskning:

- Kommunale forhold.
- Politisk adfærd.
- Politisk antropologi.
- Parlamenter.
- Interesseorganisationer.
- Politiske partier.
- Medieforskning/massekommunikation.
- Klassestrukturer.
- Politisk filosofi.
- Politisk sociologi.
- Politiske midler.
- Køns-mæssig ligestilling.
- Valg og vælgerradfærd.

Karl Henrik Bentzon har arbejdet med et projekt til udvikling af et statistisk kommunedataarkiv. Projektet kan nærmere beskrives som en EDB-baseret sammenkobling af samtlige offentlige valg samt en række demografiske og erhvervs-mæssige oplysninger siden 1970. Analyseenheden er fortrinsvis primærkommunerne, men for de største byers vedkommende suppleret med en finere inddeling på kreds- eller opstillingsniveau. Forlaget Politiske Studier udgiver i begyndelsen af 1984 en bog om dataarkivet.

I forbindelse med folketingsvalget 1984 har Karl Henrik Bentzon gennemført en interviewundersøgelse til belysning af vælgernes holdninger til en række politisk relevante emner. Af særlig interesse i nærværende sammenhæng er en analyse af holdningerne til det offentlige udgiftspolitik.

Tage Bild har i forbindelse med udgivelsen af Dansk Litteraturhistorie (bind 8, Efterkrigstiden) gennemført et forskningsprojekt omkring massekommunikation og massekultur i Danmark efter 1945.

Lars Bille har arbejdet med det partipolitiske samarbejds-mønster i Danmark efter 1973.

Ved valget i 1973 ændredes folketingets partisammensætning radikalt. Gamle samarbejds-mønstre blev brudt op, nye skulle etableres og det i en periode, hvor den økonomiske krise var fremherskende. Formålet med projektet er dels at give en samlet fremstilling af de skiftende samarbejds-konstellationer, dels med udgangspunkt i den eksisterende videnskabelige litteratur at søge forklaringer af mere generel karakter på disse skift.

Henning Bregnsbo har studeret reformisme, reformer og reformprocesser i et interorganisatorisk perspektiv. Det omhandler særligt relationerne imellem interesseorganisationer, interessegrupper, ad hoc organisationer, sociale bevægelser og disses deltagelse i den politisk-sociale proces.

Wilhelm Christmas Møller arbejder på bind 2 af en biografi om politikeren John Christmas Møller, dækkende perioden 1920-48. Vægten bliver i dette bind lagt på en undersøgelse af Christmas Møllers

forhold til den rolle, som leder af Det konservative Folkeparti, som han to gange erhvervede og to gange måtte afgive igen.

Torben Grae har deltaget i et internationalt forskningsprojekt omkring konvergeringstendenser indenfor liberalismen og socialismen (primært den vestlige). Projektet er under formandskab af Professor Martin Seliger, Hebrew University of Jerusalem.

Holger Bernt Hansen har revideret og videreudviklet sin afhandling om mission, kirke og stat i et kolonisamfund, specielt med henblik på benyttelse af systemteoriens begrebsapparat. Endvidere fortsætter han arbejdet med en videreudvikling af problematikken omkring etnicitet, religion og politik i nutidens Afrika.

Jens Hoff har arbejdet med et komparativt projekt vedrørende klassestruktur og klassebevidsthed. Projektet indgår som del af et større internationalt projekt, der de seneste tre år har stået på i en række vestlige lande – U.S.A., Sverige, Norge, Finland, Canada, England og Italien. Formålet er i første omgang en international sammenligning af klassestrukturerne i disse lande på basis af ensartet gennemførte nationale surveys. Projektet ventes at kunne give svar på en række væsentlige spørgsmål, såsom hvad der betinger forskelligartet udvikling i klassestrukturerne i forskellige lande, og hvilken betydning det har for sociale og politiske holdninger.

Willy Johannsen har arbejdet med terrorisme som politisk middel. Det er en undersøgelse af forudsætninger for og betydning af terrorisme som politisk middel med udgangspunkt i en diskussion af typologiseringsbestræbelser.

Endvidere har Willy Johannsen beskæftiget sig med en diskussion af den anarkistiske tankes udvikling i forhold til andre politiske retninger eller samfundsoptattelser og dens nutidige status.

Tim Knudsen har været engageret i et projekt om byplanlægningens fødsel i København 1840-1917. Sigtet med projektet er dobbelt: Der tilstræbes både en forklaring af byplanlægningens tilblivelse i København samt en evaluering af nogle tilgange til bypolitik. I projektet indgår blandt andet en behandling af nogle problemer i samspillet mellem teori og empiri ved historiske rekonstruktioner. Derudover rekonstrueres en længere række beslutningsprocesser, der markerede vigtige skridt i den københavnske byplanlægnings udvikling med henblik på analyse af motiverne og aktørerne bag disse. Endvidere undersøges følgende kategoriers bypolitiske aktivitet og organisering i en lidt bredere sammenhæng: Industriborgerskabet, arbejderbevægelsen, samt hygiejnikerne. Også planlæggerens bypolitiske rolle undersøges mere indgående. Endelig rekonstrueres den planlæggende organisations udvikling, styringsmidler samt den politiske styring af planlæggerne. På baggrund af dette historiske rekonstruktionsar-

bejde diskuteres nogle tilgange til studiet af bypolitik hentet fra den internationale diskussion.

Hans Jørgen Nielsen har beskæftiget sig med en analyse af holdninger til interessegruppernes politiske indflydelse på basis af survey-materiale fra Danmark og England.

Gunnar Sjöblom arbejder med et forskningsprojekt vedrørende demokratisk parti-styrereform.

Denne styreform indebærer som minimum en konkurrence mellem forskellige politiske partier om vælgernes stemmer. Den institutionelle udformning af et sådant politisk system kan derefter være af højst varierende karakter f.s.a. partisystemet, valgsystemet, regeringssystemet o.s.v.

Det problem, som projektet tager sigte på at undersøge, er, hvorvidt denne styreform kan leve op til kravene om effektivitet, legitimitet og overholdelse af de forskellige demokratiske normer. Er der forskelle mellem forskellige typer af demokratiske parti-styreformer? Er der tale om modsætninger imellem forskellige kriterier, f.eks. kravet om effektivitet og den demokratiske norm om »repræsentativitet«? Møder den moderne demokratiske parti-styreform problemer og udviklingstendenser af en sådan art, at de tenderer imod at underminere styreformens institutioner?

Steen Sauerberg har i sit valgforskningsprojekt »valg og kommunikation« behandlet danske folketingsvalg og kommunevalg. I et andet projekt har han beskæftiget sig med valg til Europaparlamentet. Og endelig har Steen Sauerberg arbejdet med det skandinaviske partisystems udvikling siden 1960 og fjernsynets valgdækning.

Tove Lise Schou har fortsat sit projekt om danske partiers valgprofiler fra 1945-81. Det er den danske del af et internationalt komparativt projekt omfattende de fleste af landene i verden med flerpartisystemer. Formålet med dette internationale forskningsprojekt er at sammenholde resultaterne med teoretiske arbejder vedrørende partier og deres omgivelser i samfundet.

Kirsten Thomsen har afsluttet sit projekt vedrørende forvaltningen i et kønsmæssigt ligestillingsperspektiv. Med udgangspunkt i en empirisk redegørelse for uligestillingen i centraladministrationen diskuteres sammenhængen mellem dette forhold og centraladministrationens politisk-administrative beslutninger samt organisations- og arbejdsforhold. For en nærmere redegørelse henvises til arbejdspapir 2/1983.

Søren Villadsen har arbejdet med et tværfagligt projekt om statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik. Projektet beskæftiger sig med det danske kommunestyre ud fra flere forskellige synsvinkler. Udviklingen i den statslige styring søges kortlagt og systematiseret. De vigtigste bestemmende forhold for kommunernes prioritering søges afdækket og de-

res relative styrke vurderet. Kommunernes valg af budgetlægningsmetode undersøges og sammenholdes med den kommunale prioritering. Betydningen af rammeaftalerne om begrænsninger i kommunernes udgiftsvækst for den faktiske ressourceanvendelse i kommunerne analyseres. Organisationernes, erhvervslivets og de politiske partiers rolle i kommunalpolitikken undersøges og analyseres.

Forvaltning og Administration:

(Peter Bogason, Ole Karup Pedersen, Lennart Lundquist, Christian Thune).

Forvaltningsforskningen er ikke kendetegnet ved at være en enig disciplin. Der er tale om en række konkurrerende tilgange. Hovedemnet er den nationale og den internationale forvaltning, funktionelt eller organisatorisk defineret, og dens rolle i det politisk-administrative system.

Inden for området har følgende emner været genstand for forskning:

- Planlægning
- Decentralisering
- Egnsudvikling
- International forvaltning
- Statslige styreform
- Statslig kontrol.

Peter Bogason har arbejdet med et projekt om planlægning som statsligt styringsmiddel overfor kommunerne. Projektet behandler skole- og socialsektorenes udbygningsplansystemer – deres formulering og implementering af statslige myndigheder, deres forløb i kommunerne og deres anvendelighed i såvel stat som kommuner. Planlægningens forløb er undersøgt i 10 kommuner. Der anvendes interviews, journaliseret materiale og offentlige dokumenter.

Videre har Peter Bogason bidraget til et komparativt europæisk projekt vedrørende decentralisering i den moderne stat. Her undersøges relationerne mellem stat og kommune i Danmark, Norge, Sverige, Storbritannien, Frankrig, Italien og Spanien. Projektet organiseres af European Consortium for Political Research. Via variablerne: Opgaver, handlefrihed og påvirkningsmuligheder (overfor staten) sammenlignes de pågældende landes kommuners muligheder for at udforme deres service over for borgerne. Projektet bygger på allerede publicerede artikler og bøger samt viden hos de enkelte projektmedarbejdere.

Endelig har Peter Bogason deltaget i et komparativt europæisk projekt med egnsudviklingspolitik som emne. Her indsamles der løbende oplysninger om en række landes egnsudviklingsstøtte. Der publiceres årligt en oversigt af Centre for the Study of Public Policy, Glasgow.

Ole Karup Pedersen har arbejdet med et projekt om international forvaltning som studieområde. Der hersker megen usikkerhed om den analytiske afgrænsning af begrebet »International forvaltning«. Ved en systematisk gennemgang af foreliggende enkeltundersøgelser og deri indeholdte forsøg på teordannelse søges en afklaring af begrebet med henblik på udvikling af såvel forsknings- som undervisningsstrategier.

Lennart Lundquist har arbejdet med at udvikle et begrebsapparat til undersøgelse af implementeringsstyring. Implementeringsstyring er et udtryk, der refererer til tre niveauer af styring: Politikernes styring af forvaltningen, styring inden for bureaukratiet og endelig statens styring af medborgerne. Hensigten med projektet er at gøre styringsmodellen til en del af en overordnet model for samfundsforandring, hvori omgivelserne indgår både i historisk og samtidsperspektiv.

Christian Thune har fortsat sit arbejde med et projekt vedrørende statslig regulering af transnationale selskaber i ASEAN-landene.

International politik:

(Wilhelm Christmas-Møller, Ib Damgaard Petersen, Peter Dencik, Henning Duus, Mogens Godballe, Bertel Heurlin, Ole Karup Pedersen, Hans Mouritzen, Tove Lise Schou, Christian Thune).

International politik er en del af faget politologi.

International politik beskæftiger sig med alle former for internationale og transnationale politiske processer og med samspillet imellem nationale og internationale processer. Typiske emneområder er internationale konflikter, krig og fred, international organisation, politisk-økonomisk udvikling både i en u-landssammenhæng og i forbindelse med mere industrielt udviklede stater tilligemed transnationale organisationer og virksomheder.

Inden for området har følgende emner været genstand for forskning:

- Freds- og konfliktproblematikken
- Beslutningsprocesser i international politik
- Sikkerhedspolitik og økonomi
- Supermagternes opfattelse af det internationale system
- Efterretningsvirksomhed
- Afhængighedsrelationer i international politik.

Wilhelm Christmas-Møller har arbejdet med et projekt om efterretningstjeneste og politik i Danmark fra 1913-20.

Det nævnes ofte, at Danmark under 1. verdenskrig var en spionrede. Det tilgængelige materiale dokumenterer rigeligt denne påstand. Undersøgelsens formål er at afdække danske og udenlandske efterret-

ningsorganisationers eventuelle indflydelse på dansk politik og på Danmarks internationale stilling i perioden. Nogen teoridannelse om denne for forskningen særligt utilgængelige statsvirksomhed findes vist ikke. Også empirisk er efterretningstjenesters politiske betydning dårligt belyst ikke mindst her i landet. Det er formålet med denne overvejende empiriske undersøgelse at bidrage med mere indsigt om spørgsmålet.

Peter Dencik har i et projekt om alternativ økonomisk politik udarbejdet et forsøg på at formulere et alternativ til den neoliberalt dominerede økonomiske politik, der på kort sigt medfører en kraftig reduktion af arbejdsløsheden og på længere sigt reducerer den eksterne ubalance og dermed den internationale afhængighed. Samtidig skal en sådan politik tage højde for den fordelingspolitiske dimension i den økonomiske politik.

Ib Damgaard Petersen har beskæftiget sig med et projekt angående konflikt og samarbejde imellem supermagterne. Supermagternes adfærd er kortlagt i konflikt- og samarbejdsdimensioner i perioden 1967-78 ved hjælp af sandsynlighedsmodeller. Datagrundlaget er blevet kritisk gennemgået og en fortolkning af beskrivelserne er påbegyndt med særligt henblik på en afgørelse af, om adfærden i særlig høj grad har været bestemt af selve interaktionen eller om mere systeminterne forhold har gjort sig gældende.

I forbindelse med projektet har det været af interesse at undersøge om den såkaldte »garbage-can« models forudsætninger kan begrunde anvendelsen af sandsynlighedsmodeller ved beskrivelser af beslutningsprocesser i international politik. I denne forbindelse er det eftervist, at sådanne betingelser er til stede for så vidt angår en række empiriske beskrivelser af tidsserier af beslutninger, beslutningsanledninger m.v.

Mogens Godballe har som stipendiat arbejdet med alternativ sikkerhed og forsvar for Danmark. Med udgangspunkt i den traditionelle sikkerhedspolitik opstilles en dynamisk strategimodel for et alternativt dansk forsvar under angivelse af specifikke rammebetingelser og operationelle kriterier. Elementer hentes ind fra allerede kendte alternative modeller og sættes med udgangspunkt i reformistiske alternativer ind i en langsigtet strategi for ikke-voldelig løsning af konflikter.

Henning Duus har som kandidatstipendiat beskæftiget sig med et projekt om rustningsdrivkræfterne i vest-øst formationen. Projektet er et forsøg på at anvise en anden forklaringstilgang til supermagternes rustningsadfærd end de traditionelle sikkerhedspolitiske studier. Hvor disse primært søger rustningsdrivkræfterne i det internationale system i form af truslen udefra fra den potentielle fjende, søger dette projekt den primære forklaring internt i U.S.A. og U.S.S.R. (med tilhørende pagtsystemer). Den

grundlæggende antagelse er her, at den *ydre* fjende er central for organiseringen af den *indre* magt både i U.S.A. og U.S.S.R. (med tilhørende pagtsystemer). Derfor rettes opmærksomheden netop mod den interne magtorganiseringsmåde (regimeform, klasseforhold) for med udgangspunkt heri at kunne forklare de *interne* effekter af forskydninger i det relative magtforhold *mellem* U.S.A. og U.S.S.R. Hvor de traditionelle sikkerhedspolitiske studier isolerer sikkerhedspolitik fra organiseringen af den interne magt i samfundene, anlægges i dette projekt et bredere perspektiv, idet fokus flyttes fra det militære område til det magt-sociologiske, eller om man vil fra strategidiskussion til militarismeproblematik.

Bertel Heurlin har beskæftiget sig med et projekt, der med udgangspunkt i U.S.A.'s og Sovjetunionens officielle udtalelser søger at identificere og analysere de to supermagters opfattelse af det internationale systems generelle karakteristika: Dets aktører, dets struktur og dets processer. Heri indgår opfattelsen af egen og modpartens rolle og funktion i systemet. Tidsrammen er 1969-84. Materialet er centrale, repræsentative udenrigspolitiske tilkendegivelser fra de to supermagter. Det teoretisk-metodiske udgangspunkt er en system-strukturorienteret tilgang. Den centrale problemstilling er spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om en ændring over tid i opfattelsen. Endvidere vil der blive forsøgt en sammenligning af forskellige tilstræbelsesobjektive data vedrørende den generelle økonomiske, sociale, politiske og militære udvikling af det internationale system. I hvor høj grad er der tale om overensstemmelser, i hvor høj grad er de to supermagter i stand til at udforme andre landes opfattelse af systemet?.

Ole Karup Pedersen har arbejdet med sikkerhedspolitikens økonomiske aspekter i et projekt, der er et forsøg på at indkredse både de direkte samfundsøkonomiske omkostninger, men nok så væsentligt at efterspore de økonomisk-politiske drivkræfter bag sikkerhedspolitikken. I et andet projekt har Ole Karup Pedersen beskæftiget sig med freds- og konfliktforskningens status. Der er tale om en opdatering af en tidligere analyse af udviklingen fra 1945-1965.

Hans Mouritzen har fortsat sine studier over indrømmelsespolitik – med særligt henblik på stater.

Tove Lise Schou har beskæftiget sig med Sverige og EF: Økonomi og sikkerhedspolitik. Projektet er en undersøgelse af den svenske regerings og de svenske partiers stillingtagen til spørgsmålet om Sveriges forhold til EF 1961-72 og af udviklingen af Sveriges forhold til EF inden for rammerne af handelsaftalen.

Christian Thune har arbejdet med et projekt, hvis formål er at belyse konsekvenserne af, at dansk udenrigspolitik i stigende grad formuleres indenfor rammerne af Det europæiske politiske Samarbejde. I projektets nuværende fase foregår en indsamling af materiale, der dels belyser EPS-samarbejdets conse-

kvenser for den politiske og administrative udformning af dansk udenrigspolitik, dels følger kontinuitet og brudflader i dansk udenrigspolitik inden for nogle udvalgte områder, blandt andet over for det sydlige Afrika og Mellemøsten. I projektet indgår en række samtaler med centralt placerede politikere og embedsmænd i de øvrige EPS-lande til belysning af vilkårene for dansk EPS-politik.

Økonomisk Politik:

(Karl Henrik Bentzon, Tage Bild, Peter Dencik. Per Kongshøj Madsen, Roger Leys, Leif Pedersen).

Den økonomisk-politiske forskning ved instituttet omfatter især studier af, hvordan samspillet mellem den økonomiske og den socio-politiske udvikling giver sig udslag i den førte økonomiske politik. Endvidere omfatter forskningsområdet forsøg på at formulere alternative økonomisk-politiske strategier.

Indenfor området har følgende emner været genstand for forskning:

- Offentlig økonomi
- Teknologiudvikling
- Økonomisk policy-analyse
- Beskæftigelsespolitik
- Arbejdslededsspørgsmål
- Jordpolitik
- Politisk økonomiske modeller
- Arbejdsmarkedsforhold og industripolitik.

Karl Henrik Bentzon har behandlet spørgsmålet om den offentlige sektors vækst. Projektet består af flere dele. For det første en statistisk analyse af den offentlige sektors udvikling siden 1945, både hvad angår udgifts- som indtægtsiden. Dernæst en særlig undersøgelse omkring offentligt ansatte med særlig vægt på deres rolle som vægere i 1970'erne. Endelig en analyse af bespareelsesproblematikken, herunder særligt privatiseringsbestræbelserne.

Tage Bild har arbejdet med et projekt om japanske arbejdsmarkedsforhold og industripolitik. Formålet er at undersøge den japanske teknologiudviklings organisatoriske og politiske forudsætninger med henblik på en sammenligning med »den skandinaviske model«.

Peter Dencik har beskæftiget sig med økonomisk-politiske tendenser i Norden gennem en analyse af den økonomisk-politiske udvikling i de nordiske lande i 1970'erne og tendenserne i 1980'erne.

Per Kongshøj Madsen har arbejdet med et projekt om beskæftigelsesperspektiver og beskæftigelsespolitik. Projektet gennemføres af den forskningskoordinerende enhed, som er knyttet til arbejdsministeriets og undervisningsministeriets fælles krise- og arbejdsløshedsforskningsprogrammer.

Det omfatter en kortlægning af udviklingstræk i og

prognoser for produktion, beskæftigelse og arbejdsløshed. Endvidere analyseres en række partiers og organisationers beskæftigelsespolitiske strategiforslag. Endelig indsamles og systematiseres litteratur om arbejdsløshedens årsager, virkninger og konsekvenser. Projektresultaterne dokumenteres i selvstændige forskningsrapporter og artikler. Desuden indgår resultaterne i arbejdet med sammenfatning og formidling af resultaterne fra de samlede krise- og arbejdsløsheds-forskningsprogrammer.

Videre har Per Kongshøj Madsen beskæftiget sig med arbejdsløshedens omkostninger i Norden i et projekt, der er fællesnordisk og finansieret af Nordisk Ministerråd. Formålet er at gennemføre en kortlægning af omkostningerne ved arbejdsløsheden for den enkelte, for staten og for de lokale myndigheder. Endvidere sigtes imod en overordnet samfundsmæssig analyse af arbejdsløshedens omkostninger og af de handlingsalternativer, som disse omkostninger skal vurderes i forhold til.

Ansaret for projektets gennemførelse påhviler en styringsgruppe med to repræsentanter for henholdsvis finansministeriet og arbejdsministeriet i hvert af de nordiske lande. Per Kongshøj Madsen fungerer som projektsekretær og koordinator. Resultaterne dokumenteres i rapporter i Nordisk Råds udredningsserie.

Roger Leys projekt »Jord og politik i Zimbabwe« er et 3-års-projekt 1982-84, der gennemføres ved tre feltophold i Zimbabwe. Idet spørgsmål om ejendomsret/besiddelsesret til jord har været kernen i kampen om Zimbabwe, forsøger projektet at kortlægge forholdet mellem jord og politik på landsbydistrikts- og nationalt niveau. Samtidig skulle projektet bidrage til en forståelse af nationale frigørelsesbevægelser »statsliggørelse« efter selvstændigheden.

Leif Pedersens projekt »politisk-økonomiske modeller« omfatter en eksplicit beskrivelse af vekselvirkningen mellem det politiske system (regering, administration, m.v.), befolkningens politiske reaktioner samt det økonomiske system. Formålet er dels opbygning af sådanne modeller, dels undersøgelse af en række metodiske problemer i forbindelse hermed.

Metodologi:

(Tage Bild, Ib Damgaard Petersen, Leif Pedersen).

Metodologi omfatter udviklingen af såvel kvalitative som kvantitative forskningsmetoder. Indenfor området beskæftiger man sig med såvel videnskabsteoretiske problemstillinger som med anvendelsen af en række nyere samfundsvidenskabelige forskningsmetoder såsom systemteori, cybernetik, simulering og brug af stokastiske modeller. Formålet er dels at undersøge betingelserne for konkrete anvendelser af disse metoder, dels at bidrage til en videreudvikling af dem.

Der er indenfor området forsket i følgende emner:

- Videnskabsteori.
- Sandsynlighedsmodeller.
- Databaser.

Tage Bild har arbejdet med metodeproblemer i samfundsvidenskaberne. Projektet tager sit udgangspunkt i klassiske metodeværker og har som formål at behandle videnskabsteoretiske grundspørgsmål om kausalitet, gyldighed, subjekt/objektforholdet og tolkningsproblemet.

Ib Damgaard Petersen har i samarbejde med cand. psych. Christian Tvergaard gennemført en analyse af Gamma- og Weibull fordelingerne egenskaber med henblik på en sammenligning imellem de to fordelingers evne til at beskrive motivationsbegrebets forskellige sider.

En engelsksproget fremstilling af resultaterne er under forberedelse og tænkes udgivet på Forlaget Politiske Studier.

Leif Pedersen har foretaget en vurdering af CRO-NOS-EUROSTAT. CRONOS-EUROSTAT er en database med mere end 650.000 makro-økonomiske tidsserier, opbygget af EF-sekretariatets statistiske afdeling. I Danmark er basen tilgængelig via data-centralen. Fra SSF er modtaget støtte til en række kørsler, hvis formål er at afprøve databasens relevans i almindelighed og specielt i relation til vækstmodeller for dansk industri.

Udgivervirksomhed m.v.:

Instituttet udgiver tre forskellige skriftserier: Arbejdsrapporter, lærebøger samt forskningsrapporter. Disse udgivelser blev påbegyndt i 1975. Der er hidtil kommet 118 arbejdsrapporter, 21 lærebøger og 75 forskningsrapporter. Fra og med 1984 vil instituttets publikationer blive optaget i Dansk Bogfortegnelse.

Endvidere udgiver instituttet Copenhagen Political Studies Abstracts, korte engelsksprogede resuméer af institutmedarbejdernes publikationer. CPISA udkommer årligt.

Endelig har instituttet i 1983 udsendt en samlet oversigt over institutmedarbejdernes publikationer gennem de sidste 20 år.

Redaktion af videnskabelige tidsskrifter:

Tage Bild: Häften för kritiska studier; Ib Damgaard Petersen: Politiske Studier; Mogens Godballe: Militærkritisk Magasin »Forsvar«. Holger Bernt Hansen: African Affairs; Jens Hoff: Kapitalistate, Berkeley, California; Peter Dencik: Økonomisk Bulletin, Samfundsøkonomen; Per Kongshøj Madsen: Samfundsøkonomen; Roger Leys: Review of African Political Economy; Lennart Lundquist: Statsvetenskapligt Tidsskrift; Christian Thune: Dansk

Udenrigspolitisk Årbog, Økonomi og Politik; Bertel Heurlin: Cooperation and Conflict.

Andet:

Peter Bogason: Medlem af hovedbestyrelsen for den danske afdeling af Nordisk Administrativt Forbund, Medlem af bestyrelsen for Dansk Selskab for Statskundskab. Peter Dencik: Medlem af bestyrelsen for Socialistiske Økonomer. Holger Bernt Hansen: Medlem af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd, herunder: Formand for udvalget vedrørende grønlandsforskning, formand for udvalget vedrørende indvandrerforskning, medlem af styringsgruppen for projektet islam i nutiden og for projektet Kristen mission og Kulturpolitik. Medlem af rådet for internationalt udviklingssamarbejde, og af DANIDA's oplysningsudvalg, medlem af og næstformand for Egmont H. Petersen's kollegium, udpeget af konsistorium ved KU. Willy Johannsen: Medlem af arbejdsudvalget for de nordiske fagkonferencer for historisk metodelære. Hans Jørgen Nielsen: Næstformand i Dansk Selskab for Statskundskab. Lennart Lundquist: Medlem af Steering Committee of European Group of Public Administration af Dansk Dataarkivs rådgivende udvalg. Christian Thune: Formand for Dansk Udenrigspolitisk Institut, medlem af bestyrelsen for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi, medlem af regeringens Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg, medlem af Østasiatisk Områdestudieudvalg ved KU. Bertel Heurlin: Medlem af formandskabet for Det Sikkerheds- og Nedrustningspolitiske Udvalg.

Rejser:

Karl Henrik Bentzon: ECPR konference i Freiburg, marts. Tage Bild: Japan Seminar on Industrial Relations in Action, The Japan Institute of Labour, Tokio, 23-25 marts. International Industrial Relations Association's 6. verdenskongres, Kyoto, 28-31 marts. Peter Bogason: Workshop on Inter-organizational Institutional Arrangements, Erasmus University, 26-30 juni, Rotterdam. ECPR Research Group on Central Local Relations in Unitary States, Tarento, Italien, 5-9 september. Ib Damgaard Petersen: ECPR konference i Freiburg, marts. Peter Dencik: Konference om »The Common Market and Economic Policy«, Amsterdam, studierejse til Sovjetunionen, 23.9.-1.10. Henning Duus: The 10th International Peace Research Association's Conference, Győr, Ungarn. Internationalt fredsseminar, Borups højskole, København, 1-2. oktober. Mogens Godballe: 10 th International Peace Research Associations Conference, Győr, Ungarn. Konference om alternativ sikkerhed i Europa, Hofgeismar. Torben Grage:

Cambridge 28. januar til 1. februar, symposium over »The Concepts of Needs and Interests«, München 30. marts til 4. april, symposium over »Standort des Liberalismus-forschung«, Oxford 2-5. juni, symposium over: »British and American Neo-Conservatism«, Zürich, 26-29. august, symposium over »Responsibility in Ethics and Politics«. Jens Hoff: Arbejdskonference for »Comparative Project on Class Structure and Class Consciousness, University of Essex, 5.-8. maj. Ole Karup Pedersen: Studieophold i Den demokratiske folkerepublik, Korea, 10.-25. august. Tim Knudsen: Konference om lokalstatsforskning, København, september. Roger Leys: Forskningsophold i Zimbabwe og Mosambique, september-november. Hans Jørgen Nielsen: ECPR konference, Freiburg, marts, symposium over »Problems of Governance in the Nordic Countries«, Reykjavik 21.-28. august, Gæsteforsker ved London School of Economics and Political Science (Nordic Scheme) 21. november-18. december. Steen Sauerberg: Studieophold ved Institutt for Samfunnsforskning, Oslo, august. Tove Lise Schou: Studieophold, England, april, over emnet bysociologi og bypolitik. Studierejse til Stockholm 15.-17. december i forbindelse med projektet »Sveriges forhold til EF«, konference om Nordens forhold til EF, arrangeret af Kommissionen for de europæiske Fællesskaber på Rungstedgård, 12.-14. september. Christian Thune: OECD workshop om »Western Middle Powers and Global Poverty«, Paris 18.-20. november, EF-kommissionens nordiske konference om europæisk integration, Rungsted 12.-14. september, workshop i »European Foreign Policy Study Group«, Bonn, 19.-20. maj. Colloquium om »European Foreign Policy Making and the Arab Israeli Conflict«, Amsterdam 3.-4. februar. Søren Villadsen: Konference vedrørende »Mise en question de l'état providence et émergence de la cité«, Paris, november. »Danish-Polish Seminar on local Government«, Roskilde oktober. »Anglo-Danish Seminar on local Government«, Roskilde oktober. »Anglo-Danish Seminar on Local State Research«, september. Studieophold Bristol og London: Local State Research, august. Bertel Heurlin: Studierejse til Washington DC, 25.9. til 2.10. med henblik på US-arms-control-politik. Deltagelse i »Crisis and Response in the Atlantic Community«, 14th Annual Meeting, Committee on Atlantic Studies, Wingspread, Racine, WI, USA, 22.-25. september. Standing Conference of Atlantic Organizations, 11th Annual Meeting, Toronto Canada, 3.-5. oktober. »Europe and the United States in the 80'«, international konference arrangeret af RAND Corp., Santa Monica, Cal., USA, 14.-17. februar.

12 heltidsansatte videnskabelige medarbejdere ved instituttet deltog i Dansk Selskab for Statskundskabs årsmøde på Sandbjerg (Sønderjylland) 26.-28. maj og i de med mødet forbundne workshops.

Publikationer:

- Andersen, H.: Projektarbejde og undersøgelsesmetoder i videnskabsteoretisk perspektiv. I: Projektarbejde og videnskabsteori. Antologi. Handelshøjskolen i København 1983. Projektarbejde og videnskabsteori, Handelshøjskolen i København, s. 7-93, København 1983.
- Anonym : Regeringsskift og forvaltning. Teori og praksis. København 1983, 25 s.
- : Studier over sikkerhed og konflikt 1964-82, en bibliografi. København 1983, 12 s.
- : Publikationer fra Institut for Samfundsfag og forvaltning 1963-83. København 1983, 234 s.
- Bang, H.: Toward a Radical Pluralism. København 1983, 58 s.
- Bentzon, K.: Public Employees, Clients and Public Expenditures. København 1983, 19 s.
- Bogason, P.: "Denmark: The Regional Development Council". Regional Development Agencies in Europe, Douglas Yuill, s. 107-28, Aldershot 1982.
- : "System eller Policy ? Om indfaldsvinkler til administrationsforskning". Nordisk Administrativt tidsskrift 2 1983, s. 213-20, København 1983.
- : "Sektorisering - et får i ulveklæder ?". Samfundsøkonomen 7, s. 28-32, København 1983.
- : Denmark. European Regional Incentives 1983, Yuill, Douglas & Allen, Kevin, s. 157-94, Glasgow 1983.
- Bregnsbo, H.: Reformisme og reformmekanismer. Et forskningsessay. København 1983, 29 s.
- : Anmeldelse: Runo Axelsson "Rationell administration". Statsvetenskaplig Tidskrift I, s. 2, Lund 1983.
- Cauchi, P.: Kommunerne og beskæftigelsespolitikken. - Indsatsen over for unge arbejdsløse. Arbejdsledshed - årsager - virkninger - bekæmpelse, Arbejdsministeriet og Undervisningsministeriet, s. 21, København 1983.
- : Kommunerne og beskæftigelsespolitikken. Statslig styring, lokalsamfund, kommunalpolitik 14, s. 30, Institut for samfundsfag og forvaltning 1983.
- : Kommunerne og beskæftigelsespolitikken, 3. Statslig styring, lokalsamfund, kommunalpolitik 20, s. 35, Institut for samfundsfag og forvaltning 1983.
- Christmas-Møller, W.: Some thoughts on the scientific applicability of the small state concept: A research history and a discussion. Small states in Europe and dependence, Otmar Höll (ed.), s. 341, AIIA, Wien 1983.
- : Vesteuropas sikkerhedspolitik: Bør den ændres? København 1983, 32 s.
- : Christmas Møllers politiske læreår. København 1983, 219 s.
- Duus, H.P.: Forsvarsform og samfundsform. Perspektiver på nordisk fredspolitik, Jan Andersson

- og Jan Øberg (red.), s. 91–94, Lunds Universitet 1983.
- : En nation under våben? Overvejelser angående et alternativt dansk forsvar og dets indrepolitiske og ideologiske virkninger. *Grus* 11, 4. årg, s. 90–110, Ålborg 1983.
 - : Form of defense and form of society. *Bulletin of Peace Proposals* 4, vol. 14, s. 341–44, Oslo 1983.
 - : Indre konfliktstyring og ydre trussel. Nogle overvejelser over fredsbevægelsernes handelsmuligheder i vest-øst konfliktformationen. Manuskript 8, s. 8, København 1983.
- Hansen, H.B.: Flygtninge er et vigtigt led i Ugandas historie. *Flygtninge* årg. 2, nr. 4 s. 7, København 1983.
- : Studying Religion and Society in Africa. *African Affairs – The Journal of the Royal African Society* vol. 82, nr. 328, s. 7, London 1983.
- Heurlin, B.: Sikkerhedspolitik i Norden. De politiske landes reaktioner på omverdenen i 1970'erne og 1980'erne. *Nordisk Säkerhetspolitik i utveckling, Centralförbundet Folk och Försvar*, s. 21–33, Stockholm 1983.
- : Den militære balance. Sikkerhed og nedrustning årsberetning 1983, s. 45–85, København 1983.
 - : Managing US-European Differences. The Atlantic Alliance. Perspectives from the Successor Generation (R-3100-NIS/USIA/DOS/FF/RC.), Alan Platt, editor, s. 169–73, Santa Monica, Ca, USA 1983.
 - : Dansk Kernevåbenpolitik. Kernevåbenpolitik i Norden, Bertel Heurlin (red.), s. 9–17+91–13, København 1983.
 - : Kernevåbenpolitik i Norden. København 1983, 152 s.
- Karup P.O.: Global sikkerhed – Danmarks sikkerhed. *Sikkerhed og Nedrustning* 1, s. 27–44, København 1983.
- : Den vanskelige fred. Fred og ny international orden 1918–26. København 1983, 96 s.
 - : Humanitet og politik i flygtningespørgsmålet. *Flygtningehjælp* (s. 166–76), Hans Gammentoft-Hansen og Niels-Chr. Andersen, s. 166–76, København 1983.
 - : Danmark, internationale organisationer og u-landene. *Den ny Verden* 16. årg. nr. 3/4, s. 14–31, København 1983.
- Leys, R.: Political development: A compendium. København 1983, 45 s.
- Lundquist, L., Ståhlberg, K., redaktører: *Byråkrater i Norden*. Åbo 1983, 242 s.
- Madsen, P.K.: Arbejdsløshed – en introduktion. *Arbejdsløshed. Årsager, virkninger og bekæmpelse, Evaluerings- og udredningsudvalget, Arbejdsministeriet og Undervisningsministeriet (udgivere)*, s. 5–18, København 1983.
- , Suhr, J.: *Beskæftigelsesperspektiver*. Institut for Samfundsfag og Forvaltning 1983, 189 s.
 - : Viden som magt. Økonomiske modeller og den politiske beslutningsproces. Økonomi og videnskabsteori, Redaktører: Heine Andersen og Christian Knudsen, s. 143–63, København 1983.
 - : Beskæftigelse og produktivitet i 80'erne – lavkonjunktur eller højvækstfælde? *Arbejdsløshedsforskning II, perspektiver for beskæftigelsen*, Udvalget vedrørende arbejdsløshedsforskning, statens samfundsvidenskabelige forskningsråd, s. 16–43, Ålborg 1983.
- Pedersen, L.: Simulation: En pædagogisk indgang til informationsteknologien? "Fremtidens skole og det informations-teknologiske samfund", Konference på Sandbjerg 16.–18. maj 1983, Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd, s. 4, København 1983.
- : Samfundsmodeller. *Computer World* nr. 7, 3. årg., 29. marts 1983, s. 1, København 1983.
 - : Overgang fra kontinuert til diskret formulering af dynamiske modeller. Symposium i Anvendt Statistik, Edwards, David; Hoskuldsson, Agnar (red.) NEUCC, RECAU, RECKU, s. 16, København 1983.
- Petersen, I.D.: Koordination, rationalitet og forvaltning. Institut for Samfundsfag og forvaltning. 1983, 22 s.
- : Real Time Series Analysis by means of stochastic models. *Inst. for Samfundsfag og forvaltning* 1933, 22 s.
 - : Om kvantitative målinger af adfærd. *Inst. for Samfundsfag og forvaltning* 1983, 13 s.
- Thomsen, K.: "One woman in parliament is a rose – many are weeds" –. *Unesco-Nyt* 1. januar 1983, s. 5–8, København 1983.
- : Forundersøgelse til projekt "Kvinder i styrende organer". Forskningsrapport udarbejdet af Kirsten Thomsen, projektleder (Danmark), Eva Hanninen-Salmelin (Finland) Esther Gudmundsdottir (Island), Janne. København 1983, 57 s.
 - : Forstudie til "forvaltningen i et kønsmæssigt ligestillingsperspektiv". *Samfundsfags Arbejdsrapportserie* 2/1983, s. 38, København Samfundsfag 1983.
- Thune, C.: Dansk Mellemøstenpolitik i Det Europæiske Politiske Samarbejde. *Dansk Udenrigspolitisk Årbog* 1982, Christian Thune & Nikolaj Petersen (redaktører) Dansk Udenrigspolitisk Institut, s. 491, København 1983.
- : Denmark – The European Pragmatist. *National Foreign Policies and European Political Cooperation*, Christopher Hill (editor) Royal Institute of International Affairs, s. 207, London 1983.
- Villadsen, S.: Lokalpolitikens vilkår under ramme-

styring. Statslig styring, lokalsamfund og kommunalpolitik 32, s. 25, Inst. for samff. og forv., Kbh. 1983.

- : Urban politics: Central control versus local demands. Statslig styring, lokalsamfund og kommu-

nalpolitik 18, s. 30, Inst. for samf. og forv., Kbh. 1983.

- : Lokalpolitikens rolle under rammestyring. Serie: Statslig styring, lokalsamfund, kommunalpolitik 31, s. 22, Københavns Universitet 1983.

Peter Dencik

III: Det lægevidenskabelige Fakultet

Som tidligere år indgår de overordnede institutioner og de kliniske afdelinger ved det lægevidenskabelige Fakultet en løbende og løbende udvikling og udviklingsaktivitet med henblik på at opnå et samfundsmæssigt og sundhedsvidenskabeligt højt niveau. I forbindelse hermed er der gennemført en række tiltag, som har resulteret i en række nye og forbedrede aktiviteter og projekter. Disse tiltag er bl.a. blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger, som er blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger.

Der er i den forbindelse gennemført en række tiltag og projekter, som har resulteret i en række nye og forbedrede aktiviteter og projekter.

Fakultetet har arbejdet med et nyt studieprogram og i forbindelse hermed gennemført en række tiltag og projekter, som har resulteret i en række nye og forbedrede aktiviteter og projekter. Disse tiltag er bl.a. blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger, som er blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger.

Fakultetet har arbejdet med et nyt studieprogram og i forbindelse hermed gennemført en række tiltag og projekter, som har resulteret i en række nye og forbedrede aktiviteter og projekter. Disse tiltag er bl.a. blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger, som er blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger.

Fakultetet har arbejdet med et nyt studieprogram og i forbindelse hermed gennemført en række tiltag og projekter, som har resulteret i en række nye og forbedrede aktiviteter og projekter. Disse tiltag er bl.a. blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger, som er blevet gennemført i forbindelse med den nye struktur og den nye ledelse af de kliniske afdelinger.

Peter Dencik